

Fabrikalardan makine sesinden önce *İşçinin Sesi* gelecek!

İŞÇİNİN SESİ

TKP—*İşçinin Sesi* işçinin partisi!
Yıl: 13, Sayı: 334, 29 Temmuz 1987

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN!

Görelim el mi yaman bey mi yaman

Yaşam sorunlarla ve savaşımla sarmaş dolaş ilerliyor. Burjuvazi gerçek bir kargaşaya doğru yol alırken işçi sınıfımızın savaşımı birlik ve militan eylem temelinde gelişiyor. Kürt ulusal hareketi, burjuvaziden geçmiş dönemlerin öcünü alır gibi şiddetleniyor. Dipten devrimci bir dalga yükseliyor.

Bu düzenden umut yok!

Yurttaşın biri, emekli ücretiyle geçinemediği için yurttaşlıktan çıkarılmasını isteyen bir mektup yazmış.

Bir başkası, oturduğu sosyal konuttan çıkarılan Ordu'lu bir emekçi kadın,"dünyada mekan ahrette iman demişler" dedikten sonra, "işte bizler" diye devam ediyor, "o mekanı bulmak için Bulgaristan'a gitmek istiyoruz. Türkiye'den umudu kestik."(*Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1987)

Bu sözcüklerin altında gizli olan, halkın *bu düzenden* bıkmış olduğudur. Bu düzenin ötesinde bir umut aranıyor!

Düzene insanlar o denli kızgındır ki, Ankara ve İstanbul'da gecekonduların yıkılmasından artık gına getirmiş olan yüzlerce gecekondulu, yıkım ekiplerinin ve polislerin üzerine taş ve sopalarla *saldırıyor!*

Öte yandan *Yankı*'sından *Cumhuriyet*'ine dek burjuva yayın organları, "devleti küçük düşürmeyin", "ordumuzun haysiyet ve onurunu korumak hepimizin görevidir" diyerek *savunmadalar!*

Mehmet Ali Birand, "Kürt sorununun ilerde 'toprak kaybı'na kadar gidebilecek vahim sonuçlar yaratabileceği" kuşkusu içinde aklı başında(!) yol arıyor.

Tunceli'de gecenin karanlığında sıkılan bir mermi, bütün askeri birliğin panik içinde sabaha kadar evlere kurşun sıkmasına yol açıyor.

Bunların tek ve basit bir nedeni vardır: Korku! İşçi sınıfından, emekçi halktan, Kürt ulusunun gazabından duyulan derin burjuva korku! Bu korkularında hiç haksız değillerdir. Çünkü artık yığınların psikolojisi farklı bir psikolojidir.

Psikoloji farklıdır

Bütün bu örnekler yalnızca gazete manşetleri arasına sıkışmış örneklerdir. Gerçek yaşamı yansıtıyorlar. Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkımız korkusuzca savaşımı yükseltiyor. Küçük küçük darbelerle başladı, düşmana *saldırıyor.*

Netaş'ın açtığı yolu genişleten Petrol-İş grevcilerinin ardından deri işçileri greve çıktı. Şimdi de merkez yönetimleri sağ bilinen Demiryol-İş'e ve Türk Metal'e üye onbinlerce işçi "grev" diye sokaklara döküldü.

Demiryolu işçileri,31 Temmuz'da başlayacağı ilan edilen grev daha başlamadan gösteri yürüyüşü, yemek boykotu, iş yavaşlatma, deri işçilerine her gün sınıf dayanışması gösterme gibi eylemlerle kendilerini öne çıkardılar. Seydişehir işçisi ise, yöre halkından da aldığı destekle "taşı kemireceğiz ama davamızdan vazgeçmeyeceğiz" diyorlar.

Özal'ın "demiryolcular grev yaparsa otobüsler var" ve "Seydişehir'i kapatırım" gibi sözleri onbinlerce işçinin öfkesini daha da bileyliyor.

İşçi mahallelerinden savaşım heyecanı ve kararlı, militan kavga psikolojisi yayılıyor. İşçiden işçiye gerçek sınıf dayanışması yığınsal ölçekte gerçekleşiyor.

Hemen hemen hepsi de Türk-İş üyesi olan militan işçiler Türk-İş'in İstanbul ve Seydişehir'de yapılacağı söylenen işçi mitinglerini dört gözle bekliyorlar.

İşçilerin bu çıkışları burjuvaziyi ürkütüyor, işçi sınıfına güvenden yoksun olan küçük burjuvazi ise şaşkınlıktan neredeyse dilini yutacak.

Sınıf savaşımı, siyasal savaşım yığınların içinden yükseliyor. Bu düzenden bıkmış emekçi yığınların yeni bir düzen arayışları, devrim ve sosyalizme yöneliyor.

İşçi sınıfı hem kendisini hem de seçimle işbaşına getirdiği sendika yöneticilerini savaşımın içinde sınamakta, kimini eğitmekte, kimini demagojiye itmektedir. Türk Metal başkanının, işçilerin siyasete kendi siyasal partileri yoluyla katılmaları biçimindeki sözleri bunun ifadesidir.

Türk-İş'de bütünleşen işçi sınıfının militan ve yığınsal eylemlere yönelmesi burjuvazinin korkulu düşüdür. Bunun önüne geçebilmek için bölücü çabalara hız verdiler. İzmir'de Hak-İş üyesi Hizmet-İş'in Belediye-İş'e karşı çatışmalı bir rekabete sürülmesi, sendika değiştirmeleri için işçilere yapılan baskılar madalyonun bir yüzüdür.

Madalyonun öteki yüzü resmi TKP ve sosyal demokrasidir. Resmi TKP işçi sınıfının sendikal birliğinin parçalanması amacını artık gizlemeden söylüyor. Avrupa sosyal demokrasisinin, emperyalizmin güdümünde "yeni" bir sendikal örgütün yaratılmasına çalışıyor.

Bu çabasında *Alınteri*, "Türk-İş'te birlik, bütün işçileri, bütün sendikaları Türk-İş içine tıkıştırmak değildir" diyor. Türk-İş *dışındaki* örgütlerdeki gelişmeleri gözardı etmeyelim, diye ekliyor. (*Alınteri*, Temmuz 1987)

Türk-İş üyesi sendikaların militan üyeleri militan ve yığınsal savaşımlara soyunmuşken bu mantığın hâlâ savunulması resmilerin burjuvazinin bölücülük hedefine hizmet etme isteklerindendir. Sendikal birliğin Türk-İş'te sağlanması, elbette bütün sendikal örgütlerin Türk-İş bünyesinde tek bir disiplin, tek bir merkez çevresinde örgütlenmesi demektir. Burjuvaziye karşı savaşımını tek bir yumruk halinde sürdürebilmesi demektir.

Bağımsız sendikalardaki "gelişmelere" gelince, bakalım ne var.Bütün bağımsız sendikaların tabanlarında sendikal birlik, bağımsız sendika olmanın büyük zayıflıkları, Türk-İş'te birliğin önemi konuşuluyor. En son örneği de Otomobil-İş'in Kartal temsilciler toplantısında "Türk-İş'de birlik" isteminin gür bir sesle, hem de çoğunluk tarafından savunulmasıdır.Yani işçi yığınları resmilerin varsayımlarını yalanlıyorlar.

Resmilerin yaptığı, burjuvazinin beşinci kolu olarak, işçi sınıfının Türk-İş'te sendikal birliğini, devrim ve sosyalizm savaşımını dinamitlemeye çalışmaktır. "Geniş bakış açısı"nın onlara getirdiği en son yenilik budur.

Sosyal demokrat havuz(!)

Burjuvazinin devrimci dalgaya karşı bir diğer önlemi de sosyal demokrasidir. Ancak toplumun sola kaymakta olduğu Türkiye'de sosyal demokrasi, yığınların ilgisini toplayamamaktan, işçi sınıfının öfkesini düzen içine yönlendirme misyonunu yerine getirememekten şikayetçidir. SHP'nin eski genel başkanı A.Güven Gürkan, toplumdaki "sol susamışlığın" giderek arttığını, bir siyasal boşluğun doğabileceğini, "sosyal demokrat havuzun birçok çatlaktan hızla boşalabileceğini" söylüyor. (*Cumhuriyet*,6 Temmuz 1987)

Doğrudur. Ama bunlar artık olasılık değil, gerçekleşmekte olan olgulardır. İşçi sınıfı ve emekçi halk sosyal demokrat havuzda değil komünist partisinin denizinde yüzmeye doğru koşar adım ilerliyor.

Yığınların bu militan tutumu ve Kürdistan'da yükselen ulusal hareket sosyal demokrasiyi o denli korkutmuş ki, İnönü, Kars'ta yaptığı konuşmada, anayasadaki yasakları filan "militanca"(!) çiğniyor. "Anadili Kürtçe olan insanların" suçlanamayacağından dem vuruyor. Neden? Sosyal demokrasinin sempatik görünme çabası.

Özal ise, sömürge valileri, merkezileştirilmiş ve sömürge valisinin komutasına verilmiş işgal ordusu gibi "önlem"lerden yarar umuyor. Suriye'yle su tehdidi ile imzaladığı güvenlik anlaşmasından bir kazanç bekliyor. Kürt sorununu tersinden çözmeye hazırlık yapıyor.

Öte yanda burjuva liberalizmi, *Le Monde*'u ve Necdet Ürüğ'u tanık göstererek "Güneydoğu'da terörizme karşı" Özal'a akıl veriyor. (Ali Sirmen,*Cumhuriyet*, 14 Temmuz 1987)

Ali Sirmen'in mantığı ülkede liberallikle demokratlığın, gerçekten solcu olmanın birbirinden ne denli ayrı şeyler olduğunu bir kez daha gösteriyor.

Kısacası, sınıf savaşımının yükselmesiyle birlikte işçi sınıfının ve Kürt ulusunun sahte dostlarının maskeleri hızla düşmektedir. Bu düzene karşı umut arayışı içindeki yığınlar ise işçi sınıfına bakıyor. İşçi sınıfının özlem ve istemlerine yanıt verecek, onun savaşımına öncülük edecek bir "umut", bir parti vardır. Devrim ve sosyalizm kavgasına soyunmuş, kadrolarıyla işçi sınıfı içinde güç kazanmakta olan TKP-*İşçinin Sesi*'dir.

Sınıf savaşı yükseliyor. Saflar belirginleşiyor. Yiğit meydana çıkıyor. Ve burjuvaziye sesleniyor: El mi yaman, bey mi yaman görelim. Hodri meydan !

Haluk Moralı

İşçiler, emekçiler deri işçileriyle dayanışmayı yükseltelim!

HAYDİ DAYANIŞMAYA!

Deri işçileri zorlu bir kavgadadır. Türk-İş'e bağlı Türkiye Deri-İş Sendikası'na üye 3500 işçi 24 Haziran'dan bu yana grevdeler.

Kademeli olarak başlatılan grevde, önce 33 işyerinin 1500 işçisi savaşa çıktı. İşverenler greve 30 Haziran'da bütün deri işyerlerinde (117 işyeri) lokavt başlatarak yanıt verdiler.

İşverenlerin lokavta gitmesiyle, İstanbul Kazlıçeşme'nin 3500 deri işçisi büyük bir gösteri yürüyüşü yaptı. Kazlıçeşme'nin sokakları işçilerin haykırdıkları belgilerle yankılandı. "Hain patronlar", "kahrolsun işverenler" gibi belgiler işçinin öfkesini yansıtıyordu.

İşverenlerin sınıf savaşımında lokavt gibi kesin bir tutum almaları deri işçilerinin grevini çökertmek şöyle dursun, onları çelik gibi dirençli hale getirdi. Başından beri militan gelişen grev daha da militanlaştı.

Deri-İş sendikası greve neden gidildiğini anlatan bir bildirisinde deri işçilerinin koşullarını şöyle anlatıyor:

"Bugün deri işçileri son derece gayrı sıhhi şartlarda, verem yuvası imalathanelerde çalışmaktadır. İş yasaları, işçi sağlığı ve iş güvenliği tüzükleri, bu imalathanelere girmemiştir. Bu gayrı sıhhi şartlarda çalışan işçilerimiz ya verem olmakta, ya da iş güvenliği önlemleri olmadığı için sık sık iş kazalarına kurban gitmekteler...

"Bu pis verem yuvası imalathanelerde çalışan işçilerimiz, ortalama 45 bin lira ücretle gecekondularda oturarak, yaşam savaşı vermekteler. Gerçek kahraman bu işçilerdir.

"İşçilerimiz bakımından ağır çalışma koşulları ve yoğun sömürü anlamına gelen deri sanayii, deri işverenleri ve ihracatçıları için bir aşırı kâr ve vurgun alanıdır. Kârlarını işçilik maliyetlerini daha da düşürerek artırmayı amaçlayan deri işverenleri, işçilerden gelen her türlü haklı ve insani talebi geri çevirmekteler. Bu zihniyetle hareket eden deri işverenleri sendikası, bugüne kadar toplu sözleşmelerini savsaklamış, sendikamızın taleplerini geri çevirmiş ve neticede sendikamızı, binlerce işçimizi greve çıkmaya mecbur etmiştir. Bu durumda grev bizim en meşru nefsi müdafaa hakkımızdır. Ve bunu kullanacağız...

"Zafer alınteri dökerek değer yaratan ve hakkını arayan deri işçilerinindir.Yaşasın işçilerin birlikte mücadelesi.Yaşasın grevimiz." (*Deri-İş*, Haziran 1987 Özel sayı)

Deri işçilerinin grevi 1 aydan beri sürüyor. Sınıf dayanışması yükseliyor. Henüz resmen greve çıkmamış, ama eylemleri ve psikolojisiyle grevde gibi olan demiryolu işçileri, her gün deri işçileriyle dayanışma içindeler. Yol-İş'e, Kristal-İş'e, Tekgıda-İş'e, Belediye-İş'e, Tezkoop-İş'e, bağımsız sendikalara üye binlerce işçi deri işçilerine yiyecek filesi, sigara ve diğer ihtiyaç maddelerini ulaştırmak için sıradadır.

Türk-İş'e bağlı sendikaların ve bazı bağımsız sendikaların İstanbul'daki 46 şube başkanı, bir toplantı yaparak ortak savaşım kararı aldılar. Deri işçileriyle sınıf dayanışmasını örgütlü olarak yükselttiler. Bu sendikaların üyeleri birer yevmiyelerini grevcilere bağışlıyorlar. Türk-İş genel merkezi de grevci deri işçileriyle dayanışmayı yükseltiyor.

İşçiler İstanbul'da bir işçi mitingi düzenlenmesini istiyorlar. Türk-İş yönetiminin bu öneriyi bu günlerde görüşerek karara bağlaması bekleniyor.

Sınıf savaşımı, 1987 yılı başlarında yiğit Netaş işçisinin zorlu greviyle bir sıçrama yaptı. Netaş'ın Derby'nin yolunu Petrol-İş grevcileri genişletti. Şimdi aynı yoldan, daha da zorlu bir kavgayla grevdeki deri işçileri, alüminyum işçileri, krom işçileri, greve hazırlanan demiryolcular ilerliyor.

Partimiz, TKP-*İşçinin Sesi* kavgaya dalan deri işçilerine komünist selamını, en derin dayanışma dileklerini iletiyor. Komünistler, deri işçileriyle somut dayanışma bayrağını yükseltiyorlar.

Yiğit deri işçilerinin kavgasına omuz verelim. Sınıf dayanışmasını bütün işyerlerinde yurt içinde yurt dışında daha da yükseltelim. Militan eyleme güç katalım, Türk-İş'de birliği güçlendirelim.

Tüm işçilere, emekçilere ileri cilere sesleniyoruz.

Gündeliğinizi, haftalığınızı grevcilere yollayın, yiyeceğinizi onlarla paylaşın.

Adres: Deri-İş Sendikası Kazlıçeşme Şubesi, Gökalp Mahallesi, 34. Sokak, No:6, Zeytinburnu-İstanbul

Hesap: Deri-İş Sendikası, Munzur Pekgüleç Ali Gündoğdu, Hesap No:4718, Ziraat Bankası Telsiz Şubesi Zeytinburnu-İstanbul.

Haydi dayanışmaya!

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Görevleri mutlaka yerine getirmeliyiz

Sevgili yoldaşlar,
Önce yürekten bir merhaba diyeyim. Yazmayalı ne çok oldu değil mi? Ama aradan geçen onca zaman ve olaydan sonra devrime olan inancımı ve partimiz TKP-*İşçinin Sesi*'nin neferi olmaktan nasıl onur duyduğumu belirtmekten sevinç duyuyorum. Seyit yoldaş yolculuğumuzun amacını açıkladı. Bu nedenle ben tekrarlamıyorum. Yalnız yolculuk için pratik olarak nasıl hazırlandığımızdan söz edeyim.

Gidiş kesinleştikten sonra kendi çalışma alanımızdaki görevlerimizi ayarladık. Bunda temel aldığımız, Yürükoğlu yoldaşımızın "1987 Örgüt Stratejisi" yazısıdır.

Neyse maddi sorun büyük bir özveriyle ayarlandıktan sonra otobüs bileti avına çıktık. "..." direk otobüs olmadığı için ve bu görevin yerine getirilmesi gerektiği için aktarmalı gitme kararı aldık. Biletleri ayrı ayrı aldık. Şöyle düşündük; karışık bir bölgeye gidiyoruz ve benim nüfus cüzdanım yok. Eğer yolda herhangi bir olumsuz durum gelişirse yoldaş devam edecekti ve görev yerine getirilecekti...

Şu anda yolculuğumuzun dördüncü saatindeyiz. Aklımızda hep yoldaşlarımız olduğu için bakarsınız yolculuğumuz bitene kadar size sürekli yazarız. Sizler de isyan ediyorsunuz... Şimdilik bir sorun yok. Tek sorun Seyit yoldaş. Çocuklarla uğraşmak çok zor! Bana mızmız diyor ya, inanmayın. Yola çıktığımızdan beri mır mır... Bir de sürekli tıkınmak istiyor. Görseniz her tarafı löpüdük löpüdük yağ bağladı. En iyisi tüzüğe bir madde daha ekleyelim. "Zayıf olmalı yoldaşlarımız" diye!

Şaka bir yana sevgili yoldaşlar. Sizleri ve partimizi çok seviyorum. Hepinize selamlar.

İnanç Seçiç, Ege

Bunlar "kurnaz" kuyrukçulardır

Yoldaşlar,
Tanınmış mizah yazarı Aziz Nesin, 8 Haziran'dan başlayarak, F.Almanya'nın çeşitli kentlerinde yapılan toplantılara katıldı. Bu arada Batı Berlin'e geldi, bir süre de burada kaldı.

72 yaşında olmasına rağmen oldukça dinç görünen Aziz Nesin, katıldığı toplantılarda Türkiye'deki anti-demokratik uygulamaları özellikle sergiledi.

Batı Berlin'de yapılan bir toplantıda, menşeviklerden biri kalkıp Süleyman Demirel'in demokratlığından söz etti. Sonra da Aziz Nesin'in bu konudaki görüşünü sordu. Aziz Nesin ise verdiği yanıtta "geçmişte başka bir şeyin kuyrukçuluğunu yapanların, şimdi başka bir kuyrukçuluğa soyunduklarını" söyledi. "Demirel Amerikan tipi eğitim görmüş bir köylü kurnazıdır, halka yanlış bilinç taşımayın, bu adam burjuvazinin en kaliteli adamlarından biridir" dedi. Menşevizmin kepazeliği böylece bir kez daha sergilenmiş oldu.

Evet yoldaşlar, işçi sınıfımızın tarihinde utanç verici bir tutumun damgasını alınlarında taşıyan menşevikleri bir gün mutlaka tarihin çöplüğüne savuracağız.

Emperyalizmin karanlıkta bırakmak için çaba harcadığı halk yığınlarına gerçekleri göstermek ve onları kurtuluşa götürmek partimizin biricik görevidir. Acılar ve çileler içinden geçerek bilenen, geleceğe özlem ve inançla bakan işçi sınıfımız, koşullar ne olursa olsun TKP-*İşçinin Sesi*'nde örgütlenecektir.

K.Çetin, B.Berlin

Londra'da resmilerin yalancı şahitliği ve ihbarcılığıyla açılan davada ibret verici olaylar yaşandı. Bunları işçi sınıfımız duymalı, resmileri bir örnekle daha tanımalıdır.

Yalancılık v ihbarcılık tam r smilere göredir

Gazetemizin, 5 Mayıs 1986 tarihli 305. sayısında, Londra'da geçen bir olaya ilişkin olarak, *İleri* gazetesinden aktardığımız iki sayfa yayınlamıştık. Söz konusu olay, Londra'ya özel olarak yollanan ve Halkevi adlı bir örgütte yuvalanan resmi TKP'li bir gurubun *İşçinin Sesi* sempatizanlarına sopalı saldırısı ve ardından da polise yaptığı yalan ihbarlar vb. idi.

Önce bir hatırlatma yapalım:

"Halkevi, 26 Nisan'da Stoke Newington Belediye Salonu'nda 'Göçmen Hakları Gecesi' düzenlemişti. ... *İşçinin Sesi* sempatizanları olarak bizler, kadınlı erkekli 15 kişi, geceye gelenleri 1 Mayıs'a davet etmek, bildiri dağıtıp gazete satmak için binanın önüne gittik.

"Bize önce gelip, salonun girişini tıkadığımızı söylediler. Bunu çok terbiyesiz bir dille söyledikleri halde, açıldık, girişi tıkamayacak biçimde dizildik. Bunun üzerine bu guruptan biri, kapıdaki yandaşlarını içeri çağırdı. Sonra sopalarla 20-25 kişi hep birlikte çıktılar ve saldırdılar.

"Saldırıya geçerken aralarından birkaçı 'allah allah' diye bağırıyordu. Önce kulaklarımıza inanamadık. Sonradan duyduk ki, imam ve çevresindeki bazı kişiler de gecedelermiş. Diyoruz, herhalde, saldırıya geçerlerken bunlardan birileri yakınlardaydı. Saldırıya 'cihad' süsü vererek, bu kesimle ittifaklarını sağlamlaştırmak için aralarından bazılarını böyle bağırttılar!

"Bu sürpriz saldırı karşısında ilk ağızda birkaç yoldaşımız yaralandı. Ama yoldaşlar kısa sürede toparlandılar. Saldırganların ellerinden aldıkları sopalarla, etrafta ne varsa onunla yanıt verdiler. Karşı kaldırımdaki çiçekçinin kovaları, saksıları hep kullanıldı. Bu nedenle ertesi gün gidip çiçekçiden özür dileyip, zararını ödedik.

"Kuştan korkan darı ekmez. Böyle bir bir saldırıya girişenler, kendi başlarına da birşeyler gelebileceğini baştan kabullenmiş demektir. Nitekim de öyle oldu. Gidişat bu yöne dönünce, hemen polis çağırdılar.

"Polis gelince, polise bizim saldırdığımızı söylediler. Kişileri tek tek, parmakla göstererek yalan yere ihbar ettiler. Yoldaşlarımızı tutuklaması için polise ısrar ettiler.

"Gurubun elebaşlarından olan ve herkesçe bilinen bir patron, polisi bir yoldaşımızın yanına getirerek, polise yoldaşın üzerinde bıçak olduğunu söyledi. Yoldaşımız, 'yok, istiyorsanız arayın' deyince, polis aramaktan vazgeçti. Vazgeçince, bu kişi gelip ısrarla yeniden söyledi.

"Yoldaşımızın üzerinden bıçak falan çıkmadı. Zaten kavgada bıçak kullanan olmadı. Bu 'solcu' patronun tutumu, tam, 'yalan söyle, inanılmasa da iz bırakır' tutumudur. Bu tutum solculukla ilgisiz, patron sınıfıyla ise yakından bağlı bir tutumdur.

"Polis iki yoldaşı karakola götürdü. Saldırganlar yalanlarını sürdürmek için oraya da geldiler. Karakolda yalnızca yalan söylemekle kalmayıp, orada bekleyen kadın yoldaşlarımıza ağıza alınmayacak küfürler ettiler.

"Halkevi'nde yuvalanan bu gurup, saldırgandır, yalancıdır, ihbarcıdır, seviyesizdir. Tek sözle namerttir."

Görüldüğü gibi olayın kendisi çirkindi, olaydan sonraki gelişmeler bu çirkinliğin altını daha da çizdi.

Olaydan sonraki gelişmeler şöyle oldu:

Bu namertlerin ısrarlı yalan ihbarları sonucunda Savcılık *İşçinin Sesi* sempatizanları aleyhine dava açtı. Yerel bir mahkeme davanın jüri önünde, yüksek mahkemede görülmesine karar verdi. Yüksek mahkemede dava bu yıl Haziran başında başladı ve 6 hafta kadar sürüp, 16 Temmuz'da sona erdi.

Bir yılı aşkındır bu konuda hiçbir şey yazamıyorduk. Artık yazabiliriz ve yazmak zorundayız. Zira bu küçük dava öncesinde ve süresinde büyük ibret verici olaylar yaşandı. Bunları işçi sınıfımız duymalı, böylece resmi TKP denen yaratığın iğrenç yüzünü bir örnekle daha tanımalıdır.

Yaşanan ibret verici sürece asıl olarak ileriki sayılarımızda değineceğiz. Yine de, bu sayımızda kısa bir sunuş yapalım, yaşananların bazılarını olsun okuyucularımızla paylaşalım.

Resmi TKP'ye "resmi" adını, "dünya komünist hareketince resmen tanınan" anlamında takmıştık. Zaman içinde bu anlam değişti: Artık bu güruh, hakiminden, savcısından polisine kadar tüm burjuva resmi güçlerle yaptıkları aşağılık işbirliği nedeniyle de, bu anlamda da "resmi"-dir.

Davanın yüksek mahkemeye gitmesi kararlaştırılırken, davacı olan resmi makamların elinde, resmi yalancı şahitlerin verdikleri ve "saldırganların adları", "nasıl saldırdıkları", vb. "bilgiler"le dolu bir dosya yalan ifade vardı.

Bu yalan ifadeleri verenler, dava başladığında jüri önünde de her türlü yalana, sahtekarlığa, numaraya başvurdular. Gerçekte, o kadar çok yalan söylediler, sahtekarlık yaptılar ki, bunlar kendi ayaklarına dolandı, kendilerini sergilemeye yaradı. Sonunda, çoğu emekçi insanlardan oluşan 12 kişilik jüri, resmi görevlilerin tersine telkinlerine rağmen, emekçinin sağduyusunu dile getirerek, *oybirliğiyle*, yoldaşlarımızın suçsuz olduğuna karar verdi.

Yoldaşlarımızın savunusunu yapan bir gurup ilerici avukat, önce kendi adlarına araştırmalarını yapmışlar, yoldaşlarımızın doğruyu söylediğine ikna olmuşlar ve resmi şahitlerin akıl almaz derecede sahtekar tutumu karşısında şaşırıp kalmışlardı. Dava boyunca jüri de aynı şaşkınlığı yaşadı. Bırakalım siyasal kimlikleri bir yana, bu şahitler ne biçim insanlardı?

Şahitlik adına, resmilerden her türlü yalan dolan ortaya döküldü. Kendini acındırmak için baston kullananlar, siyasal kimliğini saklayanlar, polise tercüman olarak çalıştığı halde İngilizce bilmiyor geçinmeye çalışanlar... Bu kadar da değil.

Olayın çıktığı geceye gelenlerin çoğunluğu kaçak işçilerdi. Resmi saldırı ekibinin sopaları alıp saldırıya geçtiğini gören çoktu ama kaçak oldukları için bu işçilerin şahitlik yapmaları zordu. Yine de, Halkevi üyesi bir işçi şahitlik yaptı ve saldırının önceden planlandığını anlattı.

Halkevi'nin aynı zamanda patron olan başkanı, polisle yaptığı bir telefon konuşmasında bu durumu haber almış ve şahitlik yapan işçiyi sınır dışı edilmekle tehdit etmiş. İşçi arkadaş ikinci kez şahitlik yaparak bu tehdit olayını da anlatmak zorunda kaldı. Bunun üzerine mahkemeye, bu kişinin örgüte yeni üye olduğuna, olayın öncesini bilemeyeceğine ilişkin Halkevi damgalı ama sahte bir resmi kağıt sunuldu. Ama bu kez de Halkevi'nden başka bir şahit, bu kişinin eski üye olduğunu doğrulayarak, resmi kağıdın sahteliğini açıklamış oldu.

Bunun gibi örneklerin bol bol yaşandığı, küçük ama tarihsel bu davanın sonunda, jüri üyeleri, "Türkiye toplumunun iyi ve kötü ucunu da tanımış" olduklarını belirttiler. Gerçekten de dava, resmilerle *İşçinin Sesi* arasındaki ayrılığın artık sol içi bir ayrılık olmanın ötesine geçtiğini, resmilerin düpedüz burjuva bir konum seçtiğini çok net olarak gösterdi. Davada işçi uç ile burjuva uç yüzyüze geldi.

Milliyet'te yapılan röportajda Haydar Kutlu işçi sınıfın bakış açısını "dar" ve "ters" bulduğunu söylüyor. Bu sözler yaşamdan kopuk olarak, yalnızca gazete sayfalarında yer alan cümleler değildir. Kavga cümleler üzerinde yürümüyor. Madalyonun bir yüzü ak kağıda düşen bu tür cümlelerse, öteki yüzü de resmilerin, pratikte her gün yaşanan işçi düşmanlığıdır. Gerçekten, işçi sınıfının bakış açısı artık resmilere taban tabana terstir!

Şanlı ODTÜ eylemi işçi sınıfı değerlerinin göklere yükseldiği tarihsel bir eylemdir.

BİR TÜRKÜ SÖYLENİYOR

Bu kavga en sonuncu kavgamızdır artık ENTERNASYONAL'le kurtulur insanlık.

Gülen Erdilek

Sekiz yıl önce, 8 Ağustos 1979, ODTÜ'nün açılış töreninde hafızalardan silinmeyen *Enternasyonal* eylemi oldu. O yıllarda ODTÜ burjuvazinin istediği gibi gerici törenlerle açılamıyordu. ODTÜ üzerinde çok hesap yapıldı. Gerici bir rektör atandı. Faşist kadrolar işe alındı. Sistemli bir şekilde ODTÜ'de devrimci gençliği sindirme planları yapıldı. Burjuvazi deniz kuvvetleri bandosuyla İstiklal Marşı'nı çalarak töreni açmak istedi. Ama oyun bozuldu. Öğrencilerin büyük bir bölümü oturduğu yerden kalkmadı ve marşı söylemedi. Ardından hep birlikte ayağa kalkarak, yumruklar hınçla sıkılarak gür bir sesle *Enternasyonal* marşı söylendi. Burjuva ulusal marşı yere çalındı, dünya işçi sınıfının marşı göklere yükseldi.

Türkiye o yıllarda devrimci durum yaşıyordu. Derin bunalım, tekelci burjuvaziyi yönetemezlik içinde kıvrandırırken, burjuva değer yargılarının da eskimesini beraberinde getiriyordu. Toplumun her kesiminde, hergün burjuvaziye ve onun değerlerine karşı eylemlerin yoğun olduğu bir dönemde, bu eylem bütün ülkede yankılandı.

Eylemin ertesi günü burjuva basın veryansın etti. Burjuvazi kuyruğuna basılmış gibi ayağa fırladı ve "vatan hainleri", "saygısızlık" vb. diye bağırmaya başladı. Bu, çok doğal bir tepkiydi. Halk düşmanlarının kendi değerlerini savunmak ve işçi sınıfı değerlerini taşlamak için kampanya başlatacakları açıktı.

Oportünizm de kendi doğal tepkisini gösterdi. Burjuvazinin ayağa kalkıp eyleme karşı hep bir ağızdan saldırıya geçtiğini görünce ürktü ve geri çekildi. Eylemi karalayan koroya katıldı. Eylemin başını çekmiş olan devrimci güçleri eleştirdi.

Sol oportünistlerin de ne kadar "sol" oldukları bu eylemde ortaya çıktı. "ÖTK'nın bilgisinin dışında" olmasından tutun da ODTÜ'ye böyle bir eylem yüzünden jandarmanın doldurulmuş olduğuna", "ulusal değerlere asıl işçi sınıfının sahip çıkması gerektiği"ne kadar nedenler(!) ileri sürerek konumlarını açık ettiler. Sol ve sağ oportünizmin bir değneğin iki ucu olduğu çok güzel görüldü.

Tarihsel bir anlama sahip olarak gerçekleşen bu eyleme bir tek *İşçinin Sesi* sahip çıktı. Gazetemiz her yere girerek eylemin propagandasını yaptı. *İşçinin Sesi* bu şanlı eyleme, devrimci işçiler ve gençler *İşçinin Sesi*'ne sahip çıktı. Leninci ideoloji işçi sınıfı savaşçılarının gönlünü kazandı. Kürt halkının güvenini kazandı. Kürt devrimcileri destek verdiler.

Yürükoğlu yoldaş, ODTÜ eylemi özel sayısında şöyle demişti:

"Bu eylem birkaç bin kişinin katıldığı, dolayısıyla ülke çapında düşünüldüğünde küçük çapta bir eylemdir. Önemi sayısından gelmiyor. Bu eylem burjuvaziye ve oportünizme karşı, devrim hareketimizin kıran kırana uzlaşmasız bolşevik yoldan ilerleyişini simgeliyor. Gelişimin yolunu gösteriyor. ODTÜ eyleminin tarihsel önemi buradadır." (R.Yürükoğlu, *İşçinin Sesi*, sayı:103)

Menşeviklere karşı ilk kez 30 Temmuz 1979 tarihli *İşçinin Sesi* ile başlayan açık savaşım, bu eylemle biraz daha yığınların önüne çıktı. Bunalım gırtlağa kadar gelmişken, yığınlar savaşırken menşeviklerin bizans oyunları bolşevik ideolojinin yığınlar arasında tartışılmaya başlanmasını engelleyemedi. ODTÜ eylemi bir yandan tüm sol arasında tartışılırken, öte yandan tartışma eylemin boyutlarını aştı.

Devrimci durum nedir, devrimci durumda doğru eylem nedir, Kürt halkının hakları nasıl savunulur, ayrılma hakkı nedir? vb. tartışılmaya başlandı. Unutturulmaya çalışılan Lenin'in kitaplarına sarılındı. Yanında da günümüze, Türkiye'ye ışık tutan *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* kitabı, *İşçinin Sesi* yer aldı. Yürükoğlu yoldaşın deyimiyle, "son yıllarda ideolojik düzeyde kendini tüm öteki akımlardan ayıran Leninci çizgi, sınıf savaşımının harında da ayırdı". *(agy)*

İşçinin Sesi bu kavgadan güçlenerek çıktı.

Son kozda son çırpınışlar

Burjuvazi, ekonomik, toplumsal, siyasal bunalımı tersinden çözmek için 12 Eylül darbesini gerçekleştirdi. Ve darbenin ilk gününden itibaren "*Enternasyonal*'i söyleyenler"e hınçlarını dile getirdiler.

Tekelci burjuvazi, İstiklal Marşı'na saygıyı yeniden sağlamak için çeşitli yollar denedi. İşkencehanelerde İstiklal Marşı'nı zorla söyletmeye, cezaevlerinde en az günde iki kez okutmaya, okullarda sosyal faaliyetlerin olduğu günlerde bile çalmaya başladı.

İstiklal Marşı'nın işkence aracı olması burjuvazinin istediğinin tersine İstiklal Marşı'na karşı büyük nefret topladı. Faşizmin çözülüşü ile birlikte tepkilerde düzey yükseldi. Devrimci durum dönemlerinde olduğu gibi İstiklal Marşı çalınırken TV kapatılmaya, marş söylenirken yavanlaştırılmaya ya da haddinden fazla bağırılarak alay edilmeye, kaçamak yollar bulunmaya başlandı. Burjuvazi İstiklal Marşı'nın bu kadar yıpranmasından telaşa kapıldı ve değiştirme çabaları gündeme geldi. Birden marşın zor söylendiğini keşfettiler! Köşe yazarları, "akıllarının zorla İstiklal Marşı söyletilmesine yatmadığını" söylemeye başladılar. Öztürkçecilerin terimiyle "ulusal düttürü" tabuta girmiştir. Şimdi yeni bir düttürü bulma çabasındadırlar.

Anayasaya da İstiklal Marşı'na saygı maddesi koyarak kendilerine ayakbağı yaptıklarının iyice farkına vardılar. Şimdi, her açıdan çiğnenerek "ana"lıktan çıkmış, "paspasyasa" olmuş anayasanın içinden düzgünce çıkabilmenin yollarını düşünüyorlar.

Burjuvazi telaşını gizleyemezken, *İşçinin Sesi* boş durmadı. Ezilen halkların hınçlarını ve özlemlerini dile getiren türküsüyle, *Enternasyonal*'le 31 Ocak 1985 günü TRT'den Türkiye işçi sınıfına seslendi. "*Enternasyonal*'i söyleyenler", *Enternasyonal*'i yine söylediler. *İşçinin Sesi* ara döneme de damgasını vurdu.

Sonra, 30 Ağustos 1985 günü, tam şövenist duyguların kabarmasının beklendiği gün, TV'den yine *Enternasyonal* duyuldu. *İşçinin Sesi* bir daha seslendi. Halk büyük bir sempati ile konuşurken "*Enternasyonal*'i söyleyenlere" bir laf edemediler. Konu yapılması bile onları son derece rahatsız ediyordu. İstiklal Marşı'nın ölmüş olması bu korkularını azdırıyordu. Evren ise yayından sonra ancak şu demeci verdi:

"Bizi hedef alıyorlar. Ama biz memleketin kötülüğü için değil, iyiliği için çalışıyoruz. Zaten bu yaştan sonra hiçbir beklentimiz yok. Üç yıl sonra 70 yaşıma basacağım." (*Tercüman*, 4 Eylül 1985)

Bir cumhurbaşkanının bu kadar zavallı(!) bir taktiği uygulamaktan başka birşey diyememesi, yapamaması durumlarının en açık göstergesidir. Şunu da unutmamak gerek. Sık sık eylemi yapanların uyduruk tutuklanma haberlerini yazmaları da bir taktikti. "Korsan yayıncıları sıkı takiple - yakaladık" tantanaları ile eziklikleri gizlemeye çalıştılar. "Ulusal" bir günde "ulusal değerler" yine *Enternasyonal*'le parçalandı. Herhalde, o gün yine menşevikler çok üzülmüşler, "ulusal değerleri" savunmuşlardır.

Bugün *Enternasyonal*, burjuva toplumuna başkaldırışın simgesidir. Nisan ayındaki öğrenci olaylarında, gençler öfkelerini yine *Enternasyonal*'i söyleyerek dile getirdiler. Burjuvazi öğrencileri yatıştırma savaşı verirken, bunu konu bile edemedi.

Bu sefer kavga değişik geliyor. Geçmişin deneyimiyle daha derinden geliyor. İlk yaygınlaşan eylemler imza kampanyaları olmadı, açlık grevleri oldu. Şimdi bu da yetmiyor. Sınıf, militan eylem istiyor. Kavga bir anlamıyla, doruk noktasında kaldığı düzeyden başlayarak yükseliyor. Burjuvaziyi koruyanlar "bu provokasyondur" çığlıklarıyla yine haykıracaktır. Ama türkümüz ODTÜ eyleminin açtığı yoldan daha yaygınlaşarak, daha gür sesle duyuluyor:

Zulme karşı hıncımız volkan,
bu ölüm dirim kavgası
Yıkalım bu köhne düzeni,
biz başka alem isteriz
Bizi hiçe sayanlar bilsin
bundan sonra herşey biziz.
Bu kavga en sonuncu
kavgamızdır artık
ENTERNASYONAL'le
kurtulur insanlık.

İşçi sınıfımız K. Türkler'i unutmayacak

Ölümünün 7. yılında işçi sınıfımızın sevilen ve sayılan lideri Kemal Türkler'i saygıyla anıyoruz. Bağımsız Otomobil-İş sendikası da 25 Temmuz'da Türkler için bir anma toplantısı düzenliyor. İşçi sınıfımız devrimci durum yıllarında savaşımıyla yetiştirdiği bu değerli sendika liderini unutmadı, unutmayacak.

Kemal Türkler'in gerek sendikal yaşamı gerekse ölümü öğretici derslerle doludur.

Sendikal yaşamı, sınıfına bağlı, dürüst ve doğruya gözünü kapamayan işçi liderlerinin sınıf savaşımın harında nasıl değiştiğini ve ilerlediğini gösterdi. Sendikal yaşama ve daha sonra sendika yöneticiliğine başladığı yıllardaki Türkler'le 1980'deki Türkler arasında büyük fark vardı.

Türkler'in öldürülmesi de çok şey öğretti, çok şey gösterdi. Kemal Türkler öldürüldüğünde artık yığın hareketliliği başaşağı gidiyordu. Bunun nedeni ise işçi sınıfının savaşımının sosyal demokratlar ve resmi TKP eliyle boğulmuş olmasıydı. Sosyal demokratlar ve resmiler sınıfın elini kolunu önceden bağlamamış olmasaydı, burjuvazi onun böyle sevilen sayılan bir liderini öldürmeyi kolay göze alamazdı.

Kemal Türkler vurulduğunda bu olayı duyan işçilerin öfkesi korkunçtu. Olayla birlikte işçiler sendikalarına koştular. Fabrikalarda şalterleri indirdiler. Çalışmadılar. Suskun kalmak istemediler. Fakat öfkeyle dolu işçileri oportünizm "provokasyona gelmemek" için dizginledi. Cenaze töreninin burjuva düzene karşı yığınsal bir eyleme dönüşmesini engelledi. TKP'nin Sesi hükümetten "katillerin hemen yakalanmasını" istedi. "İlerici polis memurlarının ipuçlarının yokedilmesine göz yummaları" için dikkatli olmalarını duyurdu.

Cenaze törenine binlerce işçi geldi. Kemal Türkler'in cenaze törenì işçi sınıfının yığınsal savaşımında bir dönüm noktası olabilir, gerileyen psikolojiyi tersine çevirebilirdi. Gelen karşı-devrimci dalgaya karşı, devrim güçlerinin toparlanıp yeni bir atağa kalkmasına yardımcı olabilirdi. Resmiler *bunu* engellediler.

Kemal Türkler'i anarken sözetmeden geçemeyeceğimiz bir nokta da onun kendine özgü selam biçimidir. Onun ellerini başının üstünde kenetleyerek işçileri selamlaması ölümünden yıllarca sonra Özal tarafından taklit edildi. Üstelik basın bunu Özal selamı diye yutturmaya kalktı.

Burjuvazinin değerleri birer birer yıkılıyor. İstiklal Marşı ile açılan törenler şimdi halk türküleriyle açılıyor. Burjuvazi kendi değerleri çöktüğü için halkın değerlerini kullanıyor. Böylece onun sevgi ve sempatisini sömürme yoluna başvuruyor. Özal'ın Kemal Türkler'in kendine özgü selamını kopya ederek halkın karşısına çıkmasının anlamı da budur.

Kemal Türkler'in öldürülmesinin DİSK ve Türk-İş arasında birlik eğilimlerinin arttığı bir döneme denk düşmesi de ilginçtir. Bu birlik gerçekleşseydi Türkler böyle bir birliğin başına gelmeye en güçlü adaydı. Burjuvazi böyle bir lideri öldürmekle bu birlikten de ölesiye korktuğunu gösterdi.

Kemal Türkler'in yaşamı bugün Türk-İş içinde sınıfın isteklerine kulağını kapamadığı için, dürüst ve namuslu olduğu için savaşımla birlikte ilerlemekte olan sendikal liderlere örnektir.

İşçi sınıfımız Kemal Türkler'i unutmayacak, burjuvaziden döktüğü kanın hesabını soracaktır.

Silahın namlusunu sınıf düşmanına çevirin

Kürdistan'dan son zamanlarda ulaşan bazı bilgileri merkez organa iletmek istiyorum.

Türkiye burjuvazisinin Kürdistan'da sürdürdüğü sömürge savaşı son dönemlerde iyice azdı. Kürt ulusuna karşı baskı ve terör akıl almaz boyutlara ulaştı.

Türkiye burjuvazisi şimdi yeni bazı uygulamalar peşinde. Bunlar arasında, askerliğini yapmakta olan komünist, devrimci, demokrat insanların sömürge savaşında cepheye sürülmeleri var. Bu, bizim askerdeki yoldaşlarımızı doğrudan etkiliyor. Bu noktada komünistlerin tutumunu bir kez daha belirtmeliyiz.

Türkiye burjuvazisine karşı verilen her devrimci savaşımı, Kürt halkının baskıya, teröre ve zorla asimilasyona, sömürgeciliğe karşı savaşımını desteklemek, bilinçli işçilerin komünistlerin boynunun borcudur.

Partimizin, ezilen ulusa Kürt ulusuna, ulusal kurtuluş hareketine doğrultacağı silah yoktur, olamaz.

Silahlarımızı doğrultacağımız yer, sömürgeci Türk ordusunun kurmayları, Türkiye burjuvazisi olmalıdır.

Komünistler, orduda askerlik yapan işçi ve emekçilere sesleniyorlar, şöyle diyorlar:

Türkiye halklarının ve işçi sınıfının yiğit evlatları! İşçi ve emekçiler olarak, proletarya enternasyonalizmini yükseltin. Silahlarınızı Kürt halkına, ulusal harekete değil *sınıf düşmanına*, Türkiye burjuvazisine ve onun devletine çevirin.

İşçi sınıfının savaşta, özel olarak da sömürgeci bir savaşta tutumu budur.

S.Baran

İŞÇİNİN SESİ

R. Yürükoğlu

Birleşik legal sosyalist parti tartışması

Türkiye'de yürüyen sosyalist parti tartışmalarının ortak yönü, tümüyle legal savaşıma yönelmesidir. Burjuvazinin izin verebileceği ölçülerde sınıf "savaşımı". Umutları legal parti üzerine kurmak, solculuğun da radikalizmin de üstüne çizgi çekmektedir.

Herhangi bir partiyi anlamlı ve gerekli kılan, bu partiyle ne yapacağız sorusuna verilecek yanıttır. Partinin ideolojik-siyasal birliği. Bu birliğin temelinde de, bu ülke nasıl bir ülke anlayışı yatar.

Konuşulan, "yasal sosyalist parti"dir. Ödün adından başlıyor. Komünist partisinin yasala çıkmasını mı, yasal bir komünist partisi kurulmasını mı konuşuyorlar? Yoksa sosyalist bir partiden mi konuşuyorlar? Yazılanlar okununca anlaşılıyor ki, gerektiğinde el altından komünist diye de gösterebilecekleri bir sosyalist partiden konuşuyorlar.

Herkes biraraya gelsin, legal sosyalist parti olsun! Türkiye işçi sınıfının böyle birşeye ihtiyacı yok. Böyle bir ihtiyaç yalnızca bazı küçük burjuva entellektüel kafalarda var. Ama yürüyen sınıf buna da izin vermiyor. Partiyi kuramamış olmaları bile, başlı-başına, Türkiye'de sınıfın eriştiği düzeyi göstermekte ölçüdür. Yoksa bu kadar zor olmazdı parti kurmak.

Komünist partisinin legalliği ne zaman "mübah"tır? Genel olarak komünist partisinin legalite karşısındaki durumu nedir?

Komünist partisinin legal olması iki anlamda olabilir. Birincisi, burjuvazinin koyduğu yasalar çerçevesinde programını tüzüğünü yaparsın, ben komünist partisiyim dersin. En iyi durumda bile böyle bir parti, Marksizmin devrimci ideolojisinden ödün vermektir.

İkincisi, komünist partisinin gerçekten bileğinin gücüyle legale çıkmasıdır. Bunca yapılanı tepeleyerek çıkmasıdır. Sınıf hareketinin, yasaları bir yana koyarak, ben buradayım, benim adım komünist partisidir diyerek legale çıkmasıdır.

Dünya komünist hareketinin bugünkü sağ konumu, kriz içinde olduğu yerlerde burjuvazinin imdadına yetişiyor. Bunalım doğduğunda, sınıf hareketi atılım yaptığında, sosyal-demokrat ya da sosyalist partiler işçi sınıfını etkileyemiyor. Bu ortamda dünya komünist hareketinin partileri, sınıf hareketinin çığrından çıkmasını nasıl engelleyeceğiz diye düşünenlere güzel bir araç oluyorlar.

Legalite ne anlama gelir? Kapitalizmde, burjuva düzeninde yaşarken, legal komünist parti fikri, düzeni barışçı yollardan değiştirmek fikrinden ayrılmaz. Bundan kaçmanın olanağı yoktur. Devrimci durum ortamında kendi gücüyle, yasalara rağmen ortaya çıkmış parti örneğini dışarda bırakırsak, düzen yerinde dururken komünist partisine yasal çalışma hakkının sağlanması. Bu anlamda yasal komünist partisi, düzeni barışçı yoldan değiştirme fikrini kabul etmiş demektir. Başlangıçta bunu "taktik" olarak kabul etse bile 5-10 yıl geçince varacağı nokta, düzeni barışçıl yoldan, yani seçim yoluyla değiştirmek noktasıdır. Düzeni yasal yollardan değiştirme fikri, tüm yasal çalışan komünist partilerin her tarafından sızar.

Avrupa'daki duruma bakalım. Komünist partisine yasal çalışma hakkı var mı? Var. Ama işyerleri ve fabrikalarda hücre kurmak yasak. Ne oldu? Komünist partisinin bir büyük parçası camdan dışarı gitti. Ordu içinde örgütlenmek yasak. Bir büyük parça daha gitti. Polis içinde yasak. Gitti. Hassas işyerlerinde, stratejik işyerlerinde komünist olmak yasak. Gitti. Programda, düzeni şiddet yoluyla devirme zorunluluğundan sözetmek yasak. Tarihteki örneklere baktığımızda, bu yasal hakkı veren burjuvazi güçlüyse, programda proletarya diktatörlüğünün kalmasına da ses çıkarmadığı görülüyor. Tüm bunlar yasak olduktan sonra proletarya diktatörlüğü zaten laftadır. Onun gerektirdiği çalışma yapılamıyor demektir. Bunun mantıksal sonucu, aradan 10 yıl geçecek, proletarya diktatörlüğü kavramını da sen kaldıracaksın demektir.

Böyle bir legalite, işçi sınıfına tuzaktır.

Bir başka açıdan ise komünist partisinin savaşımının özü yasallaşma, *meşrulaşma* savaşımıdır. Bunlar birbiriyle çelişiyor mu? Hayır çelişmiyor. Bu çünkü başka bir yasallaşmadır. Bu legalite, ***komünist partisinin budanmamış programıyla ortaya çıkma***sıdır. Noktasına, virgülüne dokundurtmadan kendi görüşleriyle ortaya çıkmasıdır. Komünist partisinin kavgası budur. Bu nedir ama? Devrim kavgasıdır. Gerçek anlamda legalite kavgası, devrim kavgası demektir. Gerçek anlamda legalite kavgası, komünist partisinin budanmamış programıyla ortaya çıkma kavgasıdır.

Bunlar bir yana, çeşitli nedenlerle, işçi sınıfının bastırmasıyla, AET'ye girme zorunluluğuyla vb., yasalarda değişiklik yapıp, komünist partisine yasal çalışma olanağı verebilirler. Tabii, şiddet yoluyla devirme vb., yasak olmak koşuluyla. Bundan da mutlaka yararlanmamız gerekir. Ne şekilde olacağını, günü gelince konuşuruz.

Komünist partisinin yasal çalışabildiği bir ortamdan *komünistler* yararlanmalıdır. Ama bu, legal olanaklardan *yararlanma* yanaşımı içinde ele alınmalıdır. Öte yanda komünist partisi, güvenlik güçlerinin denetimi dışında çalışmasını sürdürecektir.

Bir de şunu bilelim. Komünist partisinin yasal çalışması, düzeni tehdit ettiği anda ortadan kalkar. Türkiye de böyle bir ülkeyse, komünist partisine yasal çalışma hakkı bilelim ki uzun sürmez. Zaten gerçek bir komünist parti çalışmasına hiçbir zaman izin verilmeyecektir ama budanmış bir legalite bile Türkiye'de uzun sürmez.

Konumuz açısından en önemli nokta ise şudur:

İllegaliteyi küçümsemeye, alay etmeye kalkanlar, "el kadar gazetelerle işçi sınıfını uyandıracaklarını sananlar" gibi anti-komünist, anti-işçi lafları söyleyenler bir tek şey söylüyorlar aslında. Tüm legal sosyalist parti tartışması, bir tane öküzün bir tane boynuzu üstünde dönüyor: "İllegal savaşım dardır, sınırlıdır, kitleleri kazanamaz." Gerisi laf salatası. Kafa karıştırdıkları nokta budur. Tartışmaya taraf olan herkes de bunu gökten inmiş doğru gibi kabul ediyor, kimse sorguya çekmiyor. Sorguya çekmeyenler ama, bilerek bilmeyerek düzenin destekçisi olmaktadırlar.

Şimdi bu saptama doğru mu? İllegal partiler işçi sınıfını kazanamaz, sınırlı mı kalırlar? Marks, Engels, Lenin böyle mi demiş, böyle mi yapmışlar? Dünyada devrimler böyle mi olmuş? Devrimleri yapan partiler legal partiler miymiş? İllegal partiler devrimleri, işçi sınıfını, halkı kazanmadan mı yapmış? Sovyetler Birliği'nde, Küba'da Çin'de nasıl yapılmış devrim? Kim kazanmış işçileri de yapmış? Sonra, hangi "legal birleşik" parti, nerede devrim yapmış? Bunları sormuyorlar. Bir de TKP deneyi ne gösteriyor? Tüm öteki örgütler legaldi, nasıl TKP hepsinden güçlü oldu?

Biz de istemeyiz "el kadar gazete" dağıtmak. Biz de isteriz günlük gazete çıkarmak, ama biz en başta, başka birşeyi isteriz. Görüşlerimizi kimseye ödün vermeden söyleyebilmek isteriz. Bizce namus budur. Bizce kavgacılık da budur. Devrimcilik de budur. Sonunda halkını düşünmek de budur.

Mantık tamamıyla başaşağı duruyor. Tartışma önce illegal parti mi, legal parti mi diye başlıyor. İllegal parti diyen, illegaliteyi "seçtiğinden" illegal parti demiş oluyor. Onlar ise legaliteyi seçip legal parti kuracaklar! Bundan hoşlanıyorum, bunu seçiyorum diye bir mantık çıkıyor. Oysa önce ne yapacağını koyarsın, sonra, bu yapacakların için nasıl bir parti kurulabilir diye sorarsın. Legal olabiliyorsa legal kurarsın. Olamıyorsa illegal kurarsın.

12 Eylül geldi sınıf yenildi. Burjuvazi üstün geldi. İşçi sınıfına güvenmeyen, devrime-komünizme inanmayan küçük burjuvalar, burjuvazinin "yenilemeyeceğini" öğrendiler. Bu çeşit savaşımla burjuvazi yenilemez dediler. Kapitalizmi zorlamayan barışçı yollarla, legal örgütlerle o sınırlar içinde savaşım vermek dediler. Tarihten örneklerle çok çakışıyor. Rusya'da da likidatörler, 1905 devrimi yenilince, RSDİP'e gerek yok, legal parti gerekir, Lenin maceracıdır, Bolşevikler bizi mahvetti demişlerdi. Demek ki, sınıf ayağa kalktığında bu pasifistler siliniyor, yenilgi ardından ortaya fırlıyorlar. Özünde sınıfa, devrime olan inançsızlıkları sırıtıyor. Burjuvazi devrilmez kardeşim! Biz de onun koyduğu sınırlar içinde sosyalistlik yapalım.

Bir önemli tartışma noktası da parti içi demokrasi sorununda geliyor. Ne ilginçtir, bu tartışma içinde yer alanlar, demokratik-merkeziyetçiliğe de karşı çıkıyorlar. Demokratik merkeziyetçilikle işleyen illegal bir partide demokrasi olmaz diyorlar. Ve sanki illegal çalışanlar, demokrasiyi işletmemek için illegaliteyi seçmiş oluyorlar. İşçi sınıfı siyasal haklarına kavuşmadan, partide demokrasinin nasıl işleyeceği konusunu da açıkça konuşmadıklarından, bu güzel bir aldatmaca oluyor. Özellikle sosyalizme yeni uyanan genç kuşaklar için.

İllegal komünist partisinde demokrasi işler ama işleyişinin biçimi farklıdır. Hiçbir yönetim, hiçbir kadroyu ölüme götürecek direktifi onun rızası, tam güveni, desteği olmadan veremez. Orada öyle bir demokrasi işliyor. O demokrasi ruhunu da, parti içerisinde sağlam ideolojik birlik, ateş altında birbirini sınamaktan gelen karşılıklı güven ve gerçekten hayat pahasına yapılacak işlere inanmak veriyor. Demokrasi, "hizip kurma özgürlüğü" değildir. Komünist partisinde hiçbir fikrin gündeme getirilmesinin önünde engel yoktur. Tüm görüşler komünistlerin ve hatta yığınların önünde en açık bir biçimde tartışılır. Bunları illegal parti yapamaz diye baştan kapıyı kapatmak ise ya komünist hareketin tarihindeki bazı kötü örnekleri genelleştirmek, mutlaklaştırmaktır, ya da anti-komünistlik, illegalite düşmanlığıdır.

Neresinden bakarsanız bakın, "legal birleşik sosyalist parti", ya da resmilerin "legal birleşik sol parti"si, legalist, reformist, pasifist bir ucubedir.

BİRLİK HEGEMONYADAN AYRILMAZ

Komünistler işçi sınıfının gerçek birliğinden, onun Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temelinde çalışan partisinin güçlenmesini anlar. İşçi sınıfının gerçek siyasal birliği, onun kendi partisi olan komünist partisinde, onun sınıf siyaseti çevresinde oluşur.

Hasan Komser

Türkiye'de sınıf savaşımı yükseldikçe, küçük burjuvaziden "birlik" feryatları yükseliyor. Sosyal demokratlar bir yandan, resmi TKP-TİP öte yandan, birlik diye tutturuyorlar. Hem de bu "solun *ortak* sesinin"(!) savaşımın "kilit sorunu" olduğunu söylüyorlar. (*Gün*, Temmuz 1987)

Bütün bu boş laf ebeliğini, birlik tüccarlığını bir yana bırakarak düşünürsek, birlikten anlaşılması gereken şudur:

"Komünistler işçi sınıfının gerçek birliğinden, onun Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temelinde çalışan partisinin güçlenmesini anlar. İşçi sınıfının gerçek siyasal birliği, onun kendi partisi olan komünist partisinde, onun sınıf siyaseti çevresinde oluşur." (TKP-*İşçinin Sesi, Program* s.35)

İşçi sınıfı siyasal birliğini sağladığı ve güçlendirdiği oranda diğer sınıf ve katmanlara iradesini benimsetir, proletarya hegemonyasını kurar. Hegemonya ile birliğin çeliştiğini düşünmek ya da hegemonya istemiyoruz demek, öncülüğü birlik yaptığımız diğer sınıf ve katmanlara bırakmak anlamına gelir. Bu, devrimde işçi sınıfının rolünü küçümsemek ya da onun devrimdeki öncü rolüne inanmamak demektir. Burada bir parantez açıp resmi partinin ve Dev-Yol'un hegemonya konusunda yazdıklarına küçük burjuvazinin kaypak tutumunu göstermesi açısından bakalım. Resmi TKP şöyle diyor:

"Komünistlerin işbirliği yaptıkları güçler üstünde hegemonya kurmayı, onları kendi istekleri dışında komünist partisinin amaçlarına araç etmeyi düşündükleri yalanı, her zaman yurtsever, demokratik güçleri bölmek amacını taşımıştır." (*Barış ve Ulusal Demokrasi Programı*, s.3)

Resmi TKP, işçi sınıfının tüm emekçi halkı devrime yürütmesi açısından, sınıf savaşı açısından canalıcı önem taşıyan hegemonya fikrini yadsıyor. Komünistlerin hegemonya istediği yalandır diyor. Hem de yavuz hırsız örneğindeki gibi hegemonya isteyenleri "bölücülük"le suçluyor. Küçük burjuvazinin devrimci unsurları da onlardan pek farklı düşünmüyorlar. Bir dönem önce 15 Mart 1983 tarihli *Demokrat Türkiye*'de şunları yazıyorlardı:

"Faşizme karşı mücadele eden tüm güçlerin birbirlerine herhangi bir hegemonya uygulamadığı bütünüyle eşit koşullarda, aralarında halk demokrasisi ilkelerinin uygulandığı bir ortak platform mutlaka yaratılmalıdır."

Küçük burjuva devrimcileri ile reformcuları bir madalyonun iki yüzü gibi birbirlerine benziyorlar.

Resmiler için amaç devrim ve devrimi yapacak öncü gücü, onun siyasal örgütünü güçlendirmek filan değildir. Onların tek amaçları burjuvazi ile birliktir. Bu amaçla işçi sınıfının bilincini bulandırmaya çalışıyorlar.

Resmiler burjuvazinin egemen olduğu bir toplumda, burjuvazi ile birlik isteyerek işçi sınıfını köleliğe mahkum etmeye çalışıyorlar. Aslında, sınıf savaşımında bir hegemon olması gerektiğini biliyorlar. Ama "biz hegemonya için çalışmıyoruz" diyerek burjuvazinin hegemonyasını kabul ettiklerini gösteriyorlar.

Proletarya hegemonyasını kabul etmeyen köleliği kabul ediyor demektir

Hegemonya sorunu biz kabul etsek de etmesek de vardır. Başka ezilen sınıf ve katmanların varlığı nedeniyle işçi sınıfının hegemonyası gündeme geliyor. Yani sorun şudur: Burjuvaziye karşı savaşta hangi sınıfın iradesi, yöntemleri hakim olacak. Tüm ezilen sınıf ve katmanlar düzene karşı kendi sınıfsal konumlarına, anlayışlarına uygun olarak şöyle veya böyle savaşım veriyorlar. Tüm bunların içinde işçi sınıfının hegemonyası nasıl sağlanacak? İşçi sınıfı *bütün* ezilen sınıf ve tabakaların öncüsü ve sözcüsü olarak öne çıkacak mı çıkmayacak mı?

Her birlikte, ortaklıkta, cephede bir hegemon vardır. En güçlü olan hegemondur. Kendi iradesini savaşım yöntemlerini şu veya bu şekilde diğerlerine kabul ettiriyor, benimsetiyordur. İşçi sınıfı hegemonya kurmak için çalışmıyor demek, küçük burjuvazinin, ya da resmilerin konumunda burjuvazinin kendisinin hegemonyasını kabul etmek, bunu işçi sınıfına dayatmak demektir. Sınıfın iradesini yalnız çevresindeki diğer ezilenlere benimsetmesini değil, tüm topluma dayatmasını engelliyorlar. Bu tutumu Lenin şöyle sergiliyor:

"Proletarya, proletarya hegemonyası fikrinin bilincindeyse ve bu fikre göre davranıyorsa devrimcidir. Bu görevinin bilincinde olan proleter, köleliğe karşı başkaldıran bir köledir. Sınıfının lider olması gerektiği fikrinin bilincine varamayan ya da bu fikri reddeden proleter, bir köle olarak durumunu kavrayamayan bir köledir. Çok çok, bir köle olarak koşullarını iyileştirmek için kavga eden bir köledir, *ama* köleliği yıkmak için savaşan biri *değildir*." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng.basım, c.17, s.232)

Bir yandan birlik tüccarlığı yaparken, diğer yandan da işçi sınıfının hegemonyasını reddeden resmiler ve diğer küçük burjuvalar Lenin'in söylediği cinsten *köledirler*.

Komünistlerin işe devrim gibi bir görevi vardır. İşçi sınıfını ve tüm emekçi halkı devrim amacı etrafında örgütlemek, doğru görüşleri yığınlara benimsetmek görevleri her zaman gündemdedir. Bunu, bütün diğer siyasal hareketlerin, örgütlerin ideolojik, siyasal, örgütsel, askersel nefessizliklerini sergileyerek, komünist partisini sürekli öne çıkararak yaparlar. Yani yaşamda kıran kırana bir hegemonya savaşı sürer. Yürükoğlu yoldaşımız bunu şöyle anlatıyor:

"Hegemonya herşeyden önce siyasal bir kavramdır. Güç sorunudur, ama siyasal bir kavramdır. Özü yığınların seni izlemesi, senin koyduğun yoldan yürümesi demektir. Dolayısıyla, *özü ideolojiktir.* Böyle olunca, işçi sınıfının, komünist partisi eliyle hegemonyayı sağlaması için, yani yığınların onun peşinden yürümesi için, birlikte iş yaptığı ya da yapamadığı, o alanda varolan güçlerin *tutarsızlığını* yığınlara gösterebilmesi gereklidir. Aynı şeyler için daha iyi çalışmak değil, *kendisini ayırabilmek.* Cephe içinde renk farklarını ortadan kaldırmak değil, tersine kendi rengini daima öbür renklerden ayırmak. Her konuda.

"Buradan devrimi ilerletmeye geleceğim. Bağlaşıklıkların nefessizliğini emekçi yığınlara göstererek onların gerçek sınıf kavgasına yönelmelerini, yani hegemonyayı sağlamak, aynı zamanda devrimi ilerletmek demektir. İki başlı güreştir bu." (R.Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz*, s.60-61)

Bu uğraşta işçi sınıfının partisi birlik uğruna "ortak böleni"(!) bulmak için kendi programını geri çekmez. Tek devrimci sınıf olan işçi sınıfının hegemonyası için savaşım verir. Bu dayatmacı bir anlayış değildir. Komünist partisi Marksizm-Leninizmin doğru olduğunun bilinci ve rahatlığıyla bu görüşlerin güç kazanması için çalışır. Diğer hareketlerden ayrılığını en açık ve kesin bir şekilde koyar. Bu konuda Lenin şöyle yazıyor:

"Devrimin çıkarları için idealimiz, hiçbir şekilde, bütün partilerin, bütün eğilimlerin ve farklı düşüncelerin devrimci bir kargaşa içinde birbiriyle kaynaşması olmamalıdır. Tam tersine, devrimci hareketin büyüme ve yayılması, halkın çeşitli sınıf ve katmanlarına sürekli olarak daha derinden işlemesi, kaçınılmaz olarak (herkesin yararına) yeni eğilim ve düşüncelerin ortaya çıkmasına yol açacaktır. Birbiriyle karşılıklı ilişkilerinde ve devrimci proletaryanın konumuna karşı tutumlarında tam bir açıklık ve belirginlik, yalnızca bu, devrimci hareketin maksimum başarısını garanti edebilir. Ortak bir acil amaç için olan anlaşmanın başarısını yalnızca karşılıklı ilişkilerde tam bir açıklık garantiler." (Lenin, *agy*, c.8, s.165)

İdeolojimizin uzlaşmazlığından hiçbir zaman vazgeçmeyeceğiz

Öbür türlü, ayrılıkları bulandırarak, taktik(!) gerekçelerle herkesin "kabul" edebileceği yeni program aşamaları koyarak belki "birlik" sağlanabilir ama hegemonya sağlanamaz. Böyle bir birlik işçi sınıfının birliği olmaz. Hele ki resmilerin yaptığı gibi programını, burjuvazinin hem de Demirel gibilerinin kabul sınırına kadar çekersen bunun tek anlamı vardır: İşçi sınıfını burjuvaziye sunmak, "al istediğin gibi kullan" demek! Bu, aynı zamanda sınıfın temsilcisi olarak ayrı bir parti olma gerekliliğini reddetmek demektir. Tasfiyecilik ve proletarya hegemonyasının yadsınması madalyonun iki yüzüdür. Lenin'den okuyalım:

"Tasfiyecilik, 'bazı parti aydınlarının varolan RSDİP örgütünü tasfiye etmek ve onu, ne pahasına olursa olsun legalite sınırlarında, hatta partinin program, taktik ve geleneklerini açıkça bırakarak çalışan amorf bir konfederasyonla değiştirme girişimidir.' " (Lenin, *agy*, c.20, s.498-499)

Bugün, resmi TKP'nin hegemonyayı reddeden burjuvaziyi baştacı eden ve "legal" parti olmayı özlemle isteyen, propaganda eden tutumu yukarıdaki anlayışla neredeyse sözcüğü sözcüğüne üstüste düşmektedir. Oysa komünist partisinin kendi örgütsel ve ideolojik bağımsızlığına darbe vuracak hiçbir birliğe, ortaklığa girmeyeceğini biz Lenin'den öğrendik:

"Devrimci proletaryanın *bağımsız*, uzlaşmasız Marksist partisinde biz, yalnızca sosyalizmin zafer vaadini ve zafere sallantılardan en uzak giden yolu görürüz. Bu nedenle, Sosyal Demokrat Parti'nin (Komünist Partisi'nin — *İ.S.*) tam bağımsızlığından ve ideojimizin uzlaşmazlığından, en devrimci anlarda bile hiçbir zaman vazgeçmeyeceğiz." (Lenin, *agy*, c.8, s.159)

Aynı konu, parti programımızda da şöyle ele alınmaktadır:

"İşçi sınıfının hegemonyayı sağlaması yığınların önüne geçebilmesi için, varolan güçlerin *tutarsızlığını* yığınlara gösterebilmesi, kendisini *ayırabilmesi* gereklidir.

"Bağlaşıkların yetersizliğini yığınlara göstererek onların gerçek sınıf kavgasına yönelmelerini sağlama, aynı zamanda devrimi ilerletme sorunudur.

"Hegemonya ile birlik çelişmez. Tam tersine hegemonyayı gerçekten sağlayacak güç olmadan kalıcı birlikler kurulamaz. İşçi sınıfının başı çekecek güçte olması, başarılı birlik için baş koşuldur." (TKP-*İşçinin Sesi, Program*, s.36)

Her *sınıf* toplumdaki egemenlik savaşını *kendi* partisi aracılığıyla yürütür. Komünist partisi sınıfı ideolojik, siyasal alanda temsil eder. Komünist partisi, işçi sınıfının ideolojik, siyasal, örgütsel birliğinin simgesidir. Her zaman hareketin bir bütün olarak çıkarlarını temsil eder. Bu yüzden sınıfın en ileri, en sınıf bilinçli ögelerini bünyesinde toplar. Hareketin bir bütün olarak ve uzun dönemli çıkarları bu birliğin *temelidir.*

İşçi sınıfı partisi birliğini Marksizm-Leninizm temelinde kurmazsa en basit sınıf çıkarlarını bile koruyamaz. Belli aşamalarda kazanılanlar kaybedilmeye mahkum olurlar.

Komünist partisinde Marksizm ve oportünizm birlikte yaşayabilir mi?

Marksizm değişik küçük burjuva devrimci görüşlerle birlikte komünist partisini oluşturabilir mi? Buna olanak olmadığını Lenin bize şöyle anlatıyor:

"Bununla birlikte, genel olarak ve bugünkü olayların ışığında 'birlik' belgisinin anlamını düşünelim. Proletaryanın birliği, sosyalist devrim savaşımında onun en büyük silahıdır. Bu tartışma götürmez gerçekten aynı şekilde tartışma götürmez şekilde şu çıkar ki, sosyalist devrim savaşımını *engellemeye* yetenekli, fazla sayıda küçük burjuva unsur bir proletarya partisine bağlandığında, bu unsurlarla birlik proletaryanın davası için zararlı ve tehlikelidir.

"(...)

"Oportünistler proleter devrimin burjuva düşmanlarıdır. Bunlar barışçıl dönemlerde kendilerini işçi partileri içinde gizleyerek burjuva çalışmalarını gizli yürütürler. Kriz dönemlerinde ise, tutucusundan en radikal ve demokratiğine, özgür düşününden dinci kesimlerine kadar *tüm* birleşik burjuvazinin açık bağlaşıkları olduklarını *hemen* kanıtlarlar. Yaşadığımız olaylardan *sonra* bu gerçeği anlamayanlar ümitsiz bir şekilde kendilerini ve işçileri aldatıyorlar.

"(...)

"Çoğu Avrupa ülkesinde, işçiler oportünistlerle devrimcilerin *hayali birliği* tarafından aldatılmaktadır. — İtalya, mutlu bir şans eseri istisnadır, orada şimdilik böyle bir aldatılma yoktur. Biz bu tartışma götürmez olguyu ifade ediyoruz. İkinci Enternasyonal için mutlu bir istisna olan, Üçüncü Enternasyonal için kural olmalıdır, *olacaktır.* Kapitalizm var oldukça proletarya küçük burjuvazinin yakın komşusu olacaktır. Bazen bu kesimle geçici bağlaşıkları reddetmek akılsızlık olur. Ama onlarla *birlik*, oportünistlerle birlik, *günümüzde* ancak proleteryanın düşmanlarınca veya kaybolmuş bir dönemin gözüne perde inmiş *gelenekçilerince* savunulabilir.

"Bugün, 1914'ün ardından, sosyalist devrim için proletaryanın savaşımının birliği, işçi partilerinin kendilerini oportünist partilerden *tamamen* ayırmalarını istiyor. (Lenin, *agy*, c.21, s.109-110-111) (abç)

Devrimin çıkarı açısından bakınca sorunun yanıtı oportünistlerle birliğe kesin bir hayırdır. Tarihin ve mantığın gösterdiği, oportünist ve küçük burjuva unsurların, kritik anda, ya devrim ya düzenin devamı ikilemi ile karşı karşıya kalınca partinin önündeki en büyük *engel* olacağıdır.

Devrimci sınıfın birliği komünist partisinde, Marksizm-Leninizm temelinde olmak zorundadır. Her türlü görüşü bir çatı altında toplamaya çalışan anlayış işçi sınıfının uzun dönemli çıkarlarını yansıtamaz. Sınıfa duru bir şekilde, hareketin genel ve uzun dönemli çıkarlarını gözeten bir yol gösteremez. Daima çeşitli uzlaşmalar içinde orta yollar aramak zorunda kalır ve sınıfı sürekli yanlış bilinçle zehirler. Böyle bir parti "devrimci" niyetlerle bile kurulsa düzenin kalbine yönelemez.

(Devamı 6. sayfada)

(Baştarafı 5. sayfada)

Demek ki işçi sınıfının siyasal birliği çeşitli görüşlerin ya da partilerin birliğinden oluşamaz. Böyle bir parti sınıfı gereğince temsil edemez. Böyle bir birlik sınıfı köleliğe mahkum eder.

Komünist partisi farklılıklarını öne çıkarır

Komünist partisi işçi sınıfının partisidir, ama sadece işçi sınıfı içinde çalışmaz. Toplumun diğer ezilen sınıf ve katmanları içinde de çalışır. Tüm halka uygulanan ezgiye, baskıya, haksızlıklara karşı çıkar. Tüm muhalif katmanlara pozitif eylem programı sunarak onların doğru devrimci fikirler etrafında birliğini sağlamaya çalışır.

İşçi sınıfı tüm halkın demokratik savaşımına *öncülük ederek onları kendi sancağı altında birleştirir.* Lenin, işçi sınıfının baş düşmana karşı savaşan tüm sınıfları etrafında toplaması, hegemonyası altında birleştirebilmesi için tüm savaşanların *desteklenmesi* gerektiğini söylüyor. (Lenin, *agy*, c.4, s.237) Ama proletaryadan sonra o günün Rusyası'nda devrimci savaşım vermeye en yetenekli sınıf olan köylülüğün desteklenmesinin *bile* sınıfın devrimci olması *ölçüsünde* olabileceğini belirtiyor. Bunun siyasal düzeyde anlamı şudur:

"İşçi sınıfının uzun erimli çıkarlarına ters düşmeden, ideolojiden bir milim ödün vermeden çeşitli siyasal örgütlerle geçici ve sınırlı uzlaşmalara, eylem birliğine girilebilir. Bu tür eylem birliği, işçi sınıfının birliği değildir. İşçi sınıfına yanlışları sergileyebildiği, doğruları göstererek onu Leninci siyaset çevresinde daha yığınsal toplayabildiği ölçüde, işçi sınıfının siyasal birliğini güçlendirmede bir araçtır." (*TKP II. Leninciler Konferansı*, s.41)

Lenin, böyle pratik, somut işe yönelik bir eylem gündemde olduğu zaman, ilgisiz, ufak tefek şeyler için tartışılmaması gerektiğini, yalnızca herkesin hareket noktasını öğrenmek ve olabilecek birlik ve ayrılık noktalarını önceden tahmin edebilmek için temel sorunları tartışmak gerektiğini söylüyor. Aksi takdirde diyor, örgütler arasında karşılıklı sürtüşme ve acı hayal kırıklığından başka birşeye ulaşılmaz. (Lenin, *agy*, c.8, s.159)

Birlik teraneleri içinde ideolojiyi eritmek, ayrılıkları unutmak affedilmez bir hata olur. Küçük burjuvaziyle yapılan geçici birliklerde ayrı yürüyüp birlikte vurmak zorundayız. Bunun tersi partinin güçlenmesinin önündeki en büyük engel olacaktır. Ayrılıklar kesin ve açık olarak ortada değilse insanların bir başka partiye değil de komünist partisine gelmesinin hiçbir dürtüsü olmayacaktır.

Ne için birlik istediğimiz, birliğin nasıl sağlanacağı konuları unutulunca bu bir araç olmaktan çıkıp amaç oluyor. Resmiler bunu yapıyor ama bir küçük farkla. Onlar için araç amaca dönüşmüyor. Zaten amaçları burjuvazi ile birlik olduğu için hegemonya konusu ortadan kalkıyor, ayrılıklar değil, ortak noktalar öne sürülüyor, burjuvazi destekleniyor. Birlik olmadan (hem de burjuvazi ile) hiçbir şey olmaz oluyor. Doğrusu, komünist partisi güçlü olmadan hiçbirşey olmaz, birlik de olmaz.

LEGAL SOL PARTİ TARTIŞMASI

Zeynep Can

Burjuva solu, işçi sınıfını yolundan saptırmak, onu öncüsüz silahsız bırakmak istiyor. Bu amaçla, burjuva legalitesini ve onun sınırlarını kabul etmiş, illegal olmayan, merkeziyetçiliğe karşı hiziplerin varlığını savunan kanatlı bir parti öneriyor. Hem kanatlı, hem de uçamayan bir kuş!

Son dönemde legal "sosyalist" parti tartışmaları yeniden canlandı. Aylarca sessiz kalan *Zemin* yeniden çıkmaya başlar, *Saçak*'ta partinin yakında kurulacağı açıklanırken, *Gün* de sol partiyi tartışıyor. Biz bu yazıda legal sosyalist parti kurma sürecini ve getirilen fikirleri ele alacağız.

Legal sosyalist parti kurma çalışmalarındaki aşamalar

1980 sonrasında legal sosyalist bir partinin kurulma fikri ilk olarak eski SDP'lilerce tartışmaya açıldı. 6 Kasım 1983 seçimlerine bir sosyalist parti kurup katılmayı düşünen SDP'liler sonra bundan vazgeçtiler.

Bu arada, 7 Nisan 1984'de *Somut* dergisinde, Mehmet Ali Aybar ile yapılan bir söyleşi yayınlandı. Aybar söyleşide anayasanın sosyalizme açık olduğunu savundu. Basın bu konuya ilgi gösterdi, bir tartışma başladı. 1982 anayasasını hazırlayan komisyonun başkanı Aldıkaçtı da anayasanın sosyalizme kapalı olmadığını söyleyince tartışma hızlandı.

16 Mayıs 1984'de Aybar, Murat Belge ile *Yeni Gündem*'de söyleşi yaparak birleşik bir legal sosyalist parti kurmanın zor ama imkansız olmadığını söyledi. Bu arada eski SDP'liler eski üyelerine mektuplar yazarak nasıl bir legal sosyalist parti istendiğini araştırmaya başladılar.

Nokta dergisi M.Ali Aybar, Doğu Perinçek ve Halil Adalı ile görüşerek tartışmayı "nasıl bir sosyalist parti?" konusuna yöneltti. Bunun ardından Aybar sosyalist bir kurultay önerisi getirdi. Doğu Perinçek ve eski Aydınlık'çılar bu öneriye olumlu yanıtı vererek hemen görüşme isteğinde bulundular. Bunun üzerine basında "iki eğilimli parti kuruluyor." söylentileri yayılmaya başladı.

Bu kesimin legal sosyalist parti üzerine getirdiği görüşler toplu tartışma ortamını ilk kez, *Saçak* dergisinin "Demokrasi ve Sosyalist Parti" panelinde buldu. Bu tartışmaya Aslan Başer Kafaoğlu, Doğu Perinçek, Murat Belge, Uğur Mumcu ve Yalçın Küçük konuşmacı olarak katıldılar.

Bunun üzerine eski SDP'liler daha geniş bir tartışma için 15 Haziran 1986'da 100 "sosyalisti" Etap Oteli'nde toplantıya çağırdılar. Bunlardan 68'inin katılımıyla gerçekleşen toplantıdan bir irtibat komitesinin kurulması ve bunun Aybar tarafından örgütlenmesi sonucu çıktı. Ortak bir açıklama yapılmadı.

Toplantının ardından tartışmalar yine alevlendi. Toplantıya katılmayanlar arasında olan TEP eski genel sekreteri Şaban Ormanlar, çalışmaları süren legal sosyalist partinin bütün sosyalistlere açık olmadığını, ayrıca — Aydınlık gurubunu kastederek — tüm Türkiye solunca dışlanmış bir görüşün böylesine etkin olduğu bir oluşmada yer almak istemediğini söyledi.

Ardından *Saçak* dergisi sosyalist parti ile ilgili ikinci bir panel düzenledi. 26 Temmuz 1986'da Ankara'da düzenlenen panele konuşmacı olarak eski Aydınlık gurubundan Halil Berktay, eski SDP'li Cenan Bıçakçı ve Sungur Savran katıldılar. Konu sosyalist partilerde parti içi demokrasi idi. Toplantının en net sonucu eski TİKP ve SDP çizgilerinin pek de uzlaşabilecek türden olmadığıydı. Asıl olarak "pratik" konularda anlaşmazlık içindeydiler. Temelde ise, burjuva demokrasisinin kabulü, düzen içinde "radikal"(!) reformlarla toplumu "ilerletmek" gibi konularda ayrı düşünüyorlardı.

SDP'liler baştan beri girişimleri ya çok geniş bir "birlikle" ya da tek başlarına sürdürme çabası içindeydiler. Nitekim 14 Eylül 1986'da Konak sinemasında işçilerle bir sohbet toplantısı düzenleyerek legal sosyalist parti tartışmasını işçilere yaymaya çabaladılar. Ama bu tutmadı. SDP'lilerin Perinçek ve yandaşlarından bağımsız düzenlediği bu toplantının ardından Doğu Perinçek, SDP'lileri eleştirerek sosyalist parti toplantılarının zaaflar içerdiğini söyledi. (*Zemin*, Ekim 1986)

1987'ye gelindiğinde sosyalist partiye ilişkin tartışmaların eski hızını yitirdiği görüldü. Nitekim son aylarda Aybar bir açıklama yaparak birleşik sosyalist parti kurma çalışmalarından ayrıldığını açıkladı.

Legal sosyalist parti tartışmalarının böyle yavaşlayıp sönmeye yüz tutmasında, işçi sınıfının Aybar ve Perinçek'le ve *üstelik* legal bir "sosyalist" parti kurulmasına gösterdiği tepkinin büyük rolü vardır. İleri, öncü işçiler, hem devrimci durum hem de faşizm döneminin engin deneyimiyle, konspiratif çalışacak, illegal ve devrimci bir parti arayışı içindedirler. Legal "sosyalist" bir parti elbette işçi sınıfının bu gereksinimine yanıt vermekten uzaktır.

Sosyalist parti bugünkü yasal sınırlar içinde kurulabilir mi?

Kurulabilir kurulamaz tartışması legal sosyalist parti fikrinin geliştirilmesine karşı bir baraj oluşturmuştur. "Legal sosyalist parti kurulamaz" diyenler arasında Behice Boran ve Sadun Aren'i görüyoruz.

Sadun Aren, daha tartışmaların yeni başladığı dönemde Aralık 1985'te *Nokta* dergisine verdiği demeçte şöyle diyerek görüşünü belirtti: "Marksist solun birleşmesi yeni yasal bir parti çatısı altında toplanması gereğinden söz edebilmek için herşeyden önce yasaların ve bunların fiili uygulamalarının böyle bir parti kurulmasına olanak vermesi gereklidir. Oysa bence böyle bir olanak yoktur. Bu nedenle söz konusu birlik sorununun bu biçimde ortaya atılması yersiz ve zamansız buluyorum." (*Nokta*, 22 Aralık 1985)

Behice Boran ise işçi sınıfı partisi kurmaya "soyunur görünen girişimlerin yanılgısına kesinlikle düşmemeli, bu tür girişimlere kararlılıkla karşı çıkılmalıdır" dedi. "Emperyalizmin ve ortakları egemen güçlerin düzmece sosyalist parti, hatta partiler kurdurtmayı tezgahlayabilecekleri de unutulmamalıdır" diyerek birleşik legal sosyalist partinin kuruluşuna görünürde karşı çıktı.

Legal bir TİP-TKP partisi kurma yanlısı olduğu bilinen, "sosyalist" parti kurmaya niyetlilerden Behice Boran'ın bu çıkışından gocunan pek olmadı. Esas tepkiyi Sadun Aren topladı. Onun karşı çıkışı yasal çerçeve ile ilgiliydi. Doğu Perinçek, Sadun Aren'e katılmayışını iki nedene bağlıyor.

Birinci olarak, "danışma meclisinin anayasa komisyonu başkanı Orhan Aldıkaçtı bile, bugünkü anayasa ve siyasi partiler yasasının sosyalist partiye yasallık tanıdığını açıkça belirtmiştir" diyen Perinçek, ikinci olarak şunları yazıyordu: "Emekçilerin de bir partilerinin bulunması, Türkiye demokrasisinin kilit sorunudur. Bu alanda, özgürlüğün ve kurumlaşmanın sınırını ve hukukun yorumlanmasını en sonunda demokratik mücadele belirler. Sosyalist sol, daha 1960'larda yasal mücadele sahnesine çıkmıştır ve bu mevziyi ancak kararlı olarak savunursa elinde tutabilir. Sahnenin dışına atılmayı sineye çeken bir tutum bu hakkı ileride de kullanmayacaktır. Böyle bir hak ancak siyasal gerçeklik planındaki bir mücadele ile hayata geçirilir." (*Saçak*, Ocak 1986)

Perinçek'in gösterdiği iki neden de görüşlerini sergiliyordu. Burjuva sosyalizmi için Aldıkaçtı gibi azılı bir burjuvanın "garantisi"nden güzel bir güvence olamazdı. Ayrıca, legal sosyalist partiyi "Türkiye demokrasisinin kilit sorunu" olarak koymak, olsa olsa, burjuva demokrasisinin bir veri, legal "sol" partiyi de burjuva demokrasisinin yaklaşan devrimci dalga karşısında "hayatta" kalabilmesinin "kilidi" olarak gören bir çizgiye yaraşırdı.

Birleşik sosyalist parti tartışmalarına katılan hemen herkes Doğu Perinçek ile aynı kanıdadır.

Örneğin *11. Tez*'de yazan Gencay Gürsoy ve Nail Satlıgan "yasaların hayata geçirilmesi hukuki düzenlemelere değil, sınıfsal güç ilişkilerine bağlıdır... Sosyalist parti kurma hakkı kullanılmakta gecikilirse, bu hakkın aleyhine olan yorumların giderek yaygınlık ve yasallık kazanabileceğini, bir hakkı savunmanın en etkin yolu onu kullanmak olduğuna göre de, sosyalist partinin geciktirilmeden" kurulması gerektiğini belirtiyorlar. (*11. Tez*, sayı:3) Onların istekleri de legal bir "sol" partinin Aybar ve Perinçeksiz kurulması yönündeydi. Özde, Aybar ve Perinçek'ten farklı düşünmüyorlardı.

Saçak dergisinin Demokrasi ve Sosyalist Parti paneline konuşmacı olarak katılanlardan Yalçın Küçük ise şöyle diyordu: "Ne bir anayasa ne bir yasa, Türkiye'de sosyalist partinin kurulmasına engel olamaz. Böyle bir engel yok, bunu tartışmayalım. Türkiye'de mümkün olduğu ölçüde sosyalistlerin parti kurmasını yasaklıyorlar. Kişileri yasaklıyorlar. Partiyi yasaklayamazlar ve sosyalist parti bu dönemde de kurulacaktır, adının sosyalist olması gerekmez." (*Saçak*, Haziran 1986)

Tartışmaya tüm katılanlar, legal "sol" parti kurmanın burjuvaziden istenen bütün garantilere karşın, riskli olduğunu kabul ediyor ve bunu "göze aldıklarını" da belirtiyorlar. Düşüncesi ve eylemiyle burjuva çerçevenin dışına çıkmamış bu görüş sahiplerinin "zorlukları göze alma" edebiyatının ardında ise sahte bir militanlık yatıyordu.

Öyle ya, işçi sınıfının dikkatini çekmek için biraz "militan"(!) görünmek gerekiyor artık.

İllegalite-legalite tartışmaları

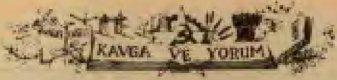
Birleşik parti konusu, tartışanları nedense sık sık "illegalite" konusuna değinmeye sevketti. Burada Murat Belge'den biraz uzunca bir alıntı yapacağım. Burjuva sosyalizminin görüşlerini oldukça iyi özetliyor:

"Türkiye'deki sosyalist parti de diğim gibi burjuva demokrasisinin kurumlarına *saygılı* ve onlar içinde mücadelesini yürüten, aynı zamanda o sınırlara, o mantığa girmeyen ama belli bir mücadele sonucunda o sınırlar içinde yaşatılmaya başlanabilecek bir başka düzene doğru geçerken bu düzen içinde de yaşatılmaya başlanabilecek çeşitli değişik demokratikleşme *biçimleri* yerleştirmeye çalışmalıdır. Bunun için de legal mücadeleyi esas mücadele biçimi olarak kabul etmelidir. Burada da öncelik... 'Türkiye kanunları illegaliteyi yasaklıyor. Tehlikeli olur' gibi bir öncelik değil. Doğrudan doğruya sosyalizmin kendi içinden geldiğine inandığım birşey. Sosyalizm kitlesel olmak durumundadır... İllegal mücadeleler kendilerini hem kitlelerden koparırlar — tarihte gördük — hem de aynı zamanda ajan provakatörlere engel olamazlar... Dolayısıyla kitlelerle ilişki kurmanın legal yollarını terketmek bence son derece hatalıdır. Sosyalizmin illegalitesini yapmak değil, sosyalizmin sosyalist düşüncenin ve pratiğin her türlü biçimini toplumda legal bir hale getirmek, kimsenin karşı çıkamayacağı, karşı çıktığı zaman kendisinin kötü duruma düşeceği bir konuma getirmek için verilecek bir mücadele söz konusudur." (*agy*)

M.Belge'nin mantığı bir sivil toplumcu burjuva solcusunun mantığıdır. Burjuva devlete saygılı, onun "uygarlaşmada" eksik bıraktığı yönlerini tamamlayacak, kapitalist düzende "sosyalizm" doğuracak bir parti!... Bu düşünce herşeyiyle *legal* olduğuna göre, elbette illegalite fikrine şiddetle karşı çıkacaktır.

Oysa işçi sınıfının devrim ve sosyalizmi hedefleyen partisinin en başta devrim düşüncesi burjuvazi için her zaman illegaldir. Bu nedenle işçi sınıfının gerçek partisi, komünist partisi, legal olanaklardan yararlanan, ama temelde her zaman konspiratif çalışan *illegal* bir partidir. İşçi sınıfı devrimini ancak böyle bir *silahla* gerçekleştirebilir.

(Devamı 11. sayfada)

Fabrikalardan makine sesinden önce *İşçinin Sesi* gelecek!

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK - AL

TKP—*İşçinin Sesi* işçinin partisi!

Yıl: 13, Sayı: 334, 29 Temmuz 1987

Gerek dünyada, gerek Türkiye'de işçi sınıfını sayıca az ve zayıf göstermeye yönelik çabalara karşı, bu sınıfın nasıl kocaman bir sınıf olduğunu göstermeyi amaçlayan bu çalışma kitap olarak da yayınlanacaktır. Bu sayımızda ikinci bölümünü bazı kısaltmalarla yayınlıyoruz.

"En büyük işçi sınıfı başka büyük yok" II

Emine Engin

II. İşçi sınıfının kapsamı

Kollektif emekçi - üretici emek

İşçi sınıfı nedir tartışmalarında ve işçi sınıfını yok sayma çabalarında üretici emek konusu hep ana konu olarak gündeme gelmiştir. İşçi sınıfı ancak üretici emek ile kısıtlanarak az ya da azalıyor gösterilebilmiştir. Bu nedenle önce bu konudan başlayacağız. Bu konuyu iyi anlayabilmek için de, yukarıdaki bir bölümde değindiğimiz emek sürecine, onun topumsal sistemle ilişkisine kısaca bakacağız.

Emek süreci, insanlığın, kullanım değerleri (yani yararlı, kullanışlı şeyler) üretip ihtiyaçlarını karşılamak üzere giriştiği, doğa ile ilişki içinde yürüttüğü, bu arada kendisinin de geliştiği, üretim eylemidir. Bu, insanlığın varoluşunun her zaman için koşuludur, "dolayısıyla bu varoluşun her toplumsal aşamasından bağımsızdır, ya da daha doğrusu bütün aşamaların ortak yanıdır." (K.Marks, *Kapital*, İng. basım, c.1, s.184)

Emek süreci insanlıkla doğa arasındaki ilişkinin yürüdüğü ve geliştiği süreçtir. Bunun belli bir örgütlenme ile gerçekleşmesi gerekir. İşte bu örgütlenmeyi toplumsal sistem sağlar. Egemen toplumsal sistem, emek sürecini kendi çıkarları doğrultusunda örgütler, üretimin nasıl toplumsal ilişkiler içinde yapılacağını belirler.

Emek süreci, ağırlığıyla insanlığın doğayla ilişkisini, toplumsal sistem ise ağırlığıyla insanların birbirleriyle ilişkisini dile getirir. Ama ikisi birbirinden kopuk değil, tam tersine birbiriyle sıkı sıkıya bağlıdır.

İnsan-doğa ilişkisinin geldiği düzey, toplumsal ilişkilerin nasıl örgütleneceğinin nesnel çerçevesini çizen en önemli etkenlerden biridir. Öte yandan toplumsal sistem de, kendi vurduğu damgayla, emek sürecinin ne hızla, nasıl, ne yönde gelişeceğini, toplumun doğayla ilişkilerinin nasıl yürüyeceğini vb. belirler.(Dolayısıyla Gorbaçof'un ve onun Kutlu gibi çömezlerinin öne sürdükleri gibi, çevre kirliliği vb. hiç de sınıflar üstü sorunlar değillerdir.)

Kapitalizme gelene kadarki toplumsal sistemler, emek sürecini bir noktadan bir başka noktaya getirmişlerdir. Kapitalizm onu devralmış, devraldığı nesnel temelde kendi çıkarlarına göre yeniden örgütlemiş ve kendi damgası altında daha da geliştirmiştir. Kapitalizmin damgasını taşıyan bu gelişme "her ekonomik gelişmeyi toplumsal bir felakete dönüştürerek", yalnızca emekçiyi değil toprağı, doğayı da soyup soğana çevirerek süregelmiştir. (K. Marks, *Kapital*, c.1, s.487, 507)

Şimdi üretici emek konusuna girebiliriz.

Kapital'de Marks, herhangi bir toplumsal sistemin damgasından bağımsız olarak emek sürecini ele alırken şöyle der:

"Tüm süreci sonucu, yani ürün açısından incelersek, açıktır ki hem araçlar, hem emeğin nesnesi üretim araçları ve emeğin kendisi de üretici emektir." (K.Marks, *agy*, c.1, s.181)

Bunu dediği yere bir dipnot düşen Marks, kapitalizmde üretici emeğin böyle belirlenemeyeceğini belirtir ve kapitalist üretimi incelediği yerde konuya yeniden döner:

"Emek süreci tamemen bireysel olduğu sürece, aynı emekçi, daha sonra birbirinden ayrılan tüm işlevleri kendinde birleştirir. Bir birey, yaşayabilmek için doğal nesnelere el koyarken, onu kendinden başka kimse denetlemez. Daha sonra o başkalarınca denetlenir. Tek bir insan, kendi beyninin denetiminde kendi adelelerini sahneye çağırmadan doğa üzerinde işleyemez. Doğal gövdede el ve kafanın birbirini tamamladığı gibi, emek süreci de el emeğiyle kafa emeğini birleştirir. Daha sonra bunların yolları ayrılır ve hatta ölümcül düşmanlar olurlar. Ürün, bireyin doğrudan ürünü olmaktan çıkar ve bir kollektif emekçi, yani, emeklerinin nesnesini işlemede her biri az ya da çok, yalnızca birer rol alan işçilerin karışımı tarafından ortaklaşa üretilen toplumsal bir ürün olur. Emek sürecinin kooperatif karakteri giderek daha çok belirginleştikçe, bunun gerekli bir sonucu olarak, bizim, üretici emek ve onun öznesi olan üretici emekçi anlayışımız da genişler. Üretici emek harcamak için artık senin kendinin kol işi yapman gerekli değildir, kollektif emekçinin bir organıysan ve onun alt işlevlerinden birini yerine getiriyorsan yeterlidir. Yukarıda üretici emekçiye ilişkin olarak verilen ilk tanım, (emek süreci açısından verdiğini belirttiğimiz tanım — *İ.S.*) maddi nesnelerin üretiminin kendi doğasından türetilen bir tanımdır. Bu tanım, bir bütün olarak ele alındığında kollektif emekçi için hâlâ geçerlidir. Ama bireysel olarak her üye için artık geçerli değildir.

"Öte yandan, aynı zamanda üretici emekçi anlayışımız daralır. Kapitalist üretim yalnızca metaların üretimi değil, asıl artık-değer üretimidir. Emekçi kendisi için değil, sermaye için üretir. Dolayısıyla, yalnızca üretmesi artık yetmez. Artık-değer üretmelidir. Kapitalist için artık-değer üreten ve böylece sermayenin kendini genişletmesi için çalışan emekçi, yalnızca bu emekçi üreticidir. Maddi nesneler üretimi alanının dışından bir örnek alacak olursak, bir başöğretmen, öğrencilerinin kafasına vurmaya ek olarak, okul sahibini zenginleştirmek için at gibi çalıştığı zaman, üretici emekçidir. Okul sahibinin sermayesini, bir sosis fabrikası yerine, bir öğrenim fabrikasına yatırmış olması ilişkiyi değiştirmez. Bununla bağlı olarak, üretici emekçi anlayışı, yalnızca işle yararlı sonucu arasında, emekçiyle emeğin ürünü arasında bir ilişki değil, aynı zamanda özgül bir toplumsal üretim ilişkisi, tarihsel olarak doğmuş ve emekçiyi artık-değer yaratmanın doğrudan aracı olarak damgalayan

bir ilişki de anlatıyor." (K.Marks, *ayg*, c.1, s.508-509)

Yukarıdaki ilk paragrafta Marks, üretici emekçiye hâlâ *emek süreci açısından* bakıyor ama burada hareket noktası emek sürecinin ilk, basit düzeyi değil, bugün kapitalizmin damgası kaldırıldığı anda görülebilecek düzeyidir.

Bugün kapitalizmin damgasını çekelim, ne görüyoruz? Eskiden, yani emek sürecinin başlangıçtaki düzeyinde tek bir insan hem kafasını, hem kolunu kullanarak bir ürün üretirken, bugün bu bir ürünün üretimini, kimi daha çok kafa, kimi daha çok kol emeğiyle katkı yaparak birbirini tamamlayan koca bir kollektif emekçi gerçekleştiriyor. Eskiden yalnız fiilen üretim yapan üreticiyken, yüzyıllar boyunca çeşitli toplumsal sistemlerin etkisi altında işbölümünün artmasıyla, artık kafa emeği de üretime doğrudan katkı yapabiliyor. Dolayısıyla, *emek süreci açısından* dün ile bugün karşılaştırıldığında, görüyoruz ki üretici emekçi kavramı genişliyor.

İkinci pararagrafta ise Marks konuya emek süreci açısından değil, kapitalist üretim açısından bakıyor. Kapitalizm, bir emekçinin üretici olması için artık-değer üretmesi koşulunu getirerek, üretici emekçi kavramını daraltıyor. Aynı zaman kesitinde, kapitalizm açısından üretici emekçi kavramı, emek süreci açısından üretici emekçi kavramından daha dar oluyor.

Marks burada (ikinci paragrafta) "kollektif emekçi" terimini kullanmıyor ama kullansa da bu, yukarıdakinden (birinci paragraftakinden) farklı bir kollektif emekçi olacaktı. Nasıl ki "üretici emekçi" terimi emek süreci ve kapitalist üretim açısından iki farklı anlam kazanıyorsa, "kollektif emekçi" için de aynı şey geçerlidir. İki ayrı açıdan, birbiriyle üst üste düşen yanları olduğu gibi, düşmeyen yanları da olan iki "kollektif emekçi" kavramı vardır.

Emek süreci açısından kollektif emekçi bir ürünün üretiminde şu ya da bu ölçüde katkısı olan, tüm kafa ve kol emekçileridir. Kapitalizm açısından kollektif emekçi ise artık-değerin üretiminde şu ya da bu ölçüde katkısı olan tüm kafa ve kol emekçileridir. Marks'ın da belirttiği gibi, kapitalizm bu kavramı daraltıyor. Çünkü ürünün üretiminde payı olup da artık-değer üretmeyenleri dışarıda bırakıyor.

Marks'ın yukarıda aktardığımız sözlerinden, daha ayrıntılı ele alınması gereken bazı sorular da çıkıyor: Kapitalist üretim sürecinde bilimin, teknolojinin ve kafa emeğinin rolü, yeri nedir? Bununla bağlı olarak menecerlerin rolü, yeri nedir? Sonra, Marks'ın maddi nesneler üretimi alanının *dışından* verdiği örnek, bugün hizmet sektörü denen sektörün değer ve artık değer üretip üretmediği sorusunu gündeme getiriyor. Bunları ileride ele alacağız. Bunları daha iyi anlayabilmek için şimdi *kapitalizm açısından* üretici emek üzerinde biraz daha duralım.

Yine üretici emek

Adam Smith üretici emeğe ilişkin olarak iki çelişik tanım veriyor. Marks bunun doğru olanını alıp netleştiriyor, yanlış olanını da belli koşullar getirerek düzeltip, ek bir anlatım durumuna getiriyor. Doğru anlayış, Marks'ın netleştirdiği biçimiyle şöyledir:

"Kapitalist üretim için taşıdığı anlamıyla üretici emek, sermayenin değişken parçasıyla (sermayenin ücretlere harcanan parçası) değiş-tokuş edilen, sermayenin yalnızca bu parçasını (ya da işçinin kendi işgücünün değerini) değil, aynı zamanda kapitalist için ek olarak artık-değer üreten ücretli emektir. Yalnızca sermaye üreten ücretli emek üreticidir." (K.Marks, *Artık-Değer Teorileri*, İng. basım, c.1, s.152)

Buradan çıkan sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

1. Emek sermaye ile değiş-tokuş olacak.
2. Emek, yalnızca sermaye ile değil, sermayenin de ücretlere harcanan değişken parçası ile değiş-tokuş olacak.
3. İşçi hem kendi işgücünün değerini, hem artık-değer üretecek.
4. Kapitalizm açısından üretici emekçi olan herkes, aynı zamanda ücretli emekçidir.

Bu dört sonuç, "emeğin sermayeyle *doğrudan* değişimi" kavramıyla da dile getirilebilir. (K.Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.393-397) Bu kavram, emekle sermaye arasında, yalnızca işgücünün alım-satımı düzeyinde değil, aynı zamanda ve asıl olarak üretim sürecinin derinliğinde yürüyen sömürü ilişkisini içerir. Ancak biz burada bunun ayrıntısına girmeyeceğiz, yukarıdaki sonuçları ele alarak ilerleyeceğiz:

Emeğin sermaye ile değiş-tokuş olması önemlidir. Emeğini birisinin geliriyle değiş-tokuş eden emekçiler de vardır. Örneğin, evde yemek yapsın diye tutulmuş bir ahçı, ne kadar çok ve güzel yemek üretirse üretsin, artık-değer üretmez.

Öte yandan, emeğini sermayeyle, ama sermayenin değişmez bölümüyle değişen ve bu nedenle artık-değer yaratmayan emekçiler vardır. Diyelim

"Kapitalist üretim için taşıdığı anlamıyla üretici emek, sermayenin değişken parçasıyla (sermayenin ücretlere harcanan parçası) değiş-tokuş edilen, sermayenin yalnızca bu parçasını değil aynı zamanda kapitalist için ek olarak artık-değer üreten ücretli emektir. Yalnızca sermaye üreten ücretli emek üreticidir."

serbest çalışan bir tamirci, fabrikanın bozulan makinesini tamir etti ve makinayı tamir ederek ona kavuşturduğu değer kadar para, yani emeğinin karşılığını aldı. Dolayısıyla, fabrikatör için bir artık-değer söz konusu değildir. Tamircinin parası makinalar vb. için ayrılan değişmez sermayeden ödenmiştir. Bu emekçi de ne kadar iyi tamir yaparsa yapsın kapitalizm açısından üretici emekçi değildir.

Kapitalizm açısından üretici emekçi olabilmek için emekçinin hem kendi işgücü değerini, hem artık değer

Kapitalizm açısından her ücretli emekçi üretici emekçi değildir ama, her üretici emekçi ücretli emekçidir. Dolayısıyla, kapitalizm açısından kollektif emekçi, bütünüyle işçi sınıfının bir parçasıdır.

üretmesi gereklidir. Bunun için de zaten ücretli emekçi olması gereklidir.

Buradan çıkan şu çok önemli sonucu vurgulayalım: Kapitalizm açısından her ücretli emekçi üretici emekçi değildir ama, her üretici emekçi ücretli emekçidir. Dolayısıyla, kapitalizm açısından üretici emekçilerin tümü, yani kapitalizm açısından kollektif emekçi, bütünüyle işçi sınıfının bir parçasıdır.

Şimdi Adam Smith'in öteki tanımına ve Marks'ın buna tutumuna bakalım.

Adam Smith'in ikinci ve yanlış tanımı, bir metada somutlaşan emeğe üretici emek demesidir. Tek başına bu, kapitalizm açısından değil, basit meta üretimi (kendi üretim aracına sahip üreticinin pazar için üretim yapması) açısından bir tanımdır.

Basit meta üreticisi kendi üretim araçlarını ve işgücünü kullanarak meta, dolayısıyla değer üretir. Bu metayı pazarda değerine eşit bir fiyatla sattığını varsayarsak, basit meta üreticisi emeğinin karşılığını alır.

Kapitalizmde ise üretici emekçi yine değer üretir, ama üretim araçlarına kendisi sahip olmadığı için, o yalnızca kendi işgücü değerinin karşılığını (ücretin buna eşit olduğunu varsayarsak) alır. Üretilen değer ile işgücünün değeri arasındaki fark artık-değer olarak, üretim araçlarının sahibi olan kapitalistin cebine gider. Dolayısıyla kapitalizm yalnızca değer üretimi değil, asıl olarak artık-değer üretimidir.

"Üretim süreci, bir yanda, emek süreciyle değer yaratma sürecinin birliği olarak ele alındığında meta üretimidir, öte yanda, emek süreciyle artık-değer üretme sürecinin birliği olarak ele alındığında kapitalist meta üretimidir." (K.Marks, *Kapital*, c.1, s.197)

Bu sözlerden de anlaşıldığı gibi, kapitalizm ile basit meta üretiminin yakın bir akrabalığı vardır ama ikisi aynı üretim biçimi değildir. Basit meta üretimi kapitalizm açısından ne üretici emek, ne üretici olmayan emektir. Hiçbir tasnife girmez. (K.Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.407)

Adam Smith, üretici emeği meta üreten emek diye tanımlarken, bunu, kendisi basit meta üretimi açısından baktığı için değil, meta, kapitalizmde de zenginliğin temel birimi olduğu için yaptı. Nitekim kapitalizm geliştikçe tüm meta üretimini giderek kapitalist meta üretimine dönüştürür. O zaman da Adam Smith'in yanlış tanımı doğru bir anlam kazanmaya başlar. Çünkü kapitalizmde artık-değer üreten emek de bir metada somutlaşır.

Bu anlayışla ve koşulla Marks, Adam Smith'in yanlış tanımını *ikincil* bir tanım olarak kabul etmiştir. (K.Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.409-410) "İkincil" sıfatının da vurguladığı gibi, kapitalizmde asıl önemli olan artık-değerdir, şu ya da bu meta, artık-değerin taşıyıcısı olduğu için, o ölçüde, ikincil derecede önemlidir.

"Üretici işçinin emeğinin vücut bulduğu metanın kullanım değeri en gereksiz türden olabilir. Maddi özellikler onun doğasıyla hiç bağlı değildir. Tam tersine onun doğası, yalnızca, belirli bir toplumsal üretim ilişkisinin ifadesidir. O (üretici emek tanımı-*İ.S.*), emeğin içeriğinden ya da sonucundan değil, onun özgül toplumsal biçiminden türetilen bir emek tanımıdır." (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.158)

Görüldüğü gibi, asıl önemli olan emeğin içeriği ya da sonucu değil, toplumsal üretim ilişkilerinde tuttuğu yerdir. Dolayısıyla, hangi emek üretici emektir sorusunu yanıtlarken, birincisi, işçi olanlara, ikincisi, artık-değer üretilen dallara bakmak gereklidir.

Bunu akılda tutarak soralım: Hangi dallarda çalışan *işçiler* üretici emekçidirler?

İlk ağızda imalat, madencilik (taş ocakçılığı dahil), tarım (ormancılık, balıkçılık vb. dahil) ve ulaşımı sayabiliriz. (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.412) Marks'ın zamanında henüz bugünkü kadar gelişmediği için onun, "yeni *üretim* dalları" diye geçerken sıraladığı inşaat, haberleşme ve enerji de bunlara katılır. (K. Marks, *Kapital*, c.1, s.455)

Bunlardan, örneğin ulaşım, üretimin dolaşım alanında da sürmesiyle, metanın kendisinde değil, bulunduğu yerde değişiklik yaparak değer yaratan bir daldır. Bugün böyle yeni dalların olup olmadığı, ya da Marks'ın zamanında onun üretici değil dediği dalların üretici duruma gelip gelmediği somut olarak araştırılmalıdır.

Biz burada hizmet gibi tartışmalı dalları hiç katmadık. Bu tür konuları ilerde ele aldıkça, daha başka üretici dallar olup olmadığını göreceğiz, varsa onları da burada sayılanlara ekleyeceğiz.

Üretici emek, artık-değer üretimi alanına ilişkin bir kavramdır. "...Bu tür üretici emek sermayenin varlığının temelidir." (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.153) Üretim alanını ve ulaşımda olduğu gibi, üretimin dolaşımda sürdüğü alanları kapsar. Sermayenin bir de ticaret, bankacılık gibi, üretici olmayan alanlarda parça-

ları vardır. Şimdi bu alanlarda çalışan işçilerin durumuna bakalım.

Dolaşım alanı

"... Yeniden üretim sürecinin kendisi üretici olmayan işlevleri de içerir." (K.Marks, *Kapital*, c.2, s.134) Bu nedenle kapitalizmde artık-değer üreten alanların yanında, artık-değer üretmeyen birçok alan da vardır. Ticaret, ticaretle bağlı çeşitli depolama işlevleri, muhasebe, sekreterlik işleri, bankacılık, sigortacılık, borsa vb. hep bunlar arasındadır.

Bu alanlarda değer yaratılmaz. Üretim alanında yaratılmış değer, bir biçimden bir başka biçime (malın paraya, paranın mala) dönüştürülür, defterlere işlenir (muhasebe) ya da malların bozulmasıyla kaybolmasın diye (depolama vb.) korunur. Yatırım için para sermaye bulunur. Bu alanlarda, bu gibi üretici olmayan işlemler yapılır.

Örneğin sigortacılık için Marks şöyle diyor:

"... Sigorta şirketleri tekil kapitalistlerin zararlarını kapitalist sınıf arasında paylaştırır. Ama bu, eşit dağıtılmış zararı, toplam toplumsal sermaye açısından zarar olarak kalmaktan çıkarmaz." (K. Marks, *Kapital*, c.2, s.140)

Marks'ın zamanından bu yana kapitalistlerin gözü daha da açılmıştır. Bugün bakıyoruz, sigorta şirketleri kapitalistlerin zararını yalnızca kapitalist sınıf arasında bölüştürmüyorlar. Halkın belli tüketim araçlarından ettiği küçük zararlarla, kapitalistlerin, özellikle tekelcilerin büyük zararlarını toplayıp, hepsini birden herkese "eşit" bölüştürüyorlar. Böylece kapitalistlerin üzerine düşen zarar payını azaltmış oluyorlar.

Bu, kapitalistler, hele ki tekelci kapitalistler açısından her ne kadar yararlıysa da, yararı, artık-değer kaybının bir bölümünü halkın sırtına yıkmaktan öte değildir. Kendisi artık-değer yaratmaz.

Öte yandan, bundan önce, tekelleşmiş banka ve endüstri sermayesinin emperyalizm döneminde nasıl iç içe geçtiğini görmüştük. Burada bankacılık derken kastımız, finans-kapitalin egemenliğinde de olsa, hâlâ sürüp gelen, klasik bankacılık işlemleri yapan alandır. Bilindiği gibi finans kapital, eski kapitalizm üzerinde bir tür üst yapıdır. Eski kapitalizmi kaldırıp atmaz, onun üstüne oturur. (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.29, s.168)

Bununla da bağlı olarak bir noktayı daha belirtmek gereklidir. "Yeniden üretim sürecinin kendisi üretici olmayan işlevleri de içerir" derken, bugün artık, "üretici olmayan" sözü tek başına hafif kalmaktadır. Buna "parazit, spekülatif vb. olan" diye ek yapmak gerekir. Çünkü finans kapitalin yeniden üretim süreci, nesnel bir mekanizmanın parçası olarak bu tür işlevleri de içerir.

Ne olursa olsun, bütün bu tür alanlardaki işçilerin durumunu, Marks'ın ticaret alanındaki işçilere ilişkin şu söylediklerinden çıkarabiliriz:

"Ticaret kapitalisti... tarafından çalıştırılan ücretli işçiler hakkında ne diyebiliriz?

"Bir bakıma ticarette çalışan böyle bir kimse de, başka herhangi bir ücretli işçi gibi ücretli işçidir. Bir kez, onun işgücü de, gelir olarak harcanan bir parayla değil, tüccarın değişken sermayesiyle satın alınır. Dolayısıyla özel hizmet için değil, yatırılan sermayenin değerini genişletmek için satın alınır. İkincisi, onun işgücünün değeri ve böylece ücreti de emeğinin ürünüyle değil, öteki ücretli işçilerinki gibi, yani onun özgül işgücünün üretim ve yeniden üretim masraflarıyla, belirlenir.

"Ancak, endüstri sermayesiyle tüccar sermayesi ve böylece endüstri kapitalistiyle tüccar arasında var olan ayrımın aynısını, onunla (ticaret alanındaki ücretli işçi — *İ.S.*) endüstri sermayesi tarafından doğrudan çalıştırılan ücretli işçiler arasında yapmalıyız. Tüccar, ... ne değer, ne artık-değer ürettiğine göre, bu demektir ki aynı işlevlerde onun çalıştırdığı ticaret işçileri de onun için doğrudan artık-değer yaratamazlar. ...

"... Tüccar sermayesinin artık-değerle olan ilişkisi endüstri sermayesinden farklıdır. Endüstri sermayesi, başkalarının ödenmemiş emeğine doğrudan el koyarak artık-değer üretir. Tüccar sermayesi ise bu artık-değerin bir bölümüne, bu bölümü endüstri sermayesinden kendisine transfer ederek, el koyar.

"Ancak değeri realize etme işleviyledir ki tüccar sermayesi yeniden üretim sürecinde sermaye olarak hareket eder. Tekil tüccarın kâr yığını bu sürece yatırdığı sermaye yığınına bağlıdır ve katiplerinin ödenmemiş emeği ne kadar çoksa, o, alım-satım için o kadar çok sermaye yatırabilir. Sayesinde, tüccarın parasının sermayeye dönüştüğü işlevin kendisi, büyük ölçüde tüccarın çalışanları aracılığıyla görülür. Bu katiplerin ödenmemiş emeği, artık-değer yaratmaz ama tüccarın artık-değer elde etmesini sağlar. ... Dolayısıyla, onun için bir kâr kaynağıdır. Yoksa ticaret hiçbir zaman büyük ölçekte, kapitalistçe yürütülemezdi.

"Nasıl, emekçinin ödenmemiş emeği üretici sermaye için doğrudan artık-değer yaratıyorsa, ticaret alanındaki ücretli işçinin ödenmemiş emeği de tüccar sermayesine bu artık-değerden bir payı garantiler." (K. Marks, *Kapital*, c.1, s.292-294)

Burada söylenenlerden şu sonuçlar net olarak çıkıyor:

Ticaret alanında çalışan işçiler de işçi sınıfının bir parçasıdır. Ancak bu işçiler, işçi sınıfının doğrudan artık-değer üretmeyen, emeği üretici olmayan bir parçasıdır. Emeği üretici olmamakla birlikte, bu parça sömürülerek, kendisini çalıştıran kapitalist kesime artık-değerden pay akıtmaktadır.

1. Ticaret alanında çalışan işçiler de işçi sınıfının bir parçasıdır.

2. Ancak bu işçiler, işçi sınıfının doğrudan artık-değer üretmeyen, emeği üretici olmayan bir parçasıdır.

3. Emeği üretici olmamakla birlikte, bu parça sömürülerek, yani emeğinin tam karşılığını değil yalnızca işgücünün değerini ücret diye alarak, kendisini çalıştıran kapitalist kesime artık-değerden pay aktarmaktadır.

4. Böylece bu kapitalist kesimin, birbiriyle bağlı olarak, sermayesinin de, kârının da aracı bu işçiler olmaktadır.

Marks'ın burada ticaret alanı için söylediklerini, hiç çekinmeden üretici olmayan tüm alanlara genelleyebiliriz. Bir kez, üretici olmayan bir alan, yatırım alanı olarak iş görüyor ve kâr da ediyorsa, bu alanın, kapitalizmin kendine göre (ticaretin, değeri realize etme işlevi olduğu gibi) bir işlevi, bir yararı var demektir. Öte yandan, kâr ettiğine göre, bu alanda işçi sömürüsü var demektir. Dolayısıyla, üretici olmayan bütün alanlarda sermayenin egemenliğinde çalışan ücretli işçiler, Marks'ın burada ticaret alanı için dediği gibi, işçi sınıfının kuşkusuz parçasıdırlar.

Bunlar *Kapital*'de (hem de iki cildinde birden — bakınız *Kapital*, 2. cilt, s.134-135, "Dolaşımın Masrafları" başlıklı bölüm) böyle açıkça yazılıdır. Biz *Kapital*'de yazılanların yeni gelişmeler ışığında, onun kendi bilimsel yaklaşımıyla değiştirilmesine, geliştirilmesine hiç karşı değiliz. Ancak ortada fol yok, yumurta yokken, *Kapital*'de bu yazılanları değiştirmeyi gerektirecek hiçbir "yenilik" yokken, kalkıp da işçi sınıfını doğrudan artık-değer üreten işçilerle sınırlamaya iyi bir anlam verecek değiliz.

I. Bölüm'de, Fransız Komünist Partisi'nin bu görüşü savunduğunu belirtmiştik. Orada Sovyetler'den hiç söz etmemiştik. Burada kısaca edelim. Sovyetler'de 1969'da yayınlanmış, *Tarihsel Materyalizm* başlıklı bir felsefe kitabında bakın ne diyor:

Biz *Kapital*'de yazılanların yeni gelişmeler ışığında, onun kendi bilimsel yaklaşımıyla değiştirilmesine, geliştirilmesine hiç karşı değiliz. *Kapital*'de bu yazılanları değiştirmeyi gerektirecek hiçbir "yenilik" yokken, kalkıp da işçi sınıfını doğrudan artık-değer üreten işçilerle sınırlamaya iyi bir anlam verecek değiliz.

"Kapitalizm altında, *üretici işçilerin — işçi sınıfının — üretimi geliştirmede oynadığı rol giderek büyür.*" (*D.I. Chesnokov, Tarihsel Materyalizm*, İng. basım, Moskova 1969, s.130)

Böylece işçi sınıfı üretici işçilerle sınırlandıktan sonra, aynı kitabın ilerki bir bölümünde ofis işçileri vb., ana sınıfların *dışında* toplumsal *tabakalar* olarak sıralanıyor! (*agy*, s.179)

Bu garip görüş, I. Bölüm'de sözünü ettiğimiz, dünya komünist hareketinde "işçi sınıfı nedir" tartışmasında SBKP'nin resmi tutumu değildi. Bu nedenle orada Sovyetler'i hiç katmadık. Ama burada vurgulamak istiyoruz ki balık baştan kokar. FKP üyeleri, 1969'da mutlaka Fransızca olarak da yayınlanmış olan bu kitabı okuyarak, 1970'lerdeki tartışmada o meşum görüşü savunmuş olamazlar mı?

Marks, yukarıda aktardığımız sözlerden az sonra, ticaret alanında çalışan işçilerin daha iyi ücret aldıklarını söylüyor. Acaba buradan bir yanlış anlama mı çıktı? Buna da bir bakalım.

"Ticaret alanındaki işçi, sözcüğün katı anlamıyla, ücretli işçilerin, daha iyi ödenen, emeği vasıflı tasnifine giren ve ortalama emeğin üzerinde kalan kesimine aittir. Ama kapitalist üretim biçiminin ilerlemesiyle, ücret, ortalama emeğe göreceli olarak bile düşme eğilimi gösterir." (K. Marks, *Kapital*, c.3, s.300)

Bunun nedenlerini Marks şöyle açıklıyor:

Birincisi, önceleri her işi beceren ve bu yeteneğiyle ortalama emeğin üzerinde kalan ticaret işçisi, ofiste işbölümü geliştikçe, bir işi beceren bir işçiye dönüşür. Dolayısıyla, o da giderek ortalama düzeye düşer.

İkincisi, "kapitalist üretim biçimi eğitim yöntemlerini vb. giderek daha çok pratik amaçlara yönelttikçe, ticari uygulamalar, yabancı dil vb. konusunda gerekli öğretim, bilgi, bilimde ve kamu eğitimindeki ilerlemeyle, giderek daha hızlı, kolay, yaygın ve ucuz olarak yeniden üretilir." (K. Marks, *Kapital*, c.3, s.300) Kamu eğitiminin yaygınlaşmasıyla, düşük yaşam standardına alışkın kesimlerden, ticaret gibi alanların aradığı vasıfta işçiler çıkar. Bu durum ücretleri aşağı çeker.

Üçüncüsü, kamu eğitiminin yaygınlaşmasıyla aranan vasıfta işgücü arzı yükselir, işçiler arası rekabet körüklenir. Bu da ücretleri düşürür.

Dolayısıyla, ticaret alanında çalışan işçilerin durumu, kapitalizmin gelişme eğrisine paralel olarak, şöyle gelişir: "Onların emek kapasitesi artarken, ücretleri düşer. ... Bu emeğin çoğalması, daha çok artık-değerin hiçbir zaman nedeni değil, her zaman sonucudur." (K. Marks, *Kapital*, c.3, s.300-301)

Görüldüğü gibi, Marks'ın bu anlattıkları hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmamaktadır. Bir kez, burada yüksek ücret de alsalar, ticaret işçilerinin işçilikleri sorguya çekilmiyor. İkincisi, onların ayrıcalıklı durumlarının da geçici olduğu, hızla ortalamaya doğru indiği vurgulanıyor.

Bugün ticaret işçileri ortalamaya, hatta belki ortalamanın da altına çoktan indiler. Ama işçi sınıfına başka alanlardan (bilim, sanat vb.) yeni katılımlar oluyor ve onlar da aynen yukarıdaki süreci yaşıyorlar. Önce ayrıcalıklı bir işçi kesimi oluşturuyorlar. Emperyalist ülkelerde bunların bir kısmı doğrudan işçi aristokrasisine

transfer edilirken, bir kısmı ortalama düzeye doğru inişe geçiyor. Türkiye gibi ülkelerde ise "ayrıcalıklar" çok göreceli olduğu gibi, bunların büyük çoğunluğu inişe geçiyor.

Marks bunları yazmış ve yaşam da vargücüyle bu yazılanları doğrulamışken, hâlâ ticaret alanındaki işçileri işçi saymayanlar çıkıyor. Ticaret kapitalistinin kapitalistliğinden bir an bile kuşku duymayanlar, ticaret işçisine gelince ince eler sık dokur oluyorlar. Bunlar aynı yaklaşımla, işçi sınıfına bugün yeni katılan kesimleri de içeri almamak için uğraşıyorlar.

İşçi sınıfının kapsamı konusunda ilerlemeden önce, bir parantez açıp, hem üretici emek anlayışının çarpıtılmasına, hem işçi sınıfının üretici işçilerle sınırlandırılmasına bir de Türkiye'den örnek vermek istiyoruz. Bu örneğin sendikal alandan olması, önemini daha da arttırıyor.

Bir karmaşa örneği

Yıldırım Koç'un *Yapıt* dergisinde bir yazısı yayınlanmıştı. "Türkiye'de Üretken Emek ve Üretici Olmayan Emek" başlıklı bu yazı, bir kavram karmaşasıdır. Bu yazının *Yapıt* gibi bir dergide çıkması kendi içinde o kadar önemli sonuçlar doğurmaz. Ama yazar bir sendikada uzmandır, herhalde çalıştığı alanda da bu fikirleri yayıyordur. Asıl kötü olan budur.

Yazı, Türkiye'de üretken nüfusun bir dökümünü yapmayı amaçlamış. Ancak ilk ağızda üretken emek konusunu, ondan sonra da işçi sınıfının kapsamını büyük bir karmaşaya uğratmış.

"Üretken emek" başlığı altına söz şöyle başlıyor:

"Değer üretme süreci ancak maddi ürün üretimiyle mümkündür. Her çalışma değer üretmiyor. Değer üretiminin ölçütü, maddi ürün üretimidir. İnsan emeği, ana değer kaynağı olarak maddi ürünlerde billurlaşıyor ve onları değer içeren ürünler ve mallar haline dönüştürüyor." (*Yapıt*, Temmuz-Ağustos 1985, s.58)

Bu bir kördüğümdür.

Değer üretiminin ölçütü maddi ürün üretimiyse, bir kez, insanlar ezelden beri değer üretiyorlar demektir. Oysa insanlar ezelden beri maddi ürün üretiyorlar ama değer üretmiyorlar. İkincisi, o zaman evlerde aileler tarafından dikilen elbiseler, pişirilen yemekler, yapılan kitap rafları vb. de maddi ürün olduğuna göre, değer taşır ki bu da doğru değildir. Onlar pazara çıkmadıkları için yalnızca kullanım değeri taşırlar, değer taşımazlar.

Değer üretimi, emek sürecine vurulmuş bir toplumsal damgadır. Bu damgayı basit meta üretimi vurmaya başlamış, kapitalizm bunu dayanak yapmış, daha da yaygınlaştırmış ve artık-değer üretimiyle aşmıştır. Değer tarihsel-toplumsal bir kategoridir. Oysa yazıda sanki insan emeği ürün yarattığında otomatikman değer de yaratıyor!

Marks böyle yaklaşımlar için şöyle diyor:

"Ancak, kapitalist üretim biçimlerini mutlak biçimler, dolayısıyla üretimin ebedi, doğal biçimleri olarak addeden burjuva dargörüşlülüğü, sermaye açısından *üretici emek* nedir sorusunu, hangi emek genelde üreticidir ya da genel olarak üretici emek nedir sorusuyla karıştırabilir." (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.393)

Yıldırım Koç'un, Marks'tan çok Adam Smith'in izlerini taşıyan yazısından, değer üretiminin tarihsel toplumsal bir kategori olmadığı izlenimi,

Marks yazmış ve yaşam da vargücüyle yazılanları doğrulamışken, hâlâ ticaret alanındaki işçileri işçi saymayanlar çıkıyor. Ticaret kapitalistinin kapitalistliğinden bir an bile kuşku duymayanlar, ticaret işçisine gelince ince eler sık dokur oluyorlar. Bunlar aynı yaklaşımla, işçi sınıfına bugün yeni katılan kesimleri de içeri almamak için uğraşıyor.

haydi diyelim bir kalem sürçmesi sonucunda çıkıyor. Ama bir başka izlenim daha çıkıyor ki bu kalem sürçmesi falan değil düpedüz anlayış sürçmesidir. Yazı, üretken emeğe hangi açıdan bakacağını şaşırmış, emek süreci, basit meta üretimi ve kapitalizm açısından üretken emek hem birbirine, hem üretken sermayeye karışmıştır.

Başta "üretken faaliyette bulunmayan, ya da değer ve artı-değer yaratmayan ücretliler" den söz ediliyor (*agy*, s.57). Buradan, kapitalizm açısından üretici ve üretici olmayan emek söz konusuymuş gibi bir sonuç çıkıyor. (Kaldı ki burada da "değer ve artık-değer" demek işi bulandırıyor. Kapitalizm için artık-değer yeterli ölçüttür.)

Biraz sonra artık-değer hepten kalkıyor ve değer yaratma ana ölçüt olarak kalıyor. (Yazıdan verdiğimiz ilk alıntı bunun çarpıcı örneğidir.) Böylece üretken emeğe basit meta üretimi açısından bakılmış oluyor.

Arada, "insan emeği... kollektif üreticinin bir parçası olarak maddi ürünlere katılıyor" (*agy*, s.58) gibi sözler geçiyor. Ücretli işçi, meta vb. terimleri yerine toplumsal damga taşımayan, "insan" emeği, maddi ürün gibi terimler kullanılması, emek sürecinin de karmaşa içinde olduğunu gösteriyor.

Sonunda ise hem yalnızca değer, hem artık-değer yaratanlar aynı tasnife sokuluyor. Üstelik bunlara, üretici *emek* başlığı altında üretici *sermaye* de katılıyor!

Oysa endüstri sermayesi üretkendir ama üretken *emek* değildir. Üretkenliği de, birincisi, "artık-emeği *zorunlu kılan* bir güç" olmasından, ikincisi, "toplumsal emeğin üretici yeteneklerinin ve bilim gibi, genel toplumsal üretici güçlerin emicisi ve gasp edicisi" olmasından kaynaklanır. (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.392)

Yazıda, "Türkiye'de üretken emek ve üretken olmayan emek tahminleri" başlığı altında tasnif şöyle geliyor:

"Türkiye'de maddi ürün üretimine katılan ya da emeklerini maddi ürüne aktaran insanları çeşitli sınıflara bölebiliriz.

"1. Ücretliler içinde işçi sınıfı.

"2. Küçük üreticilerin bir bölümü.

"3. Kapitalistlerin bir kısmının çalışmasının bir bölümü." (*agy*, s.58-59)

Bir kez, toplumsal damga taşımayan emek süreci, birden, çeşitli sınıflara bölünüyor. Oysa sınıflar, başlarda gördüğümüz gibi, *toplumsal* üretim sisteminde tuttukları yere göre belirlenirler. Emek sürecinde ise sınıf kavramı yoktur, insan vardır.

İkincisi ve en önemlisi üretici emek tasnifi yaparken, "ücretliler içinde işçi sınıfı" demek ne demektir? İşçi sınıfı, yalnızca üretici ücretli emekçilerdir, hatta onun da bir bölümüdür demektir. Yani böylece, işçi sınıfı kavramı, Haydar Kutlu'nun ünlü çekirdeğine indirgenmiştir! Marksizm açısından hiç de böyle olmadığını biraz önce gördük!

Üçüncüsü, küçük üreticilerin (pazarlamayla ilgilenmeyip, üretim yapan) bölümü de üretici emek arasına katılıyor. Oysa küçük üretici, ancak kapitalizmin şu ya da bu biçimde damgası altındaysa, kapitalizm açısından üretici emek tasnifine girer.

Bundan önceki bir bölümde, kapitalizm geliştikçe tüm meta üretimini kapitalist meta üretimine dönüştürdüğü için, Marks'ın Adam Smith'in üretici emeğe ilişkin ikinci, yanlış tanımını koşullu olarak kabul ettiğini söylemiştik. Bu damga ya da dönüştürme nasıl olur?

Kapitalist, çalışmasıyla ilk bakışta artık-değere katkı da yapsa, kendi katkısıyla oluşan artık-değeri de kendi cebine attığı için, bu katkı *artık-değer kategorisine girmez.* Dolayısıyla kapitalist ne kadar çok çalışırsa çalışsın üretici emekçi değildir!

1. Eskiden bağımsız çalışan ve fabrikalar için diyelim vida ile somun üreten bir küçük üretici iflas eder, gider fabrikaya işçi olur. Artık kapitalist meta üretimi içindedir.

2. Bu dönüşüm her zaman böyle açıktan işçi olmak biçiminde de olmaz. Bizim küçük üretici, sözde "bağımsız" çalışırken, bir de bakarız ki bir dizi fabrikanın parça başı işçisi konumuna düşmüş. Fabrikalar onun sırtından artık-değer kazanır olmuşlar!

3. Hatta daha da basit yolu vardır. Başlarda bir bölümde, kapitalizmin üretim araçları sahipliğiyle üreticiyi nasıl sürekli birbirinden ayrıştırdığından söz etmiştik. Orada, küçük meta üreticisinin kendini nasıl iki insan olarak görmeye başladığını anlatmıştık.

Gerçekten de, kapitalizm egemen oldukça, kapitalist üretim ilişkilerinin, Marks'ın deyimiyle "toplumdaki kategorik belirleyiciliği" o denli artar ve yayılır ki, küçük üretici, dünyaya kapitalizmin gözlüğüyle bakmaya, kendini hem patron, hem işçi olarak görmeye, kendi kendisine artık-değer üretmeye başlar. Bir süre sonra da zaten ya patron, ya işçi olur. Bu tek tek bakıldığında kalıcı bir durum olamaz ama toplu bakıldığında, bu durumdaki küçük üreticiyi adeta bir yarı-işçi olarak kapitalist ilişkiler içinde saymayı gerektiren toplumsal bir olgudur. (K.Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.407-409)

Marks, bütün bu süreçlerin işlediğini bilerek ve söyleyerek, bu koşulla, Adam Smith'in, üretken emeği, bir metada somutlaşan emek diye tanımını, ikincil bir tanım olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla, küçük üretim eğer şu ya da bu yoldan ya da biçimde, kapitalist meta üretimine dönüşmüş, onun damgasını yemişse kapitalizm açısından üretici emek tasnifine girer. Söz konusu yazıda, bu böyle algılanmıyor. Küçük üretici, küçük üretici olarak, artık-değer değil, değer yaratıcısı olarak üretici emek tasnifine sokuluyor. Böylesi ciddi bir yanlıştır.

Geldik dördüncüye. Kapitalistlerin bir kısmının çalışmasının bir bölümü de üretici emek içine katılıyor. Burada da Marksizm'den eser yoktur.

"Kapitalistlerin bir kısmının çalışmasının bir bölümü" derken kastedilen herhalde şudur: İşleri henüz menecere devretmemiş, kendisi fiilen menecerlik yapan kapitalistlerin yaptıkları bu menecerlik işi. Menecer ile kapitalist ayrı kişiler olduğu zaman durumun ne olduğunu ilerde ayrıca ele alacağız. Burada, ikisi aynı kişi olduğu zaman ne olmayacağını belirteceğiz.

Kapitalist fiilen çalışıyorsa, buna emek süreci açısından bakarsak, o da bir "insan" olarak sürecin eşgüdümünü sağlıyor, kafa emeğiyle "üretici" bir iş yapıyor demektir. Ancak soruna kapitalist üretim süreci açısından bakılırsa durum farklıdır.

Kapitalist, çalışmasıyla ilk bakışta artık-değere katkı da yapsa, kendi katkısıyla oluşan artık-değeri de kendi cebine attığı için, bu katkı *artık-değer kategorisine girmez.* "Artık-değerin bu parçası artık, artık-değer değil, tersidir, harcanan emeğin karşılığıdır." (K. Marks, *Kapital*, c.13, s.382) Dolayısıyla kapitalist ne kadar çok çalışırsa çalışsın üretici emekçi değildir!

Bu yazıda daha değinilecek başka bazı yanlar da vardır. Örneğin hizmetlere ilişkin garip fikirler geçmektedir. Ama artık bunları bırakıp, konumuza dönelim.

Şimdi, üretici emek konusuna değinirken, bir soru olarak mimlediğimiz hizmet konusunu ele alacağız ve buralarda çalışanların durumuna bakacağız.

(Devam edecek)

(Baştarafı 6. sayfada)
Yalçın Küçük ise, bu gerçeğin çok iyi farkında olduğu için, politikaya atılan insanlara legalitenin "cazibesini" anlatmanın çok zor olduğunu bildiğini fakat inançla anlatılması gerektiğine inandığını söylüyor. Bu, bizce temelden yanlış bir çabadır. İşçi sınıfı, karşısında merkezi örgütlenmiş, tepeden tırnağa silahlı bir güce, burjuvazinin *devletine* karşı savaşım veriyor. Onun bu savaşta *tek* silahı illegal partisidir.

"Legal olanaklardan olabildiğince yararlanma" gibi önemli bir tartışmayı burjuva sosyalizminin "legalite" fetişizminin çerçevesi içine sokmak, doğru değildir. Hele bu konuda "ortacı" tutum sonunda burjuva sosyalizmiyle aynı kapıya çıkar. Yalçın Küçük'ün şöyle demesi, hem özünde yanlışı savunan, hem de "ortacı" tutumuyla yine yanlışa ortak olan bir anlayışın anlatımıdır: "Legalite sağlıklı bir yoldur. Çürümeyi önler. Ama bunu kabul ettiremediğimiz insanlarımızı, bu ülke için özveri ile mücadele etmek isteyenleri, sabahtan akşama kadar 'sizler teröristsiniz, sizler anarşistsiniz' diye suçlayamayız... Bizim legal yolumuzu kabul etmeyenler, bizim yapacaklarımızı etkileyeceklerdir."

Yine aynı toplantıda Uğur Mumcu'nun sosyalist partinin illegalite fetişizminden uzak durması gerektiğini vurgulaması, burjuva devletinin "sosyalist" parti konusundaki tutumuna örnektir. Mumcu konuşmasında işçi sınıfını "korkutmaya"(!) çabalarken şunları söylüyor:

"Nerede illegalite var oraya kışkırtıcı ajan gelir. Devlet illegal bulduğu varlığın içine sızar. Çünkü kendine göre bir güvenlik anlayışı vardır. Devlete de niçin bunları hedef alıyorsun diye bir suçlama yöneltilemez... illegal çalışmanın topluma da bir zararı bulunmaktadır, amaçlarına da ulaşamamaktadır. İllegalite fetişizmi bir ölçüde bu illegal çalışmaya katılanlara bir çeşit manevi haz, tad verebilir ama tek sağlıklı yol yasal bir parti oluşturmaktır" diyor. *(agy)*

Uğur Mumcu, tam yavuz hırsız örneğindeki gibi konuşuyor. "Yasal" bir partiyi özendiriyor. Devrim hedefine soyunmuş işçi sınıfı için kaçınılmaz ve mutlak bir gereklilik olan illegal örgütlenmeyi "kötü" tehlikeli, korkulacak birşey gibi göstermek için çok ter akıtıyor. Ne de olsa "sahibinin sesi".

Parti modeli, parti-içi demokrasi ve sosyalistlerin aynı çatı altında birlikteliği

Bu konuda tartışmalar partide "hiziplere özgürlük" ve "Leninist modelin kabul edilip edilmemesi" başlıkları altında toplanabilir. Oldukça farklı akımların birarada bulunacağının bilinmesi, parti kurucularını bu çoklu yapıyı nasıl bir modele oturtacakları konusunda düşündürüyor. Bu sorunun yanıtı "parti içi demokrasi" anahtar sözcüğüyle veriliyor.

Örneğin Doğu Perinçek gerçek bir sınıf partisinin demokratik olmak zorunda olduğunu söylüyor ve şöyle ekliyor: "... Parti içi demokrasi ile bir sınıf partisi arasında, kanatları olan bütün sınıfı kucaklayan bir parti arasında kaçınılmaz bir bağ vardır." *(agy)* Bu demokrasinin parti pratiğine nasıl yansıyacağı sorusunu ise şöyle yanıtlıyor Perinçek: "Partide hizipler olması doğaldır, ancak hizip disiplinleri ile parti disiplini çatışmamalı, hiziplerin toplantıları herkese açık olmalıdır" *(Nokta*, 29 Haziran 1986)

Perinçek'in bu sözlerinden çıkan şu: Legal "sosyalist" parti işçi sınıfının *bütün* kesimlerini kapsayacak. Dolayısıyla kanatları, hizipleri olacak. Dolayısıyla demokratik olacak. Yazımızın başından beri yansıtmaya çalıştığımız anlayış burada daha çok açığa çıkıyor. Burjuvazinin çizdiği sınırları, burjuva demokrasisini kabul etmiş, illegal olmayan, farklı hiziplerin varlığı nedeniyle merkeziyetçi de çalışamayacak olan, kanatlı(!) bir parti.

Burjuva sosyalizmi, işçi sınıfını yolundan saptırmak, onu öncüsüz, silahsız bırakabilmek için böyle, kanatlı ama uçamayan bir kuş öneriyor. Tabii, bu çizgiyi mantıksal sonucuna ilerletenler de hemen çıkıyor, "hiziplere iç disiplin kurma hakkı!"

Gazeteci Emin Tanrıyar "hiziplere iç disiplin hakkının tanınmasını hiziplerin varlığını ortadan kaldıracak bir tehlike" olarak niteliyor.

Yine aynı bağlamdaki başka bir tartışma ikinci *Saçak* panelinde gerçekleşti. Eski Aydınlık'çılardan Halil Berktay ile eski SDP'lilerden Cenan Bıçakçı arasında hizipler konusunda derin görüş ayrılıkları olduğu hemen göze çarpıyordu. Halil Berktay fazla ileri gittiklerini düşünerek, bu tür gurupların "gizli ya da kapalı toplantılar yapmasına izin verilemeyeceğini ve hizip disiplininin partinin bütünü için reddedilmesi" gerektiğini savundu. Buna karşın Cenan Bıçakçı parti içi muhalefetin haklarının mutlaka tüzüksel olarak güvenceye alınması, azınlıkların yönetimde orantılı temsili, önemli kararlarda referandum gibi öneriler getirdi.

İlk *Saçak* toplantısında da Murat Belge hizipçiliğin kabulü görüşünü şöyle anlatmıştı: "Ben açıkça kendi içinde çeşitli kanatlara imkan veren, hatta fraksiyonların var olmasına imkan veren bir sosyalist parti yapısından yanayım. ... Örneğin kapalı toplantı yapmamak şartıyla fraksiyonların bulunduğu bir sosyalist parti modeli bence bütün güçlüklerine karşın denenmelidir." *(Saçak*, Haziran 1986)

Burjuva sosyalizminin bütün bu önerilerle getirdiği, parti içinde parti olması anlayışıdır, örgütsüzlük ve likidasyondur.

Oysa, işçi sınıfının gereksinimi, sınıf savaşımını ülke çapında birleştirerek, düzeni değiştirebilecek, devrimci, dolayısıyla esas olarak *merkeziyetçi*, ama *merkeziyetçiliği olabildiğince demokratik* bir partidir.

Tabii bu arada resmi TKP'nin temsil ettiği çizgiye de hakkıyla etmemek gerekiyor. Bu çizgi de resmi TKP ve sol birlik partileri legal olsun, istiyor: "Hukuki meşruiyet" uğruna mücadelelerin günün en önemli görevlerinden biri olduğunu savunuyor. Özde burjuva sosyalizminin mantığından farklı bir şey savunmuyor.

Hizipler konusu, tartışmaya ister istemez Leninist parti örgütlenmesi konusunu getirip dayatıyor. Legal parti kurma çalışmalarında yer alanların çoğu Leninist örgütlenme ilkelerini şiddetle eleştiriyor, karşı çıkıyor.

Yine 2. *Saçak* panelinde SDP'liler Leninist parti modelinin "tepeden inme, disiplinli, katı merkeziyetçi" ve öncülere dayalı olduğunu, bu yüzden kendilerinin önerdiği parti içi demokrasi anlayışıyla bağdaşmayacağını ileri sürüyorlar. *(Zemin* sayı:1) *Saçak*'çıların buna "yanıt" olarak Lenin'e sarılmaları da ilginç. "Lenin'in içinde çalıştığı partinin 1905-1921 yılları arasındaki pratiğiyle tarihin gördüğü en demokratik iç işleyişe sahip partilerden biri" olduğunu söylüyorlar. Ama *söylemedikleri* şudur: Bu alıntıdaki parti, *tek* bir disiplinin uygulandığı, hiziplerin, fraksiyonların yer almadığı Lenininci partidir. Bu illegal parti, demokratikliğini zamana, yere, yaptığı işe uygun olarak biçimlendirir. Merkeziyetçi ve demir disiplinlidir.

Farklı "tekkeler"in ilkesiz birliğinin ifadesi olacak bir parti anlayışı, onu "kurmak" için biraraya gelenlerin birbirine asgari güvene *bile* sahip olmadıklarının ifadesi oluyor.

Sürekli birbirini kollayan bu hiziplerin ortak bir devrimci hedef için savaşa çıkmaları olanaksızdır. Oysa, işçi sınıfının merkeziyetçi örgütlenen komünist partisinde ideolojik birlik temelinde tam bir yoldaşça güven vardır. Legal "sosyalist" particilerin birbirlerine değil yoldaşça insanca bir güvenleri *bile* yoktur.

Sosyalist partinin hedefi devrim mi burjuva demokrasisini geliştirmek mi?

Önerilen partinin adı sosyalist, önerenler sosyalizmi amaçladıklarını söyleyen insanlar. Ama hepsi de aynı anda burjuva demokrasisinin şiddetli savunucularıdır. Örneğin M.Ali Aybar, bir röportajda "düşünün De Gaulle'ün kendisi için yaptığı anayasa ile Mitterand Fransa'da sosyalizm uyguluyor" diyebilmektedir. *(Nokta*, 10 Kasım 1985) Aybar bilimsel sosyalizm ile burjuva sosyalizmini birbirine karıştırıyor. Bunun için legal "sol"un devrim gibi bir hedefe zaten gereksinimi yoktur. Oysa işçi sınıfı, kendi düzeni olan sosyalizmin kapısını ancak devrim yoluyla, burjuva erkini parçalayarak, proletarya diktatörlüğünü kurarak açabilir. Aybar'ın yaptığı demagojidir.

Aybar'ın konuya yeterince açıklık getirmediğini düşünen Uğur Mumcu burjuva sosyalizmini tam da ait olduğu yere oturtuyor. Mumcu şöyle diyor: "Bu sosyalist parti demokratik rejimi, burjuva demokrasisini benimseyecek. Birinci koşul bu. İkinci koşul Atatürk'ün tam bağımsızlık ilkesine kıskançlıkla sahip çıkacak." *(Saçak*, Haziran 1986)

Birleşik sosyalist parti tartışmalarında en çok sarfedilen sözlerden biri de "demokrasi"dir. Yalnız, yukarıda aktarılan sözlerden de anlaşılacağı gibi adı geçen demokrasi burjuvazinin kidir.

Perinçek bu konuda şöyle diyor: "Türkiye'nin önünde en başta demokrasi meselesi olduğunu, yani Türkiye'nin bugün kapitalizm mi sosyalizm mi diye bir yol ayrımında olmayıp, demokratik devrimini tamamlamak, ya da bu anti-demokratik yapıyı sürdürmek gibi bir yol ayrımında olduğunu bir programla kabul ettiğiniz zaman partinin içinde insanlar çarpık kapitalist mi az gelişmiş kapitalist mi diye pekala tartışmalarını da sürdürebilirler" *(Saçak*, Haziran 1986)

Türkiye'nin Osmanlı kalıntıları taşıyan bir ülke olduğunu da söyleyen Perinçek'in savunduğu fikirler, resmi TKP'nin Türkiye değerlendirmeleri ile *şaşırtıcı olmayan* bir benzerlik taşıyor. Resmi TKP de Türkiye işçi sınıfının önünde Osmanlılardan bu yana *"tamamlanmamış"* görevlerin olduğunu söylüyor. Burjuva demokratik devriminin tamamlanması gereğinden dem vuruyor. Ve tabii ki hem Kutlu, hem Perinçek, hem de tüm öteki "legal" solcular, "Batı tipi bir burjuva demokrasisi" hedefini hedef diye işçi sınıfının önüne koymaya çabalıyorlar. Devrim düşüncesine karşı azgın bir kampanya yürütülüyor.

Burjuva sosyalistleri, Batı tipi bir burjuva demokrasisini amaçladıklarını söylüyorlar. Ama söylemeseler de, bugünkü güdük legalite çerçevesinde sol bir parti kurmanın kendisi zaten *fiilen* bu anlamına geliyor. Bugün burjuvazinin koyduğu çerçeveyi *esnetme* hedefleri var.

Batı tipi burjuva demokrasisi hedefi Türkiye için *tarihsel* olarak geri bir hedeftir. Çünkü "ülkemizde anti-feodal çerçeveden çoktan çıkmış olan demokrasi savaşımı, artık ancak kapitalizmden sosyalizme geçiş olan bir üst çerçeve içinde verilebilir." (TKP-*İşçinin Sesi, Program* s.26) Bu da devrim savaşımını gerektirir.

Bir de, Batı tipi burjuva demokrasisine Türkiye'de nasıl varılabilir? Türkiye zengince bir emperyalist ülke olur ve işçi sınıfının savaşımı reformlarla boğulur, ya da "demokrasi" hedefine devrimle varılır ama bu da batı tipi olmaz.

Emperyalistleşme yolu tıkalı olan Türkiye'de Batı tipi burjuva demokrasisi hedef olarak koymak devrimin reddidir. Türkiye'nin emperyalistleşme çabalarına destek olmayı öngörür. Bu hedefin mantıksal sonucu, emperyalist tutuma sahip çıkmaya götürür. Bu nedenlerle bu hedef işçi sınıfının devrim ve demokrasi savaşımına terstir, burjuvadır. Ancak finans-kapitalin alkışla karşılayacağı bir hedeftir. Finans-kapital de zaten burjuva ve "sosyalist"(!) sübaplarla devrimci dalgayı durdurabilmeye gereksinim duymaktadır. Bu arada sosyalist parti fikrine görünüşte karşı çıkan bir kesimin, resmi TKP-TİP oportünizminin olduğunu unutmayalım. Bunlar legal sol bir partinin kuruluşunun nesnel ve öznel koşullarının var olmadığı düşüncesiyle sol bir birlik öneriyorlar. Ama bu birlik önerisi özde ötekilerinkinden hiç de farklı *değildir*. Kavga "siz değil biz" de kopuyor. Getirilen gerekçe kimin Sovyet dostu olduğu üzerinedir. Şöyle diyorlar:

"Yasal siyasi yelpazenin solunda bir boşluk mevcuttur ve bu boşluğun ne pahasına olursa olsun doldurulması, hem de sol hareket içinde yeralan herkesi kapsayacak bir şekilde... *doldurulması* gerekir.

"... Yaşayan sosyalizme düşmanlık besleyenler, üzerinde durduğumuz partinin dostu olamazlar. Böyle ortak bir partiyi ise *ancak* dostlar kurup ilerletebilirler."*(Gün*, Haziran 1986)

Gerek Aybarcı Perinçekçi, gerekse resmi TKP-TİP'çi olsunlar "legal"ci solcuların konumu özde birbirinden farksızdır. Burjuvazinin anti-Sovyet "sol"cuları da "Sovyetçi" solcuları(!) da aynı kaptan yemek yiyorlar. Yemek yedikleri kap, hiçbir şekilde işçi sınıfının kabı değildir.

Sonuç

Türkiye'de 12 Eylül faşizminin ardından uzun süre sessiz kalan, tutarlı anti-faşist, tutarlı demokrat bile olamamış kişi ve örgütler legal bir "sosyalist parti"nin bir gereksinim olduğunu söylüyor.

İşçi sınıfının siyasal etkinliği artıyor. Sınıf savaşımı yükseliyor. Burjuvazi gelen yeni devrimci dalgayı önce sosyal demokrat partiler eliyle, sonra birleşik sosyalist parti çalışmalarıyla ve koşullar öyle gerektirirse "TKP'ye özgürlük" verme gibi taktiklerle karşılamaya çalışıyor. Yığınların hareketliliği yükseldikçe, halkın tepkisini, öfkesini yasal sınırlar içinde tutabilmenin yollarını arıyor. Muhalefeti yok etmek olanaksız olduğuna göre burjuvazi açısından en akıllıca çözüm, muhalif örgütlenmeleri yasal sınırlar içinde tutmaktır.

İşte Aybarcı, Perinçekçi, resmi TKP-TİP'çi bütün legal "sosyalist" particilerin bugün üstlendikleri, yarın da üstlenecekleri görev, yaklaşan devrimci dalgayı burjuvazinin uygun "sol" kanalları içinde hapsetmektir.

Hepsi de özünde *devrim* düşmanıdır. Hepsi de, görevlerini yerine getirebilmek için işçi sınıfının illegal örgüt, merkeziyetçi örgüt, devrimi ve sosyalizmi hedefleyen savaşkan örgüt — demir disiplinli örgüt kavramlarına karşı çıkmak gerektiğinin farkındadır. Bu kadar mide bulandırıcı tartışmanın bildik sırrı da budur. Ama bütün bu lâf-u güzaf karşısında işçi sınıfımızın gerçek gereksinimleri ve komünistlerin önündeki görevler ortadadır.

Bu gereksinimleri karşılayacak, görevleri yapacak gücün illegal olarak örgütlenmesi gerekir. Çünkü devrim düşüncesinin kendisi burjuvazi için şiddetle illegaldir. "Devrimini yapmamış komünist partisi burjuva yasallığının sınırlarından bağımsız olarak, devrimci amaca yönelik savaşımı kadar özgürdür." *(agy)*

Bu örgüt için "legal"lik konusu "legal olanaklardan yararlanma" çerçevesinde anlaşılır. Komünist partisi için *"legal, illegali örtülemenin ve örgütlemenin bir aracıdır."* Bu nedenle komünist partisi *bütün* legal olanaklardan sonuna kadar yararlanacaktır. Burjuva legalitesini zorlayacaktır. Ta ki, devrim için ayağa kalkmış işçi sınıfının fiili olarak yaratacağı legalite burjuva legalitesini paramparça edene dek.

İşçi sınıfımızın gereksinimi, bu nedenle, burjuva sosyalizminin "legal" partisi ya da partileri değildir. İşçi sınıfının gereksinimi:

"— Legal olanaklardan yararlanma isteğine, legalizme, pasifizme ve icazetli bir konuma düşmeden yanıt veren,

"— militan eylem gereksinimini maceracılığa ve dar çıkarcılığa düşmeden karşılayan,

"— savaşımının yolunu kendisinin çizmesi isteğine, ulusçuluğa ve burjuva kuyrukçuluğuna düşmeden yanıt veren,

"— düzen değişikliği isteminin içini özüne uygun dolduran,

"— ideoloji gereksinimini, somut ve güncel savaşımlarıyla, uzun erimli çıkarlarının bağını göstererek karşılayan ... bir partidir." (TKP-*İşçinin Sesi* MK Nisan Plenumu Ana Kararı, *İşçinin Sesi*, sayı: 327)

MİLLİYET'E ELEŞTİRİLERİMİZ

Geneliyle yapılan röportaja sadık kalınmış olsa bile bu yazı dizisinde sergilemeye çalıştığımız değişiklikler ve özellikle yorumlar, burjuva bakış açısını, resmilerle benzerlikler bulma çabası da işçi sınıfının önünde bilinç bulandırma çabasını anlatıyor.

Candan Selek

Milliyet'te 1 Temmuz'dan başlayarak 7 bölüm süren "Dışardaki Sol, TKP Neden Bölündü" başlıklı bir dizi yayınlandı. Dizide resmi TKP ve TKP-*İşçinin Sesi*'nin liderleriyle yapılan röportaj yer aldı.

Dizinin "Başlarken" köşesinde de belirttiği gibi, dizi *genel olarak* yapılan röportaja sadık kalınarak hazırlanmış.

Biz bu yazıda röportajda söylenenlerden farklı olarak yapılan yorumlara, bazı kısaltmalara ve röportajda geçmeyen ama yayınlanan bir paragrafa değineceğiz.

Gorbaçof'un yeni siyaseti

Milliyet dizinin birinci bölümünde basılan "Başlarken" köşesinde "Sovyetler Birliği'nde Mihail Gorbaçof'un yönetimi üstlenmesiyle başlatılan 'glasnost-açıklık' politikası TKP'yi de etkiledi. Hem de TKP'nin iki kanadını. O güne kadar üstlerini örten gizlilik perdesini birazcık araladılar, liderleri ortaya çıktı" diyor.

Bu söylenenler resmi TKP için doğrudur. Onların siyaseti zaten özünde hep burjuva legalitesi çerçevesindedir. 1980 öncesinde Evren'e "mavi gözlü, yurtsever general" diyorlardı. Şimdilerde ise burjuva yağcılığını iyice azdırdılar. Eli kanlı Demirelleri-Ecevitleri demokrat ilan ederek bu yolla yarın legale çıkma hayalleri içinde yaşıyorlar.

Bize göre "TKP illegal ve özgürdür". Gorbaçof'un uyguladığı "açıklık" siyasetinin, bizim en ağır illegalite koşullarında bile budanmamış ideolojimizi ve siyasal tutumumuzu en açık biçimde ortaya koymamıza yapacağı bir etki yoktur. Ayrıca biz, Gorbaçof'un uyguladığı siyaset nedeniyle değil, Türkiye'nin içinde bulunduğu ortamın yarattığı her türlü legal olanaktan olabildiğince yararlanmak için çalışıyoruz.

Bir de dizinin aynı bölümünde kısaltma yapılan bir cümle var. Yoldaşımız aynen şöyle diyor:

"Bazı son derece geri önlemler emperyalist basında göklere çıkartılıyor. *Örneğin merkez komitede gizli oylamaya izin veriliyormuş, ne büyük demokrasi diyorlar.* İşyerlerinde artık menejerleri işçiler seçecekmiş! Bunlar eskisine oranla belki biraz daha demokratiktir. Ama sosyalizmin istediği demokrasinin hâlâ çok gerisindedir." (İtalik yazılan cümle çıkartılmış.)

Bir mizanpaj hatası

Dizinin AET, Yunanistan ve Kıbrıs üzerine soruların bulunduğu üçüncü bölümünde yoldaşımızın AET'ye ilişkin hiç söylemediği bir paragraf hem de "Türkiye ve Yunanistan" alt başlığı altında verilmiş. Bu paragraf şöyle:

"Eğer ekonomik sorunlar çözülebilirse, bu teorik olarak reddedilebilecek ya da bugünden teorik olarak evet denecek bir konu değil tabii."

Birincisi Türkiye'de ekonomik sorunların çözülebilmesi ancak emperyalist olmasıyla bağlıdır. Asıl olarak da bu nedenle AET'ye üye olmak istiyor. Ancak bugünkü dünya ve ülke içi koşulları altında Türkiye'nin emperyalistleşmesi uzak olasılıktır. Bu nedenle yoldaşımızın böyle olasılıklar üzerinde teorik tahmin yürütmesinin de olanağı yoktur.

İkincisi biz meseleyi işçi sınıfına sağlanan yarar açısından görüyoruz. Burjuvazinin kendi çıkarı için attığı adımlarda taraf olmak bizim işimiz değildir. Bu nedenle de yoldaşımız "teorik olarak evet ya da hayır" demez.

Bu cümleler olsa olsa Kutlu'nun cümleleridir ve anlayabildiğimiz kadarıyla burada ciddi bir mizanpaj hatası yapılmıştır. Yoldaşımızın AET üzerine verdiği yanıttan sonra Kutlu yanıtını veriyor. Kutlu'ya AET'ye ilişkin yöneltilen ikinci soruyla verdiği yanıt arasına da "Türkiye ve Yunanistan" alt başlığı yerleştirilmiş ve yanıtın yanına yoldaşımızın sorusu konmuş. Daha sonra da yoldaşımıza Yunanistan üzerine soru yöneltilmiş. Arabaşlığın bu sorunun üzerinde olması gerekirdi.

Bu ciddi hatayı *Milliyet*'in düzeltme yayınlayarak açıklaması gerekir. Aksi takdirde ancak Kutlu'nun söyleyebileceği sözleri yoldaşımız söylemiş gözüküyor.

İşçinin Sesi düzenli çıkmıştır

Dizinin dördüncü bölümünde *Milliyet*'in eksik ya da yanlış bilgisinden kaynaklanan yanlış bir yorum var. *Atılım* ve *İşçinin Sesi*'nin anlatıldığı ve İ. Bilen'in resminin yayınlandığı bir kutuda gazetemiz hakkında "TKP içindeki ayrılık doruk noktasına ulaşıncaya kadar çok düzenli yayınlanmış. Ancak o günden bu yana zaman zaman aksamalar meydana geliyor" diyor.

Bu yanlıştır. *İşçinin Sesi* çok düzenli çıkmıştır ve çıkmaktadır. *İşçinin Sesi* 24 Ocak 1978'de *"İşçinin bir Sesi"*'ni Kapatıyoruz, İşçinin 'Gür' Sesi Durmadan Yükseliyor" diyerek, bilinçli bir kararla gazeteyi yayınlamayı durdurmuştur. Yaklaşık 1,5 yıllık bir aradan sonra 1 Haziran 1979'da yeniden yayına başlamış ve düzenli çıkmaya devam etmiştir. 3 Haziran 1987'ye kadar 234 sayı çıkarılmıştır. Neredeyse 13 güne bir sayı düşüyor. Bu 15 günde bir çıkan gezetemiz için büyük bir başarıdır. Devrimci harekette bir başka örneği yoktur.

Belli bir süre yayını durdurma kararını "zaman zaman aksamalar oluyor" diye yorumlamak kasıtlı bir yanlıştır.

Kürt sorunu

İkincisi, *Milliyet* Kürt sorunu konusunda TKP-*İşçinin Sesi* ile resmilerin aynı görüşte olduklarını söylüyor ve "bunu partinin yayınlarından biliyoruz" diyor. Aslında röportajda verilen yanıtlardan da en güzel bir biçimde ortaya çıktığı gibi iki görüş arasında dağlar kadar fark vardır.

Kutlu, Kürt halkının varlığı tanınmalıdır, üzerindeki baskılar kalkmalıdır diyor. Sorun nasıl çözülecek diye tekrar sorulduğunda da yine önce bir varlığını tanıyalım ki ne istediğini özgürce söyleyebilsin diyor. Bugün artık burjuva gazeteleri çarşaf çarşaf Kürt sorunundan söz ediyor. Kutlu'nun söyledikleri burjuvazinin yapabileceği sınırların bir adım ötesine gitmiyor.

Yoldaşımızın ise bu konuda neler dediğini kısaltılan ve değiştirilen yerlerle birlikte aktaralım.

"Şunu açıkça söylemek gerekir ki Kürtler *(Kürt ulusu)* Türkiye'de vardır ve ezilen bir halktır *(ulustur)*. *Hem de önemli bir nüfusa sahiptir.* Komünistlerin bu konudaki ilkesi, ulusların kendi yazgılarını, kendi belirlemesi hakkıdır. Biz bu hakkı ki, özünde ulusların ayrılma hakkı demektir, kayıtsız-koşulsuz savunuruz...

"Bunun yanısıra komünistler olarak, küçük devletlerden yana tabii değiliz, bölünmelerden yana tabii değiliz. Güçlü ve büyük devletlerde, kardeşçe yaşamaktan yanayız. Ama böyle bir birliğin sağlanması, ancak ve ancak ayrılma özgürlüğünün tanındığı bir ortamda söz konusu olabilir. Öyleyse, Kürt sorununun çözümü, İran-Irak savaşından değil, Türklerin, Kürtlerin bu haklarını tanıması, bugüne kadarki tutumun dışında dostça tavır takınması ile ve zaman içinde onların güvenini kazanmasıyla sağlanabilir." (İtalik verdiğimiz yerler yoldaşımızın konuşmasının aslıdır.)

Bu iki ayrı görüş arasındaki farkı görmemek olanaksızdır.

İran-Irak savaşı

Bizce yapılan kısaltmalar içinde en önemli olanı yoldaşımızın İran-Irak savaşı ve Türkiye'nin Kerkük'e girme olasılığı üzerine söylediği bölümde yer alıyor. Yoldaşımızın konuşmasını kısaltmaların başladığı yerden başlayarak veriyoruz.

"... Koşulları uygun bulduğunda. Kerkük'e gireceğini rahatlıkla söyleyebiliriz. *Başka uluslararası koşullara da bakıyor tabii.* Ama bu, İran-Irak savaşı gibi değil, Ortadoğu'yu gerçekten bütünüyle alevlere atacak bir gelişme olur. Her demokrat, her aklı başında insan böyle birşeyin olmaması için şimdiden elinden gelen herşeyi yapmalıdır. *Öyle bir kara gün geldiği anda da yapılması gereken, kendi içimizdeki düşmanla hesaplaşmak olmalıdır.*"

"Yani Türkiye'nin her durumda Kerkük'e müdahalesini önlemek gerekir görüşündesiniz?" sorusuna yoldaşımızın yanıtı şöyle:

"Ve bunu isteyenlere karşı mücadele etmek gerekir. Silahı çevirecek dışımızdaki emekçiye (çevirmemeliyiz diye değiştirilmiş) *değil, içimizdeki düşmana çevirmek gerekir.*"

Burada yoldaşımızın özellikle belirtmeye çalıştığı, "düşman dışarda değil, içerdedir. Silahı çevirecek bir yer varsa o da içerideki burjuvazidir" fikridir. *Milliyet* gazetesinde bu yazının ancak bu kısaltmalarla çıkabilmesi bile burjuvazinin bu noktada ne kadar zayıf olduğunun ve derin korkusunun göstergesidir.

"Dine saygı"

Dizinin beşinci, "İslamcılara karşı iki farklı tutum" başlığı altında yayınlanan bölümünde şöyle bir yorum yer alıyor: "TKP-*İşçinin Sesi* lideri R.Yürükoğlu dine, dindarlara saygı gösterilmesini savunuyor, ama bunlarla bir birliğe kesin bir dille karşı çıkıyor."

Yoldaşımızın söyledikleri ise şöyle:

"... Sorun, dinine bağlı namuslu insanların diniyle oynama ya da dinsel inançlarına saygı göstermeme, dinsel inançlarını engelleme sorunu değildir. Karşımızda duran, tekeller eliyle, hem de dünya çapındaki mihraklar eliyle örgütlenen bir dinci-gerici harekettir ve bu, Türkiye'nin modernleşmesine, ilerlemesine, gelişmesine karşıdır. Her demokratın, her ilericinin bu örgütlenmeleri düşman olarak görmesi gerekir."

Bu sözlerden "*dine,* saygı gösterilmelidir" fikri çıkmıyor.

Ermeni sorunu

Dizinin aynı bölümünde Ermeni sorunu ile sorulara geçmeden "TKP"nin iki kanadının da Ermeni sorununa yaklaşımı birbirine yakın" deniyor.

Burada röportajda söylenenlerden çıkarak farklılığı belirtmekte yarar var. Yapılabilecek şeyler konusunda yoldaşımız "geçmişteki Ermeni kırımlarını lanetlemek, bunlar yanlıştır demek ve topraklarına dönmek isteyen Ermeniler varsa, dünyanın neresinde olursa olsunlar, dönüşlerine yardımcı olmak, geldikleri yerde yaşayabilmelerinin olanaklarını sağlamak" gerek diyor.

Kutlu'nun söylediklerinden çıkan ise, Kürt sorununa yaklaşımlarında olduğu gibi, "önce bir yapılan soykırım kabul edilsin"-dir. Onların bundan daha ileriye gitmeye nefesleri yetmiyor.

Legal çalışma

Değineceğimiz son nokta dizinin altıncı, "Yasal çalışmaya hazırız" başlıklı bölümününde yer alıyor. Burada *Milliyet* "Özal'ın 'Türkiye'de komünist parti de kurulabilir' sözü TKP'nin iki kanadına da umut verdi" diye bir üst başlık atmış.

Menşeviklerin bu konudaki konumları açıktır. Ancak bizim açımızdan yine yoldaşımızın röportajda dediklerini tekrarlayarak farklılığımızı belli etmek gerekiyor.

Yoldaşımız, "bizim için legalite, yasaların çerçevesi içinde yer almaktan önce, geniş yığınların gönlünde yer almak, onların gözünde meşrulaşmak sorundur" diyor. Ve böyle bir "olanak doğduğunda da "ortamı işçi sınıfının yararına değerlendireceğiz" diye ekliyor.

Komünistler için önemli olan yığınların gönlünde yer almak, onların içinde legale çıkmaktır. Doğan legal olanakları da işçi sınıfının yararına birer fırsat olarak değerlendirmek gerekir. Bu burjuvazinin bahşettiği legal olanakları umut kapısı yapmak ve onlara bağlanmak demek değildir.

Sonuç

Geneliyle yapılan röportaja sadık kalınmış olsa bile bu yazı dizisinde sergilemeye çalıştığımız değişiklikler ve özellikle yorumlar, burjuva bakış açısını; resmilerle benzerlikler bulma çabası da işçi sınıfı önünde bilinç bulandırma çabasını anlatıyor.

SINIF AÇISINA SARILMAK GEREK

Bütün röportaj boyunca Kutlu burjuvaziye işçi sınıfını ve sınıf bakış açısını tümüyle terkettikleri mesajını vermek için uğraşmış, çok da başarılı olmuştur. Ama bu mesajı işçi sınıfı da almıştır. Artık TKP'nin sahtesiyle gerçeğini ayırdetmek kolaylaşmıştır.

Nurten Keskin

1-7 Temmuz tarihleri arasında *Milliyet* gazetesinde Yürükoğlu yoldaşımız ve H. Kutlu ile yapılan bir röportaj yayınlandı. Aynı sorulara farklı tarihlerde yoldaşımızın ve Kutlu'nun verdiği yanıtlar alt alta dizildiğinde her konuda iki farklı sınıf açısı çarpıcı olarak ortaya çıktı.

Resmi TKP'nin işçi sınıfının bakış açısını terkettiği çoktan ortadaydı. Ama burjuvaziye yaranabilmek, burjuva legalitesini kazanabilmek için bunu daha da açık etmek zorundaydı. Nitekim Kutlu röportajda, olanaklı olan her yerde sınıf bakış açısını terkettiklerini en dolaysız anlatımla tekrar tekrar belirtiyor. Hatta Kutlu'nun röportajda vermek istediği ana mesaj budur. Örneklerle görelim:

"Yani biz hem bugünkü durumu, hem de geleceği daha farklı görüyoruz. Dünden de daha farklı görüyoruz. Yani dünkü görüşlerimizden daha farklı görüyoruz.

"Açık olan şu var: Türkiye'nın sorunları kolay çözülemez. Bu nedenle, sorunların çözümüne talip olan herkesle birlikte yürümek gerekiyor. Herkes derken, yalnız solu da kastetmiyorum, daha geniş demokrasi güçlerini de..."

" 'Kimler giriyor bunun içine?' (*Milliyet*'in sorusu — *İ.S.*)

"Çok geniş bir çevre giriyor. Bunu kolay anlayabilmek için eskiden sorduğumuz bir soruyu tekrar sormak, ama bu defa değişik cevap vermek gerekiyor. Geçmişte ve bana göre hâlâ solun önemli bir kesimi, yalnız tek bir soru soruyor? 'Neye karşıyız?' Geçmişte biz de böyle soruyorduk. 'Neye karşıyız, kime karşıyız?'

"Fakat bugün bu soruyu değiştirmek gerekiyor. 'Önce ne istiyoruz?' Ne istiyoruz'un yanıtı, elbette TKP veya Türkiye solu ne istiyor değil. Türkiye halkının sorunlarının çözümü için ne istiyoruz? Nasıl çözülebilir? Sorunun çözümünü önce görmemiz lazım. Bunu ortaya koymamız lazım. Türkiye'nin ulusal ve sosyal kurtuluş yolunun nasıl olacağını ortaya koymamız lazım. Buna bakmamız gerekiyor. Bu çözüme kim karşıdır, kim onun yanındadır?

"Böyle bakıldığı zaman, bizim geçmişte açık karşı olduğumuz güçler içinde bile, yani sağdan sola kadar, yani sosyal demokrasi de dahil, ortaya konulan görüşler içinde çok ortak noktaların olduğunu görebiliriz. Ortak müştereklerin olduğunu görebiliriz. Bunları ortaya çıkarmak ise, esas olarak sola düşüyor. Bu ortak müşterekler solun çabalarıyla belirlenebilir. Ama bu ortak müşterekleri görebilmek için önce bir bakış açısı lazım. Dünyaya nasıl bakıyoruz.

"*Eğer tersten bakarsak, bu ortak müşterekleri görmek mümkün değil.* Ters derken de, işte oraya geliyorum, *dar sınıf bakış açısından bakarsak.* Bir örnek verelim: Şimdi günümüzde çok sözü edilen global sorunlar var. Bunun içerisinde örneğin çevre kirlenmesi sorunu var. Çok açık ki, Türkiye'de ormanlar tahrip oluyor, denizlerde yaşam giderek daralıyor, balıklar ölüyor vb. vb. Böyle bir sorunda sınıf bakış açısı neredEdir? Eğer şöyle dersek, bunlar ancak biz sosyalizmi kurduğumuz zaman çözülebilir, biz sosyalizmi kurana kadar ne olacaktır? Ormanlar ne olacaktır? Denizler ne olacaktır? *Eğer bugün örneğin çevre korunması için sağ parti de yaklaşım gösteriyor bir adım atıyorsa demek ki beraber olunabilir.*

"Bundan başka noktalar da var. Barışın korunması çabasında beraber olabiliriz, demokrasiyi kazanmak için beraber olabiliriz ve korumak için beraber olabiliriz.

"İkinci önemli nokta da — birincisi soru ile ilgiliydi, onu söyledim —, ikinci önemli nokta da somut olan bir nokta, demokrasi konusu. Onun korunmasının nasıl olacağını bugünden düşünmek gerekiyor. Bugünden düşündüğümüz zaman da *geniş bir çevre ile birlikte, geniş politik güçlerle birlikte yürümek gerektiğini görebiliriz.*

"Bir de geçmişte yaptığımız bir başka yanlış, darlık da şuydu: Nereye kadar birlikte yürüyeceğimizi de önceden biz belirleyeceğiz. Diyelim ki, bir kilometre şu politik güçle yürüyeceğiz, iki kilometre de öbürüyle yürüyeceğiz. Bunlar hep şema, bunlardan da çıkıyoruz. Bir defa yürümeye koyulalım bakalım, çünkü yürüyüş boyunca önümüze çıkacak çeşitli engelleri birlikte göğüsleme ve birlikte mücadele, ufak veya büyük, insanları değiştirecektir, kafaları değiştirecektir. Ve yeni gözlerle bakmalıyız ileriye, kimlerle birlikte yürüyebiliriz diye..." (*Milliyet*, 6 Temmuz 1987) (abç)

Kutlu burjuvazi ile işbirliğini savunuyor

Kutlu burjuvaziyle — hem de solu falan diye ayrım yapmadan — işbirliğini savunuyor. Söyledikleri ve ne anlama geldiğini maddeler halinde bir kez daha yineleyelim.

1. Bakış açımız değişmiştir. Türkiye'yi ve dünyayı dünkü görüşlerimizden daha farklı görüyoruz.

Bunun anlamı şudur: Dün oportünisttiler, bugün sosyal demokrat, yani burjuva bir parti olmaya adaylar.

2. Türkiye'nin sorunlarını çözmek isteyen herkesle, yalnız sol değil herkesle birlikte yürümeye hazırız.

Bunun içine tüm burjuva kesimler girer. Çünkü hepsinin iddiası Türkiye'nin sorunlarını çözmektir. Ama hangi sınıfın yararına, nasıl bir çözüm? Kutlu'nun böyle bir ayrımı yok.

3. "Neye karşıyız" sorusu yanlıştır. "Ne istiyoruz" diye sormak gerek. Yanıtını da TKP ya da Türkiye solu ne istiyora göre değil "Türkiye halkının sorunlarının çözümü"ne göre vermek gerek.

Sanki resmi TKP devrim istiyor ama sorunların çözümü bununla denk düşmüyor o da bu isteğini külleyip, çözüm ne gerektiriyorsa o yoldan gidiyor! Gerçekte olan bunun tam tersidir. Sorunların tek çözüm yolu olan devrimi gündemden kaldırmak için resmi TKP bir beraberlik edebiyatıdır çıkardı.

4. Türkiye'nin ulusal ve sosyal kurtuluş yoluna kim karşı, kim onun yanında ona bakmak gerekiyor. Bakınca görülen çok geniş bir çevre ile "ortak müşterekler" (müşterek de ortak demektir). Bunların ise denizlerin kirlenmesi, balıkların ölmesi vb. olduğu söyleniyor.

Bir kez işçi sınıfının denizbalık konusunda bile burjuva güçlerle ortak noktası yoktur. Çünkü denizleri kirleten, balıkları öldüren de kapitalizmin kâr hırsıdır, yani sınıf sorunudur. Kaldı ki, ikincisi, konu halkın kurtuluşu mu, yoksa balıkların kurtuluşu mudur? Kutlu halkın kurtuluşuyla başlayıp balıkların kurtuluşuna örnek veriyor. Çünkü burjuvaziyle asıl "ortak müştereği" olan devrimi engelleme çabasını açıkça söyleyemiyor, balıkların ardına gizliyor.

5. Ortak noktaları bulup öne çıkarmak sola düşer. Ama bunları bulabilmek için önce bir bakış açısı gerekli. İşçi sınıfının bakış açısı "dar" ve ters geliyor. Eğer tersten bakarsan bu ortak noktaları göremezsin. İşçi sınıfının bakış açısını bırakman, düzden burjuva bakış açısından bakman gerekli(!)

Kutlu'nun tersi düzü iyice karışmış. İşçi sınıfına sen kendi sınıf bakış açından bakma bu tersten bakmak olur, burjuvazininkinden bak o zaman düz olur diyor. Böyle yazınca komik oluyor ama yukarıdaki alıntıdan da anlaşıldığı gibi Kutlu tam da bunu söylüyor.

Sorunlara dar ve ters bakan Kutlu'nun kendisidir. Koca işçi sınıfını, milyonlarca emekçiyi bir yana bırakıp bir avuç burjuvanın bakış açısını alıyor. Resmi TKP'nin bakış açısı iyice daralıyor.

6. Eski darlıktan ve şemalardan da vazgeçiyoruz. Kiminle nereye kadar yürüyeceğimizi şimdiden söylemeye gerek yok. Burjuvaziyle birlikte yürümeye başlamalıyız. Yürürken yürüyüş bizi daha da değiştirecektir.

Kutlu burjuvaziyi iyice temin ediyor: Şimdilik elimden bu kadarı geliyor daha fazla açık konuşamam, ama yavaş yavaş, yolda giderken bu partiyi tamamiyle burjuvalaştıracağım.

Kutlu'nun terk ettiği Marksizm-Leninizmdir

Kutlu sınıf bakış açısını terk etmek konusunda Gorbaçof'la yarış içinde. Bakın röportajın ilk bölümünde ne diyor:

"Biz SBKP 27 Kongresi'nden sonra gelişen çizgiden, Gorbaçof'un politikasından çok yararlandık. Fakat bizim bugünkü yeni politikamız, tarih olarak da bakıldığında 5. Kongre'den, hatta öncesinden başlar. Bu SBKP Kongresi'nden öncedir. Biz Türkiye'nin sorunlarına gerçekçi bir şekilde eğilmek gerektiğini gördüğümüz andan itibaren ciddi bir arayış içine girdik. Hem ülkenin tarihsel gelişimini, hem bugünkü somut koşullarını kendimizi de, kendi görüşlerimizi de ciddi olarak eleştirerek, anlamaya, daha derin analiz etmeye çalıştık. ... Önemli de yol aldığımızı zannediyorum. Bu süreç içerisinde de karşımıza SBKP'nin 27. Kongresi geldi ve Gorbaçof'un hep sözü edilen devrimci yenilenme hareketi geldi."

" 'Nasıl görüyorsunuz bu hareketi?' (*Milliyet*'in sorusu — *İ.S.*)

"Bize göre hem dünya komünist hareketini etkileyen, hem dünyadaki demokratik hareketi etkileyen, barış hareketini etkileyen, tüm insanlığı etkileyen önemli bir adım olarak görüyoruz. Yani sadece etkileri Sovyetler Birliği ile, Sovyet toplumu ile sınırlı olmayan bir harekettir. ... Yeni bir düşünce gelişiyor, *dünyaya yeni bir bakış tarzı gelişiyor. Ve bu yeni düşünce merkeze barış fikrini koyuyor.*

"Ama bugün artık barış fikri sadece roketler olmasın demek değil. Dünyada hem uluslararası ilişkilerde, hem tek tek devletler arasındaki ilişkilerde, hatta daha da küçültülebilir, toplumda, insanlar arasındaki ilişkilerde yeni ve köklü değişiklikler içeriyor. Daha insancıl, daha hümanist ve barışçı ilişkiler. Ve dünyaya şimdi bu temelden bakmak, buradan bakmak, *yeni bir tarzda bakmak.* Özellikle devrimcileri ilgilendiren yanı ise *dogmatik kalıplardan sıyrılmak, dar sınıf bakış açısından sıyrılmak.* Bunun bizim sol için ciddi bir sorun olduğunu zannediyorum." (*Milliyet*, 1 Temmuz 1987) (abç)

Önce şunu belirtelim ki Kutlu arada bir doğru da söylüyor. Kendi görüşlerini bizim sola kabul ettirmenin ne kadar zor olduğunu itiraf ediyor.

Kutlu'nun eski tür şematik görüşler, dogmatik kalıplar ve dar sınıf bakış açısı diyerek kastettiği Marksizm-Leninizm ve onun devrimci sınıf bakış açısıdır. 27. Kongre Raporu'nda Gorbaçof da aynı sözleri kullanmış Marksizm-Leninizmden "katı şemalar ve formüller", "alışılmış fakat modası geçmiş fikirler" diye sözetmişti.

Kutlu biz önce söyledik diyor. Ama ne yazık ki bu uğursuz yarışta başı SBKP çekiyor. SBKP 27. Kongresi bir başlangıç değil uzun bir süreç sonunda alınan yeni bir dönemeçtir. Kökü Lenin sonrasına dayanır.

Kutlu yukarıda verdiğimiz alıntıda barışın anlamının da değiştiğini söylüyor. Bu "yeni" barış fikri şöyle oluyor: Emperyalizmle, emperyalist devletlerle, her tür burjuvaziyle, açıktan sınıf barışı(!) Bunun neresi yeni?

Kutlu'nun röportajda "sağ ve sol uygarca tartışmalı" derken kastettiği de sınıf savaşını bırakın, burjuvaziyle barışın fikridir. Kutlu şöyle diyor:

"Öyleyse 12 Eylül'ün derslerini iyi öğrenmek, iyi hazmetmek zorundayız. Herkes... yalnız sol değil, kim zarar görmüşse 12 Eylül'den, kim 12 Eylül iyi oldu demiyorsa herkes. Zarar gören herkes düşünmek ve o zaman bir asgari müşterekte birleşmek zorunda. *Bu demokrasiyi her durumda işletmek, parlamenter biçimi her durumda işletmek ve buna karşı gelecek olan militarist müdahaleleri önlemede birleşmek ve Türkiye'de nasıl bir politik rejim içerisinde yaşayabileceğimizi sağ ve sol içinde uygarca tartışabilmek zorundayız.*

"... Demokratik bir anayasa olmalı, ama bu anayasa, birlikte uzun süre yaşayacağımız politik, sosyal güçlerin temel hak ve özgürlüklerini tanımalıdır. Yani *yalnızca işçi sınıfının, yalnızca solun değil. Kimlerle beraber yaşamak istiyorsak, bütün politik güçlerin, sosyal güçlerin haklarını, özgürlüklerini tanımalıdır.* İşte bu ancak uygarca ilişkiler çerçevesinde sağlanabilir." (*Milliyet*, 6 Temmuz 1987) (abç)

Kutlu röportajın bir başka kısmında sosyalizme gitme amacımız, devrim amacımız yerli yerinde duruyor diyor. Öte yandan da "bu demokrasiyi..., parlamenter biçimi her durumda işletmek"ten söz ederek güdük burjuva demokrasisini ve burjuva parlamentosunu hem de *her durumda* korumaya çabalıyor. Devrim amacının, sosyalizm amacının yeri burası mıdır?

"NATO'dan çıkmayalım ama bu, NATO iyi birşey demek değildir"

Kutlu'nun işçi sınıfı ile ve işçi sınıfı siyasetiyle hiçbir ilişkisi kalmamıştır ama biraz uğraşırsa bir komedyen olabilir. Kutlu'nun NATO hakkında şu söylediklerine bakın:

"Şu görüşümüz hiç değişmedi,... Türkiye'ye ne geldiyse Amerika'ya ve NATO'ya bağlı olmasından geldi. Bugün de bu durum değişmiş değildir....

"Bugün ülkenin ulusal çıkarları için yapılabilecek şeyleri herşeyden önce NATO'dan çıkmaya bağlamamak gerektiğini düşünüyoruz, yani NATO'dan çıkmadan da, Türkiye'nin ulusal çıkarları savunulabilir.

"(...)

"... Türkiye, NATO üyesi olsa bile bugün dünyada nükleer silahların azaltılması ve ortadan kaldırılmasına hizmet edebilir.

"Ve esas olan son bir nokta, dikkat edilmesi gereken nokta şu. Bugün dünya koşulları, Türkiye koşulları öyle ki, NATO'dan çıkma isteği haklı bile olsa, bugünkü koşullar değişmeden bu mümkün değil. Dünyada askersel-stratejik bir yaklaşık denge var. Bu dengenin barış yönünde bozulmamasına da dikkat etmek zorundayız. Ve barışa karşı yönde değişmemesine dikkat etmek zorundayız. Ama bu çerçevede de geniş bir manevra olanağı var. Halkın, ülkenin çıkarlarını savunabilmek için." (*Milliyet*, 5 Temmuz 1987)

Kutlu'nun NATO'ya bakışı, NATO içinde "ulusal çıkarlar"ı savunma anlayışı tümüyle burjuva bir bakıştır. NATO hem Türkiye, hem dünya halklarına yönelmiş bir savaş örgütüdür. NATO'ya karşı olmamak, içinde kalalım diyebilmek için burjuvazinin sözcüsü, işçi sınıfının düşmanı olmak gerek. Kutlu da bugün aynen bu konumdadır.

Bütün röportaj boyunca Kutlu burjuvaziye işçi sınıfını ve sınıf bakış açısını tümüyle terkettikleri mesajını vermek için uğraşmış, çok da başarılı olmuştur. Ama bu mesajı işçi sınıfı da almıştır. Artık TKP'nin sahtesiyle gerçeğini ayırdetmek kolaylaşmıştır.

Alnı kızıl yıldızlı yoldaşlarımıza selam!

İşçinin Sesi Yayın Kurulu

Cezaevlerinde protestolar yükseliyor. En son ... cezaevinde 30 kadar devrimci mahpus, cezaevinde yaşam koşullarının iyileştirilmesi, baskı ve yasakların kaldırılması için 21 Mayıs'ta başlattıkları açlık grevine eylemin 27. gününde son verdiler.

Açlık grevi, dışarıda grev ve gösterilerle yükselen sınıf savaşımının güzel bir yansıması oldu. Beş devrimci örgütün yürüttüğü açlık grevi, bütün ülkede cezaevlerinde mahpus tutulan onbinlerce devrimcinin istemlerini yansıttı. Komünistler, her devrimci eylemde olduğu gibi bu eylemde de savaşkan, militan tutumlarıyla kendilerini gösterdiler.

Eylem sonunda, cezaevindeki genel koşullarda belli bir düzelme oldu. Eylemin, hem de başarıyla sonuçlanması, savaşımdan el ayak çekmiş, "iyi"(!) burjuvaların kendilerini serbest bırakacağını düşünerek iyice pasifleşmiş, sağ anlayıştaki, oportünist örgütlere ders oldu. Onların militan, devrimci akımlarla farkını bir kez daha gösterdi.

Açlık grevinin bittiğinin duyulması ile birlikte, tutuklu ve hükümlü devrimcilerin aileleri, yakınları onlara yiyecek götürmek için hazırlandılar. Görüş günü cezaevinin önü ana-baba günüydü. Açlık grevcilerinin yakınları ellerindeki yiyecek paketleri ve torbalarla dikkati çekiyordu.

Grevden yeni çıkmış mahpuslara yiyecek götürülebileceği daha önceden resmen belirtilmesine rağmen, cezaevi idaresi önce yiyeceklerin "yasaklı" olduğunu ileri sürdü. Ancak, genç-yaşlı çok sayıda insanın inatçı ve kararlı bir tutumla yiyeceklerin tesliminde diretmesi bu tutumu deldi geçti.

Grevci devrimci mahpusların yakınları, hem de yiyeceklerle görüşe daldılar. Evladı devrimcilik "suç"undan(!) hapiste olan ana-babaların coşkusu görülecek şeydi.

Bu olayla ilgili olarak birkaç noktayı ele almak gerekiyor.

Birincisi, devrimci mahpusların giriştikleri eylemlerin, yaptıkları protestoların anlamını, nedenini ailelerine iyi açıklamaları önemlidir. Zaten düzene karşı derin bir kin ve öfke içinde olan bu insanlar, devrimci davaya kazanılmaya açıktırlar. "Sen anlamazsın baba, sen anlamazsın ana" tutumu, devrimci harekette belli ölçüde var olan "sol"cu kafa yapısının sonucudur. Oysa anababalar, devrimcileri seviyorlar, ikna edilmek istiyorlar. Bu insanları ikna etmek gereklidir.

İkinci olarak, içeride başlatılan bir eylemin dışarıda propagandasını, o eylem çevresinde dayanışmayı iyi ve eşgüdümlü örgütlemek canalıcı önemdedir. Kamuoyunun dikkatini içerideki onbinlerce devrimcinin haklı, onurlu savaşımına çekmek, sınıf savaşımının dışarıda ve içeride daha da yükseltilmesinde kaldıraç olaçaktır.

Üçüncü nokta, istemlerle ilgilidir. Cezaevlerinde baskı ve yasakların artırılması, devrimcilerin pasif tutum almalarıyla

bağlıdır. Militan protesto ve gösterilerle, eylemlerle kazanılan hakları, yine militan tutumla *koruyabilir* ve geliştirebiliriz.

Bu nedenle, cezaevindeki yoldaşlarımızın, devrimci mahpusların istemlerini sürekli olarak gündemde tutmalıyız.

Tek tip elbiseye, görüşlerin engellenmesi ve sınırlandırılmasına, mektup ve dilekçelere yasak getirilmesine şiddetle karşı çıkmalı, bu alanda kamuoyu yaratma çabasını hiç azaltmamalıyız.

Ayrıca, herhangi bir cezaevinde yiyecek ve sağlık sorunlarının çözümü için yükseltilen istemler bütün cezaevlerinde yakıcı demokratik istemlerdir.

Görüş saatleri ve açık görüşler artırılmalıdır.

En temel insan hakları için cezaevlerinde eyleme geçen devrimcilere hücre, sürgün ve infaz yakma cezalarının verilmesi her yoldan protesto edilmelidir. Ailelerin bu konudaki yaygın ve yoğun tepkisi militan eylemlerle kamuoyuna yansıtılmalıdır.

Devrimci dalga yaklaşır, sınıf savaşımı yükselirken, cezaevlerinde militan ve kararlı savaşım ruhunu her geçen gün daha da pekiştiren, başkaldırı geleneğini geliştiren yoldaşlarımızla ve devrimcilerle dayanışmayı yükseltelim.

Hapishanedeki yoldaşlarımız partimizin onurudur

III. Konferans'ta partimizi işçi sınıfının içine oturtmaya karar verdik. Partililer olarak bunu her alanda yaşama geçirmezsek işçi sınıfına da haksızlık etmiş oluruz. Çalışmalarımızla bu hedefimizi gerçekleştireceğiz. İşçinin, komünistin onurunu her yerde yüksek tutacağız. Dışarıda da olsak, içeride de olsak bu bizim görevimizdir.

Buna güzel bir örnek en son cezaevlerinde yaşandı. Yoldaşlarımız ve diğer devrimciler başarılı bir kavga verdiler. İşçinin onurunu korudular.

Şu anda cezaevlerindeki genel durum, işçi sınıfının hareketliliğinin gerisinden geliyor. Cezaevlerinde, özellikle sağ anlayıştaki örgütlerin üye ve sempatizanları pasifize olmuş durumdalar. Öyle ki, bazı devrimciler, bazı olanak ve hakları "kaybetmemek", ceza almamak, infazını yaktırmamak gerekçesiyle pasif tutum takınıyorlar. Oysa haklarımızı faşizm ve sonraki ara rejim döneminde onurlu bir savaşımla elde etmiştik. Bu haklar şimdi cezaevi idarelerinin, Bakanlığın keyfi uygulamalarıyla kısıtlanmak (örneğin açık görüşleri azaltmak vb.) hatta kaldırılmak isteniyor.

Bugünkü ortamda, işçi sınıfının eylemleriyle bütünleşip, demokratik ve siyasal istemler için savaşım vermek gerekirken, bazı örgütlerin üyeleri geriye çekiliyorlar. Bunun sonuçları ise yoldaşlarımızın ve devrimci onurunu korumayı düşünen, ayakta kalan diğer örgütlerin üye ve sempatizanlarının üstüne biniyor.

Bu duruma karşı çıkmak için bir süredir eylem önerileri getiriliyordu. Ama bazı hareketler, bunu "rahatımızı bozmak istemiyoruz" diye yanıtladılar. Oysa, parçanın değil bütünün, devrimci hareketimizin, kısa değil uzun erimli çıkarları düşünülmeliydi. Doğru olan, tüm devrimci eylemlerde yer almak ve eylem önerisi getirmekti. Bu tutumun yaşama geçirilmesi fazla gecikmedi.

21 Mayıs'ta ... cezaevinde bir açlık grevi başlatıldı. Biz eyleme katılınması kararı aldık. İçerideki yoldaşlar da zaten bu yönde karar almışlar. Bir takım teknik aksaklıklardan dolayı, gecikerek de olsa, eylemde yerlerini aldılar. Toplam olarak 30 dolayında tutuklu açlık grevi yaptı.

Yoldaşlarımız, içerideki eylemin dışarıda ailelerin açlık grevi ile desteklenmesi önerisini getirdiler. Bunu yaşama geçiremedik. Ailelerin böyle bir eylemi her bakımdan olumlu olacaktı.

İstemlerin kabul edilmesi, yeni kazanımlar elde edilmesi için yoldaşlarımız bu eyleme, kararlı bir savaşım ruhu ve inançla katıldılar. Bu, elbette, ilk planda devrimci onuru korumak, idarenin elindeki insiyatifin kendilerine geçmesini sağlamak, oportünist akımları sergilemek ve savaşımı yaygınlaştırmak hedefiyle bağlıydı.

Eyleme katılmayan örgütlerin tutumu açlık grevini desteklemek olmadığı gibi, bu örgütler eyleme "bize ne, onlar başladı onlar sürdürsün" gibi bir mantıkla yanaştılar. Toplumsal hareketliliğin gerisinden geldiklerini gösterdiler.

Açlık grevi 27 gün sürdü. Grevcilerin istemlerinin çoğu kabul edildi. Cezaevindeki yaşam standartlarında belli bir düzelme sağlandı. Ama hücre cezası yediler. Başka cezaevlerine sürülmeler oldu. İnfaz yakma cezası uygulanacağı da gelen haberler arasında. Grevci devrimcilerin, yoldaşlarımızın kendi çıkarlarını geri plana iterek, cezaevindeki devrimcilerin tümü için istemleri ve kavgayı yükseltmesi devrimci harekete örnek olmalıdır.

Eyleme basının ilgisi az oldu. TAYAD, bir basın toplantısıyla eylem hakkında bilgi verdi. Ama çoğu gazete, haberi kısacık geçti. İnsan Hakları Derneği'nden bir avukat ise, yapacakları birşeyin olmadığını ileri sürdü.

Eylem yoldaşlarımızın içerideki kavgasını, dışarıda yükselen sınıf savaşımına, partimizin kavgasına daha da bağladı. Sağlık durumları iyiydi. Devrimci harekete örnek olmanın coşkusu içindeydiler.

Varsın pasifist ve oportünistler İsa gelsin de onları kurtarsın diye beklesinler. TKP-*İşçinin Sesi* sınıf savaşımını yaşamın her alanında, hem içeride hem dışarıda sürdürüyor.

Yürükoğlu yoldaşımız ne güzel söylemiş: "Çizgimiz dışında seçenek yok. Fakat bu, öncülük gökten kucağımıza düşecek anlamına gelmiyor". İdeolojik öncülüğümüzü, siyasal, örgütsel ve askersel alanda da pekiştirmek için vargücümüzle çalışıyoruz. Gelecek onun için savaşanların!

Gülsüm Irmak

Birbirimize bağlılık ve kenetlenme, özellikle cezaevlerinde yoldaşlarımızın gücüdür.

"Kulisinde s vgi lmayanın sahnesinde başarı olmaz"

"Birbirimizi sevmeyi, birbirimizin başarısından zevk almayı daha iyi öğrenmeliyiz. Birbirimize kenetlenmeliyiz. Partimizden başka seçenek yok." Yürükoğlu yoldaşımız böyle diyor.

Bu doğru, cezaevinde olsun, dışarıda olsun yaşama geçirilmelidir. Özellikle cezaevindeki yoldaşlarımız için bu daha da önemlidir. Çünkü burjuvazinin düzene uydurma, ehlileştirme, vb. çabaları cezaevlerinde daha sıkıcı oluyor.

Partiye üye kazanmak yalnızca üye almak demek değildir. Partiye üye kazanmak, üye almanın yanı sıra, var olan üyelerin de tekrar tekrar kazanılmasını içerir.

Parti üyesinde belli küçük burjuva yanların olması, onun içten, duyarak, tam bir partili olmasının önünde engeldir. Bu, zor durumlarda insanları partiden uzaklaştırabilir. Bu nedenle doğru ideolojik yaklaşımın temelden, köklü kavranması çok önemlidir.

Başta söylediğim doğrunun da daha bir özenle yaşama oturtulması gerekiyor. Bir kadro, üye, yıllar süren emekle kazanılıyor. Üye kazanmayı sevgi ve ilgiyle pekiştirmek gereklidir. Özellikle cezaevindeki yoldaşlar için bu çok önem taşıyor.

Bu, yoldaşlarımıza güvensizlik diye anlaşılmasın. Biz genel bir olgudan söz ediyoruz. 12 Eylül faşist darbesinden sonra devrimci örgütlerden az insan kayıp gitmedi. Bunu gözardı etmeyelim. Burjuvazi cezaevlerinde çok küçük de olsa belli bir başarı sağladı. Bunun nedenlerinden biri de sevgisizlik, bağlılığın, kenetlenmenin olmayışı, insan olgusunun biraz gözardı edilişi değil midir? Bu deneyimlerimizden çıktı.

İşçinin Sesi olarak, tüm olanak ve gücümüz oranında, cezaevindeki yoldaşlarımıza vefalı olduğumuzu gösteriyoruz. Eksik olduğumuzda da bunun nedeni, düşünmemek değil, ekonomik olanaklar ve işlerin yoğunluğu olmuştur.

Bu anlayışımızın ışığında, ramazan bayramındaki açık görüşte ... cezaevindeki yoldaşımızı ziyarete gitmekle görevlendirildim. Bir hafta öncesinden heyecan ve hazırlık başladı. İşçilerden ve çevremizden para yardımı yapıldı. Aile ile birlikte yola çıktık.

Zor bir yolculuktu ama çok zevkliydi. Havanın sıcaklığı, otobüsün kötülüğü etkilemiyordu bile. Bir günlük yol bitmek bilmedi. Kolay mı, uzun zamandan beri görmediğin yoldaşınla kucaklaşacaksın. Yol boyunda heyecanla, yoldaşım bekliyordur diye hayal kurdum. Acaba görüşebilecek miyim, ya bir aksilik çıkarsa korkusu da vardı.

Uzun saatler sonra cezaevine vardık. Sabah onda ziyarete girdik. İnsanlardaki yorgunluğun yerini sevinç almıştı. Orada biriken insanlar arasında heyecanın etkisiyle sıra kavgaları olmasına rağmen, sonunda görüşe girdik.

Bir süre yoldaşımla sımsıkı kucaklaştım. Belli ki o da büyük bir heyecanla, sabırsızlıkla bizi bekliyordu. Anlattığına göre bir ay önceden başlamış heyecanlanmaya, günleri saymaya. Bütün bir gün sohbet ettik. Sohbetlerimizin büyük bir bölümü, parti çalışmalarımız ve dışarısı, yığınlar oldu. Diğer devrimci hareketlerden tanışıp, sohbet ettiğimiz arkadaşlar da oldu. Bizim cezaevine parti görevi olarak gitmemiz, çevrede çok iyi bir etki yaptı.

Gittiğimiz şehirde oturan tutuklu aileleri başka şehirden gelenleri, olanakları elverdiğince otelde yatırtmadılar. Bizi de başka örgütten bir devrimcinin ailesi evinde misafir etti. Çok sıcak davrandılar, yöreyi gezdirdiler. Politik yönden geri bir aileydi ama insan olarak iyiydiler. Bırakmak istemediler, bir hafta on gün kalın diye çok ısrar ettiler. Gitmek zorunda olduğumuza zor ikna ettik. Adreslerini verdiler. Herhangi bir sıkıntımız, ihtiyacımız olursa hemen kendilerine iletmemizi istediler, bizi mutlu ettiler.

Amacımız ziyareti bir günde tamamlayıp dönmekti. Diğer cezaevine de yetişmek zorundaydım. Yoldaşın, diğer arkadaşların ısrarı üzerine duygusallığımı yenemedim, bir gün daha kaldım. Öteki yoldaşın ziyaretine ancak bir gün sonra, ziyaret bittiğinde yetişebildim. Açık görüş olanağı olmadı. Yoldaştan özür diledim ama zamanında gitmemek onu çok etkilemişti. Bir gün önce gidip görüşebilseydim onlara olan biteni uzun uzun anlatabilecektim. Geç kalmam hataydı.

Cezaevindeki yoldaşlarımız partimizin onurudur. Onlara ilgide kusur etmemek, bunu da *zamanında*, gecikmeden yaşama geçirmek çok önemlidir. Bunu, normal bir parti toplantısına zamanında gelmek gibi katı algılamalıyız. Buna öyle önem vermeliyiz.

Size cezaevindeki yoldaşlardan coşkulu selamlar iletiyorum.

Gülsüm Irmak

Militan metal işçileri "sendikal demokrasi" istemini yükseltiyor, sendikalarına sahip çıkıyorlar.

Kale Kilit grevi ve s ndikal dem krasi

Toplu sözleşmelerde "biz imzalayalım, nasıl olsa işçiler beğenir" mantığı artık geride kalmıştır. Sendika üyeleri, ekonomik ve toplumsal kazanımlar kadar, hatta ondan daha çok "tabanın söz ve karar sahibi olması"yla ilgileniyorlar. Hem sendikalarına sahip çıkıyorlar, hem de "sendikal demokrasi" belgisini yükseltiyorlar.

Otomobil-İş'in 12 Mayıs'ta başlattığı Kale Kilit ve Kale Vida grevleri 10 Haziran'da bitti.

Sözleşme ile işçiler saat ücretlerine hem birinci, hem ikinci yıl için 225 lira zam, 100 gün tutarında ikramiye, grevde geçen süreler için 30 bin lira ödenek aldılar. (Yasada bu ödeneğin verilmeyeceğine dair madde var. Bu, burjuva yasalarının sınıf savaşımının yükselmesiyle nasıl paramparça olduğuna güzel bir örnektir.) Diğer sosyal haklarda yüzde yüzün üzerinde artış elde edildi.

Grev boyunca

Grev Topkapı şubesine bağlı işçilerin çok aktif desteği ile yürüdü. Otomobil-İş merkez yönetimi savaşımın gelişmesinden ürken tavrını burada da ortaya koydu. Greve gelen maddi yardımların, dayanışmanın genel merkeze getirilmesi şartını koştu. Buna rağmen, çevre fabrikalardan gelen maddi yardım ve dayanışma doğrudan Kale işçilerine verildi. Sendikalardan gelen dayanışma merkeze aktarıldı.

Grev sırasında Kale Kilit grevcileri de Netaş işçilerinin karşılaştığı sorunlara benzer sorunlarla karşılaştılar.

Grev komitesi, grevin 15. gününün bayrama gelmesi nedeniyle işçilere para dayanışması dağıtmayı önerdi. İşveren hiçbir bayramda böyle birşey yapmamıştı. İşçiler ilk kez sendika bunu yapsın istiyorlardı. Ama genel merkez bu öneriye "onbeş günde ödeme mi yapılırmış" diyerek karşı çıktı.

İşçiler, "ziyanı yok" dediler, bayram öncesi ödeme yapalım, sonra normal ödemeyi bu süre kadar uzatırız, otuz gün değil de kırkbeş gün sonra grev ödemesi yaparız. Genel Merkez yönetiminin buna karşılığı da şu oldu: "Ya grev biterse? On milyona yazık değil mi?"

Bütün hesaplar lira üzerinden yapılıyor. İşçiler bu anlayış karşısında "pes vallahi" demekten kendilerini alamadılar.

Kale Kilit işçilerinin, böylesine davranışlar içinde olan genel merkez yöneticilerine karşı tutumu tabii ki çok "sıcak"tır(!) Bayramın üçüncü günü grevcilerin topluca oturdukları çay bahçesine genel merkez yöneticileri geldiler. Boş bir masaya oturdular. Gazinoda bulunan onlarca işçiden bir teki bile yanlarına gitmedi.

Grev bitiyor

8 Haziran pazartesi günü, şubeye gelen işçiler, "işverenle görüşme varmış, doğru mu?" diye sordular. Şube yöneticilerinin böyle bir görüşmeden haberleri yoktu. Genel merkezi telefonla arayıp sordular:

Görüşme varmış. Çarşamba günüymüş, ama önemli değilmiş. Birşey çıkacağını beklemiyorlarmış. Şube yöneticileri işçilere bu görüşmeyi söylememeliymişler. Tabii şube yöneticileri görüşme olacağını işçilere söylediler.

Çarşamba günkü görüşmeye, şube yönetiminden sadece şube mali sekreteri katıldı. "Görüşme genel merkez yöneticilerine göre 'önemsiz' olduğuna göre grev devam edecek. Ona göre nöbet işlerini yeniden sağlama alalım." Topkapı'da grev komitesindekilerin düşüncesi buydu. Grev yerinde işçilerle sohbet edenler de vardı. Birden fabrikadan bir haber çıktı. Sözleşme imzalanmış! Tabii kimse inanmadı. Şubeye gelen işçiler, genel merkezi aradılar. Evet grev bitmişti!

Şubede bulunan işçilerden bir tepki kabardı. "Grev nasıl biter? Bize sorulmadan sözleşme nasıl imzalanır?" diyorlardı.

Kimse, ne aldık, kaç para aldık diye sormuyordu. Herkes sözleşmenin bitiş *biçimine* tepki gösteriyordu. Akşam grev yerine "müjde" vermeye gelen genel sekretere işçiler "sattınız bizi" diye haykırdılar.

Ertesi günü fabrikada sözleşme açıklanırken, işçiler işbaşı yapmayı kabul etmek istemiyorlardı. Fabrikadan ayrılmak isteyen genel başkanın arabasını çevirdiler.

Yemekhanede ayağa fırlayan bir kadın işçi, "burada ne söz verdiniz, hani greve birlikte çıkmıştık, birlikte girecektik?" diye işçilerin sendikal demokrasi istemini dile getirdi. İşbaşı yapmayan bir gurup işçi, genel merkeze giderek merkez yöneticilerinden hesap sordular. Aynı akşam şube lokalinde çıkan tartışmada, sözleşmeye katılan şube yöneticisi işçilerden oldukça sert bir tutum gördü.

Sendikal demokrasi istiyoruz

Sözleşmede gerçekten ileri haklar alınmıştı. Ücret zamları %70'lere varıyordu. Grev süresi için alınan ödenek 12 Eylül sonrasında ilk örnekti. O zaman bu tepki niye?

Ortaya çıkan o ki, "bunları nasıl olsa işçiler beğenir" mantığı, sendika üyelerini demokratik katılımın dışında bırakma tutumu artık derin tepki görüyor. Sendikal demokrasiyi sözde benimseyip, özde ise hiç uygulamamak gibi bir anlayış, "sözde değil özde sendikal demokrasi" isteyen militan bir işçi tabanına sahip Otomobil-İş sendikasında öyle kolay uygulanamayacaktır.

İleri işçiler, "sendika tabanının söz ve karar sahibi" olması ilkesinin şaşmaz savunucularıdırlar. Otomobil-İş genel yönetimi, onların ne kadar gerisinden geldiğini bir kez daha göstermiştir. Ama Otomobil-İş Sendikası üyesi militan metal işçileri de boş durmuyorlar. Sendikalarına sahip çıkıyor, şube ve işyerlerinde "tabanın söz ve karar sahibi olması" belgisini yükseltiyorlar.

Otomobil-İş'te sendikal demokrasiyi yerleştireceğiz.

Kemal Yıldıran

İşçi sınıfının sosyal demokraside doğru, yüce(!) bulacağı hiçbir şey yoktur.

Nereye Payidar?

Resmi TKP, sağ sol ayrımı yapmadan burjuvazinin kuyruğunda, hem de "büyük bir şevkle" gidiyor.

Ülkede burjuvazinin bunalımı arttıkça, siyasal ortam daha da karmaşıklaşıyormuş gibi görünüyor. Anayasa değişiklikleri, parti değiştirmeleri, birleşen-ayrışan burjuva partileri, erken seçim-geç seçim tartışmaları, siyasal haklar üstüne "referandumda evet-hayır" tartışması, burjuvazinin "sol" kanadı...

Bu ortam, ilk bakışta, karmaşa gibi görünüyor. Hele olaylara "dar sınıf açısından" bakmayanlar için boz-bulanık bir ortam oluşuyor.

Oysa, *işçi sınıfı açısından* bakınca durum son derece nettir: Burjuvazinin yönetemezliği ortaya çıkıyor. Burjuvazinin bildik yöntemlerle, bunalımları aşması artık mümkün değildir. Ülke kaçınılmaz bir yol ayrımına doğru sürüklenmektedir. Ya faşizm, ya devrim!

Bunu görenler ve hazırlananlar olduğu gibi, göremeyenlerin, ya da ısrarla görmek istemeyenlerin çıkmaz sokaklara doğru gittikleri de bir gerçektir.

Bütün umudunu, demokrat bile olmayan, "sosyal demokratlara" bağlayan, TİP ve resmiler 1980 öncesindeki aymazlıklarına "tam-gaz" devam etmektedirler. Buna onların yayın organlarından birkaç örnek verelim:

> "ANAP'a karşı en ciddi muhalefeti, SHP yürütmüştür. Bu muhalefetin yeterliliği tartışılabilir ama Sezar'ın hakkı Sezar'a verilmeli." (*Gün*, Haziran 1987)

Aynı yazıda DSP'ye de övgü vardır:

> "DSP de günümüzde, ...*yüce fikirlerle*, küçük hesapları birarada barındırıyor, izlenimi verse de, son, tahlilde demokrat bir parti... olarak sol kesimin desteğini alacaktır." *(agy)*

Öteki dergide söyledikleri de çok farklı değildir:

> "Bu bakımdan, önemli olan, Anayasadaki temel maddelerin değiştirilmesidir. Anayasada değişmesi gereken çok madde bulunuyor diyen *İnönü'ye katılmamak mümkün değildir." (Alınteri*, Haziran 1987)

"Yüce" fikirlerle gelen, bu azılı oportünistlerin *katılacakları* "ileri" görüşleri getiren hep sosyal demokrasidir.

Resmi TKP-TİP böyle övgüler düzerken sosyal demokratlar kendi hallerini çok daha iyi dile getiriyorlar.

SHP İstanbul İl Başkanı Hasan Fehmi Güneş, 24 Haziran tarihli *Milliyet*'te SHP'nin gayrıciddi bir yapılanma içinde olduğunu söylüyor.

Bu arada "yüce fikirli" DSP'nin burjuvaziye alternatif planlar yaparak ödüller alan profesörü Asaf Savaş Akat, kendilerine "iş kalmadığını" çok net açıklıyor. Akat şöyle diyor:

> "Yani şu anda (halkın) büyük çoğunluğunu biz iktidara geldiğimizde, ANAP'a kıyasla, daha az *inleteceğimize* ikna edecek durumda değiliz. Şu anki sosyal demokrat kadrolarla, Türkiye devletinin ANAP'tan daha iyi yönetileceği görüşünde değilim. Halk da o kadar enayi değil. Şu anda adam sosyal demokrat da olsa bu adamlarla bu iş olmaz diyor." (*Nokta*, 21 Haziran 1987)

A.Savaş Akat ve H.Fehmi Güneş'in bu değerlendirmeleri sosyal demokrasiyi içeriden güzel yansıtıyor. İşçi sınıfı ve emekçi halk sosyal demokrasiyi ciddiye almadığı gibi onu öteki burjuva partilerden ayırmıyor. Durum bu denli açıkken, burjuvazinin "sol" kanadı "biz bitmişiz artık" derken, artık iyice azıtan resmi oportünizm "büyük şevkle" bunların ardında, hatta arasında koşar adım gitmektedir.

Resmilerin, TİP'in burjuvaziye olan "muhabbeti" onun sol yanından ibaret değildir. Kırk yılın gericisi Demirel'in partisi DYP'ye düzülen methiyelerde Rauf Tamer'i bile geride bırakıyorlar. Şöyle yazıyorlar:

> "Tarihsel koşullar, DYP'yi *demokrat* bir politika izlemeye zorluyor. Türkiye'deki demokrat kamuoyu, DYP'nin demokrasiye katkılarından (hiç bir komplekse kapılmadan ve gocunmadan) ancak memnunluk duyar, ondan sözleri ile eylemlerinin tutarlılığını *bekleme hakkını* kendinde görür." (*Gün*, Haziran 1987) (abç)

Geçmişte eylemleriyle "demokrat kamuoyunun" hakkından nasıl gelineceğini defalarca göstermiş olan Demirel herhalde köşesinde kıs kıs gülüyordur. Kendisinin bile reddettiği özellikleri ona bahşeden resmilere daha başka neler yaptırabileceğini düşünüyordur.

Burjuvazinin ayağını öpen bu tutum, resmi oportünizmin, artık bilimsel anlamda "oportünizm"in *bile* dışına taştığını gösteriyor. Bugün bunların vardığı konum, burjuvazinin "en sol"(!) sözcülüğüdür.

Resmi oportünizm kendisini işçi sınıfından uzaklaştırdıkça değerlendirmeleri de iyice "sergilik" oluyor.

Tiyatro oyunu "Nereye Payidar"da, oyunun kahramanı, bir türlü sınıfsal konumuna uygun davranamayan bir tezgahtar kızdır. Bu işçi kız hayatın içinde şaşkınlıkla sürüklenip gitmektedir. Bu oyunda söz konusu olan bilinci çarpık bir işçiydi. Oysa bizim resmi oportünizmin bu davranışlarının kemiksizliği *küçük burjuvazinin* kaypak ideolojisinden kaynaklanmaktadır.

Bunu biliyoruz ama yine de sormadan edemiyoruz: "Nereye payidar, nereye?" Yanıtımız da şimdiden hazırdır:

"Seni, burjuvaziyle birlikte gömeceğiz layık olduğun yere, tarihin çöplüğüne..."

K.Yıldıran

Türkiye burjuvazisinin dayattığı ekonomik işbirliği protokolü ile Kuzey Kıbrıs resmen bir sömürge durumuna sokulmuştur.

"SÖMÜRGE KIBRIS"A HAYIR

Turgut Özal'ın Kuzey Kıbrıs'ı "ziyaretinin" üstünden tam bir yıl geçti. Bilindiği gibi Özal Kıbrıs'a, Kuzey Kıbrıs ile olan ilişkileri "devletten-devlete" biçiminden çıkarıp açıktan "ekonomiden-ekonomiye" biçimine dönüştürmek için gitmişti. Yüksek faiz, sıkı para, kemer sıkma politikaları, bu ilişkileri Türkiye finans-kapitalinin çıkarı doğrultusunda daha iyi, daha köklü düzenlemek içindi. Finans-kapital, Kuzey Kıbrıs'ın sömürgeleştirilmesinde bir ileri adım daha atmanın hazırlıklarını yapıyordu.

Ulusal Birlik Partisi (UBP) ile birlikte koalisyon hükümetini oluşturan Toplumcu Kurtuluş Partisi'nin (TKP) meclisteki üç bakanı Özal'ın "öneri" dediği dayatmaları önceleri kabul ettiler. Ama yaptığı yönetim kurulu toplantısından sonra bu parti dayatmaları reddetti. Üç bakanın parti kararları doğrultusunda davranacaklarını açıkladı. Bunun üzerine TKP'li sağlık bakanı Mustafa Erbil, partinin verdiği direktifi reddedip partiden istifa etti. Bir hükümet bunalımı doğdu. Bu kez UBP ile Yeni Doğuş Partisi yeni bir koalisyon hükümeti kurdular. Böylece Özal'ın "önerilerinin" yaşama geçirilmesi önündeki bir siyasal engel daha kaldırılmış oldu.

Özal hükümetine göre, Kıbrıs bir turizm, ticaret ve bankacılık merkezi haline gelmeliydi. (*Haftaya Bakış*, 23-30 Kasım 1986) Turizm konusunda şu vaazı çok kez yinelediler: "Yabancı turistler Türkiye'ye, Türkiyeli turistler Kıbrıs'a!"

Aslında bunlar yıllarca Kıbrıs'a dayatılan politikanın bir devamı idi. Bu politikanın sonucu olarak tütün, havuç üretimi yok olmuş, narenciye üretimi gerilemiş, bağcılar bağlarını sökmüş, patates üretimi yavaşlatılmıştır.

"Dünya'da tarım ve hayvancılık desteklenirken UBP hükümetleri Döviz İstikrar Fonu adı altında yaklaşık 50 milyar TL kaynağı üretimden çekmiştir." (*Ortam*, 13 Aralık 1986)

1986 sonlarında *Haftaya Bakış* dergisinde çıkan bir yazı şöyle bitiyordu: "KKTC-Türkiye ilişkilerine, 'buraya bir vali yollayalım' zihniyetindeki Türk yöneticileri ile, 'KKTC ticaret ve turizme dayalı bir ülke olmalı' diyen Özal zihniyetinden hangisinin egemen olacağı Aralık ayı içinde belli olacak." (*Haftaya Bakış*, agy)

Türk birliklerinin komutanı, TC elçisi vb. zevat zaten birer "sömürge valisi" gibi çalışıyorlardı. Özal'ın anlayışı, yalnızca bu düzeyde kalmayıp, sömürüyü derinleştirmeye, adanın iliğini kemiğini kurutmaya yönelikti.

Nitekim, 5 Aralık 1986 tarihinde Ankara'da KKTC ve TC arasında Ekonomik İşbirliği Protokolü imzalandı. Protokolün tüm maddeleri Özal'ın, Kıbrıs konusundaki tartışmalara egemen olduğunu kanıtladı.

Protokolün bazı çarpıcı maddelerini okuyucuyu sıkmayı göze alarak açıkça yazmakta yarar vardır:

"2. KKTC'den ithalat, ithalat iznine bağlı olmaksızın ve sıfır gümrük listesine uygunluk, gümrük kapılarında aramak suretiyle gerçekleşecektir.

"5. Faizler TC paraleline getirilecek ve TC ile KKTC arasında döviz ve TL'nin serbest giriş çıkışı sağlanacak ve TL serbest kurdan değerlendirilmeye bırakılacaktır.

"13. Yabancı sermayeyi caydırıcı farklara son verecek şekilde kurumlar vergisi %25'e indirilecektir.

"14. Gelir vergisi kanunları basitleştirilecek ve tüketim vergisi ile ilgili kanun taslakları ve bu hususta alt yapı çalışmaları TC teknik heyeti ile işbirliği halinde sonuçlandırılacaktır.

"16. Gümrük vergileri ortalama %30 oranında düşürülecek ve uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıkların süratle giderilebilmesi için gerekli esneklik sağlanacaktır.

"19. Elektrik ve su ücretlerinin makul seviyeye çıkarılması sağlanacaktır.

"20. Çalışma yasaları Bakanlar Kurulu gündemindedir. Emeklilik mevzuatının süratle değiştirilerek emeklilik hizmet süresinin 25 yıl ve asgari emeklilik maaşı yaşının 55 olarak saptanması ve fon ihdası için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

"24. Teşvik edilecek sektörler, turizm, ticaret, bankacılık ve ulaşım olup, ne gibi teşviklerin sağlanacağı 3 ay içerisinde iki taraf arasında kararlaştırılacaktır.

"26. Çalışma kanunları, toplu sözleşme ve grev kanunları gözden geçirilecek, serbest liman bölgesinde grev, lokavt uygulamasına imkan verilmeyecektir.

"31. Elektrik sorununun acilen çözümlenmesi doğrultusunda gerekli çalışmalar yapılacaktır. Teknik yardımlar Türkiye Elektrik Kurumu tarafından sağlanacak ve yatırım tutarı KKTC tarafından elektrik ücretleri fonu ile geri ödenecektir.

"32. Telekomünikasyon projesi, TC tarafından gerçekleştirilecektir.

"33. Gölet ve sulama yatırımları 6 ay içerisinde proje ve finansman açısından bağlanacaktır. (*Resmi Gazete*, Özel sayı, 16 Aralık 1986)

Görüldüğü gibi bu protokol, bir ülke meclisinin kendi ülkesini ilgilendiren konularda bir dizi karar alması gibi değildir.

Bu nasıl bir anlaşmadır ki bir ülkenin emeklilik ve grev yasaları başka bir ülke ile olan ilişkilerde tartışma konusu oluyor. Kaldı ki alınan kararların bir kısmı o ülkenin anayasasına bile aykırıdır. Bu protokol olağan burjuva devlet yasa ve işleyişlerine bile aykırıdır.

Yükselen tepkiler

KKTC-TC protokolüne karşı işçi sendikalarından burjuva kesimlere kadar uzanan geniş bir çevreden tepkiler yükseldi. Protokolü kimi gazeteler "ekonomik ve siyasal çıkartma!" (*Ortam*, 17 Aralık 1986), kimileri "ekonomik entegrasyon" (*Yeni Düzen*, 18 Aralık 1986) olarak nitelediler.

Muhalefet partileri ve sendikalar protokole karşı çıktılar. TKP'nin basına dağıttığı bildiride şöyle deniyordu:

"Hemen ortaya çıkan bir gerçek vardır: KKTC'de bundan sonra sosyal devlet desteği azalacak, devlet memurları azaltılacak, devletin ekonomiye desteği ve müdahalesi önlenecek, sermaye aktarımı ve yabancı sermaye girişi serbestleştirilip özendirilecek, ticaret ve turizm özellikle desteklenecek ve işçi hakları budanacaktır.

"Böyle bir maddenin hükümetçe, Türkiye ile bir protokol konusu yapılması ve Türkiye'ye model uygulandığı kadar destekleyecek biçimde roller verilmesi derin bir üzüntü kaynağıdır.

"Açıkçası yurdumuzu bir yarı-sömürge gibi uluslararası pazara sürme niyetleri ortaya çıkmıştır." (*Yeni Düzen*, 18 Aralık 1986)

TKP, daha düne kadar UBP'nin koalisyon ortağı olarak hükümette yer aldı, izlenen siyasette sorumluluk taşıdı. Bu burjuva partisinin şimdi "sert" muhalefet konumundan konuşması Kuzey Kıbrıs'ta işçi ve emekçi yığınlardaki tepkinin iyice yükselmesindendir.

Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin (CTP) protokolü değerlendirmesi ise şöyledir:

"...KKTC ile TC arasında imzalanan bu protokol Kıbrıs'ın kuzeyi ile Türkiye'nin pazar birliğini yani ekonomik entegrasyonunu öngörmektedir. Bu entegrasyon politik bütünleşme yönünde atılmış önemli bir adım oluştururken Kıbrıs'ı dünyanın benimsediği federal tezden uzaklaştırıp yeni politik komplikasyonlara neden olacaktır." (*Yeni Düzen, agy*)

Kemalizmin ve resmi oportünizmin şaşmaz savunucusu olan bu partinin dedikleri, Türkiye finans-kapitalinin emperyalistleşme çabasının ancak "utangaç" bir eleştirisidir.

CPT, sömürgeleştirmeye karşı çıkmıyor. Onun uluslararası "komplikasyon"larının olacağını söyleyerek Denktaş'a ve Özal'a akıl veriyor. Uyarıda bulunuyor.

Bu tutum yakından tanıdığımız resmi, menşevik tutumdur. CTP'li Sarıca'nın Kıbrıslı "sanayiciyi" gözeten değerlendirmesi de Kutlu'nun "ulusal demokrasi"sini anımsatıyor. Dev-İş Genel Başkanı ve aynı zamanda CTP milletvekili Hasan Sarıca protokol hakkında şöyle diyor:

"KKTC ile TC başbakanları arasında imzalanan ve açıklanan ekonomik yıkım paketinin, açıklanan mutabakatlar ile dahi özellikle işçi, memur, öğretmen, küçük üretici, küçük sanayici ve arkasını bankaya dayamamış yerli sanayii ekonomik yıkıma götüreceği net bir şekilde görülmektedir.

"Anayasanın tanıdığı grev hakkını bile serbest bölgede anayasayı hiçe sayarak kaldıracağını açıklayan protokolde, KİT'lerin 2 ay içinde özel sektöre nasıl devredileceğinin açıklandığı ve devlet çalışanlarının %15 azaltılacağının belirtildiği pakete geçmişte olduğu gibi bugün de karşı çıkacağız." (*Yeni Düzen*, 20 Aralık 1986)

Bu açıklamada Kıbrıs Türk işçi ve emekçisinin bağımsız sınıf tutumunu görmek olanaklı değildir. Oysa Dev-İş'in görevi işçi sınıfının bir sendikal örgütü olarak sömürgeciliğe karşı çıkmaktı.

Protokole karşı bu anlayışa en yakın tepki Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'ndan geldi:

"Açıkça söylüyoruz: İmzalanan protokolle Kuzey Kıbrıs, tam bir sömürge durumuna getirilmiş, Kıbrıs Türkünün karar verme yetkisi de, kendi kaderini kendisinin tayin etme hakkı da elinden alınmıştır.

"Bundan böyle Kuzey Kıbrıs, yabancı sermayenin içinde at oynatacağı, Türk lirası ve dövizin tek yanlı dışa kaçacağı, fiyatların bir anda üç, beş kat artacağı, sendikal hakların budanacağı, serbest liman bölgesinden başlamak üzere grev hakkının kaldırılacağı, emeklilik ve diğer kazanılmış hakların birer birer gaspedilebileceği, teknik heyetlerin buyrukları doğrultusunda parmakların kalkacağı bir ülke olacak." (*Ortam*, 20 Aralık 1986)

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın bu cesur çıkışı önemlidir. Ama yeterli değildir. Türkiye finans-kapitalinin sömürgeciliğe atmaya çalıştığı adımlara Kıbrıs işçi ve emekçisinin yığınsal tepkisinin örgütlenmesi gerekir.

Kıbrıs'ın sömürgeleştirilmesine hayır!

Protokolün maddeleri geçtiğimiz aylar içinde uygulanmaya başlandı. KKTC'de faaliyet gösteren yerli ve yabancı tüm bankaların uymak zorunda oldukları yükümlülükler yeniden düzenlendi. (*Hürriyet*, 7 Mayıs 1987) Elektrik ve telefon ücretlerine yüzde yüze varan zamlar yapıldı.

"Konuyla ilgili hükümet açıklamasında, Rum tarafından kaynaklanan elektrik kesintilerinin harcamaların mali külfetini artırdığı, bu maliyetin altından kalkabilmek için zam yapmanın gerekli olduğu vurgulandı ve halkın tasarrufa gitmesi istendi." (*Hürriyet*, 5 Haziran 1987)

Rum tarafından sağlanan elektrik için KKTC hükümetinin yıllardır bir kuruş para ödemediğini bugün Kıbrıs'ta herkes biliyor. Buna rağmen yalan söyleyerek hükümetin elektrik ücretlerine zam yapması sahtekarlıktır. *Yeni Düzen* bu sahtekarlığı şöyle açıklıyor:

"Güneyden yılda yaklaşık 70 bin Kıbrıs liralık gaz satın alırken, güneyden çektiğimiz elektrik miktarı da 300 milyon kilovatı buluyor. Ancak güneye elektrik için herhangi birşey ödemiyoruz. Rum yönetiminin geçmiş yıllarda yayınladığı verilere bakılacak olursa, Kıbrıs Türk toplumu, güneyden yılda yaklaşık 11 milyon Kıbrıs liralık elektrik çekiyor. 1964-1984 yılları arasında Kıbrıs Türk toplumunun güneyden çektiği elektrik miktarı, özel tarife ile 64 milyon 192 bin Kıbrıs lirasını bulmuştu. Yapılan bir hesaplamaya göre, her Kıbrıslı Rum, Kuzeye verilen elektrik için yılda 20 Kıbrıs lirası ödüyor." (*Yeni Düzen*, 15 Aralık 1980)

Burjuva hükümet halktan daha fazla para sızdırmak için yalana başvuruyor, elektrik ücretlerini Türkiye'deki düzeye çıkarabilmek için zam üstüne zam dayatıyor.

İki ülke ekonomisini "entegre" etme çabaları bunlarla da sınırlı kalmıyor. Son olarak KDV'yi de Kıbrıs'a sokmaya çalışıyorlar.

"Alınan bilgilere göre Eroğlu hükümetinin bugüne kadar yüzde 10'luk KDV'yi uygulamaya koyması, Özal'ın bürokratlarınca hatalı bulundu ve açığın kapatılması için KDV'nin yüzde 15'e çıkarılması tavsiye edildi." (*Günaydın Kıbrıs*, 23-30 Haziran 1987)

Açıktır ki Kuzey Kıbrıs ekonomisi Türkiye devlet tekelci kapitalizminin tamamen kontrolü altında bir pazar durumuna sokulmak isteniyor. Uluslararası rekabette yenik düşen Türkiye finans-kapitali, içerideki sömürüyü artırabilmenin yollarını arıyor. Bu arada Kuzey Kıbrıs ekonomisini de tamamıyla kontrolu altında tutmanın, oradaki sömürüyü de artırmanın yollarını arıyor.

Bugüne kadar Kıbrıs'ın, bazı konularda göreceli de olsa belli bir karar yetkisi vardı. İç işlerinde az da olsa belli bir serbestliği vardı. *Bu protokolle beraber bunlar kaybolmuştur.*

Türkiye finans-kapitali balyoz gibi Kıbrıs emekçi halkının başına çökmüştür. Ekonomik alanda ipler hepten onların eline geçmiştir. Bir ekonomik bütünleşme söz konusudur. *Kuzey Kıbrıs artık resmen bir sömürge durumuna sokulmuştur.* Bu böyle olduğu içindir ki geride oturan burjuva siyaset adamları bile bu anlaşmayı "ekonomik işgal" olarak nitelemişlerdir.

Türkiye finans-kapitalinin, emperyalistleşme çabalarının bir devamı olarak Kıbrıs'ı sömürgeleştirmek için işgal ettiğini biz yıllardır söylüyoruz:

"Türkiye işgal ettiği Kıbrıs'ın bir bölümünü sömürgeleştiriyor. Bugün orada göstermelik bir hükümetin varlığına bakarak, Türk kesimine Türkiye'nin yarı-sömürgesi diyebiliriz. Ama bu, büyük ölçüde uluslararası ortam nedeniyledir. Yoksa, işgal bölgesinin ekonomisi Türkiye'ye sıkıca bağlanmıştır." (R.Yürükoğlu, *İşçinin Sesi*, sayı:122)

Devlet tekel kapitalizmi bununla da kalmıyor. Gözünü Kıbrıs'ın güneyine çevirmiştir. Magosa bölgesinden başlayarak güneyde vurulacak hedefler seçilmiş, haritalar çizilmiş, yollar, siperler, eyleme katılacak birlikler saptanmış ve yer yer tatbikatlar gerçekleştirilmiştir. Bu planlarla güneyi de işgal etmek için pusuda bekliyorlar.

Finans kapital emperyalistleşme sorunlarına çözüm bulamadıkça daha da derin bir bunalım içinde debeleniyor, daha da vahşileşiyor. Çevre ülkelerin halklarına tehdit savuruyor. Ama Türkiye'de sınıf savaşımı yükseliyor. Kıbrıs işçi ve emekçisinin sömürgeleştirmeye tepkisi büyüyor. Türkiye işçi sınıfının önünü bu kez hiçbir çakal kesemeyecektir. Türkiye işçi sınıfı bu kez Kürdistan'da Kürt halkına, Kuzey Kıbrıs'ta Kıbrıs ve Türk işçi ve emekçisine azgınca saldıran Türkiye finans-kapitalinin emperyalistleşme çabalarını devrimle boğacaktır.

Metin Haznedar